

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด  
และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

1. ความเป็นมา

จากการศึกษามาแล้วในบทก่อน ๆ ทำให้เราทราบว่าสมัยก่อนมนุษย์มีการใช้ยาเสพติดกันอย่างกว้างขวางไม่ว่าจะเป็นการรักษาทางการแพทย์, เพื่อเป็นการฉลอง, ใช้เพื่อความเชื่อทางศาสนาหรือวัฒนธรรม, ใช้เพื่อหลีกเลี่ยงจากความขมขื่นของชีวิตหรือเพื่อผลกระตุ้นทางประสาท การแพร่ระบาดของยาเสพติดมีมากขึ้นจนเป็นปัญหาการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศทำให้สันนิบาตชาติซึ่งภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ก่อตั้งเป็นสหประชาชาติ ต้องยื่นมือเข้ามาช่วยแก้ปัญหาโดยเฉพาะการเกิดของอนุสัญญาเดี่ยว ค.ศ. 1691 และโปรโตคอลแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยว ค.ศ. 1972 รวมทั้งอนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 จนกระทั่งเมื่อ 2 ถึง 3 ปีมานี้รัฐบาลหลาย ๆ ประเทศได้ตระหนักถึง ผลกระทบของยาเสพติดต่อสุขภาพของมนุษย์สังคมและเศรษฐกิจรวมทั้งความมั่นคงของประเทศ <sup>1</sup> และในปีต่อมาสัมมนาใหญ่ของสหประชาชาติ

---

<sup>1</sup> Report of the International Conference on Drug Abuse And Illicit Trafficking, Vienna, 17-26 June 1987, p.92.

G.A. Resolution 35/195 of 15 December 1980.



ได้ออกข้อมติที่ 36/168 ฉบับวันที่ 16 ธันวาคม 1981 โดยเน้นถึงความหายนะของการแพร่ระบาดของยาเสพติด และกระตุ้นให้บรรดาชาติต่าง ๆ มารวมกันแก้ปัญหา<sup>1</sup> ประชาชาติต่าง ๆ ก็ได้มีการขอร้องให้มีการดำเนินการกับปัญหาการลักลอบค้ายาเสพติด<sup>2</sup> อีกครั้งหนึ่งในปี 1983 โดยข้อมติที่ 38/93 ได้ออกมาเกี่ยวกับมาตรการในการประสานงานและร่วมมือระหว่างประเทศต่อต้านการผลิตยาเสพติดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในข้อมตินี้สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้เสนอแนะ (Recommended) มาตรการต่าง ๆ เพื่อให้องค์การต่าง ๆ ในสหประชาชาติอื่นได้แก่ UNESCO, FAO, ILO, WHO และ UNDP ให้ปฏิบัติงานภายในกรอบที่มอบหมายให้ นอกจากนี้สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้เริ่มร่วมมือกันต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในระดับภูมิภาคและระหว่างภูมิภาคและได้เรียกร้องให้มีการจัดการประชุมระหว่างภูมิภาคเกี่ยวกับความรับผิดชอบของรัฐในการไม่ออกกฎหมายภายในมาปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด<sup>3</sup>

โดยสนองตอบต่อความกลัวของการแพร่ระบาดของยาเสพติดซึ่งเกิดมาจากการผลิตยาเสพติดที่ผิดกฎหมายการค้าและบริโภค สมัชชาใหญ่สหประชาชาติเรียกร้องให้บรรดาชาติต่างๆเตรียมการร่างอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท โดยให้ครอบคลุม

<sup>1</sup> G.A. Resolution 37/168 of 17 December 1982.

G.A. Resolution 37/198 of 18 December 1982.

<sup>3</sup> G.A. Resolution 38/122 of 16 December 1983.



หัวข้อที่ไม่ซับซ้อนกับอนุสัญญาที่เคยออกมาแล้ว<sup>4</sup> และได้ออกข้อมติที่ 39/142 ซึ่งมีเนื้อหาในตอนท้ายเกี่ยวกับปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วยการควบคุมการลักลอบค้ายาเสพติด ซึ่งกำหนดลักษณะของการค้ายาเสพติดว่าเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ และต่อมาสหประชาชาติเรียกร้องให้มี "การรณรงค์ระหว่างประเทศในการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด"<sup>5</sup> ซึ่งกล่าวถึงความร้ายแรงอันเกิดจากการผลิต, การค้า, การจัดจำหน่าย และการใช้ยาเสพติดโดยผิดกฎหมายและอันดับแรกทีควรจะทำคือการหามาตรการในการต่อต้านการกระทำที่ผิดกฎหมายนี้ โดยสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้เรียกร้องให้คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Council) โดย Commission on Narcotic Drugs ให้พิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการจัดประชุมพิเศษในการดำเนินการปราบปรามการค้ายาเสพติด ข้อมตินี้เป็นความพยายามครั้งแรกในการจัดประชุมเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาการลักลอบค้ายาเสพติดโดยเฉพาะ ซึ่งแตกต่างจากข้อมติต่างๆ ที่ผ่านมา การประชุมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อร่างอนุสัญญาเกี่ยวกับการควบคุมการผลิตและห้ามการลักลอบค้ายาเสพติด

ในเดือนพฤษภาคม 1985 นายฮิวเวียร์ เปเรซ เด เคเวยา อดีตเลขาธิการสหประชาชาติ ได้เสนอแนะต่อคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในการประชุมระดับโลกเพื่อแก้ปัญหาเสพติดซึ่งจะจัดขึ้นในปี 1987 เพื่อหามาตรการใหม่ในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด<sup>6</sup> และในการประชุม

<sup>4</sup> G.A. Resolution 39/141 of 14 December 1984.

<sup>5</sup> G.A. Resolution 39/143 of 14 December 1984.

<sup>6</sup> Report of the International Conference on Drug Abuse and Illicit Trafficking, Vienna, 17-26 June, p. 93.



ครั้งที่ 40 สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้ออกข้อมติ 2 ฉบับใน วันที่ 13 ธันวาคม 1985 ฉบับแรกคือข้อมติที่ 40/121 ได้อำริ้ภพทเกี่ยวกับกิจกรรม (activity) ขององค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดโดยที่ เห็นว่าการกระทำนี้เป็นการคุกคามต่อความเป็นดีอยู่ดีของมนุษยชาติ, ความ มั่นคงของประชาธิปไตย และอธิปไตยแห่งรัฐ สมัชชาใหญ่สหประชาชาติเห็นว่า อันดับแรกสุดจะต้องปราบปรามการผลิต, การใช้และการค้ายาเสพติดที่ผิดกฎหมายของ องค์การอาชญากรรมระหว่างประเทศ ในฐานะที่เป็นการค้าที่ผิดกฎหมายและการ ก่อการร้ายระหว่างประเทศ และได้เตรียมให้มีการประชุมในระดับภูมิภาค ของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดของประเทศโดยจัดที่กรุง เวียนนา ในเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม ค.ศ. 1986

หลังจากที่ได้กล่าวถึง ความร้ายแรงจากผลกระทบของการลักลอบค้า ยาเสพติด <sup>7</sup> สมัชชาใหญ่ได้ลงมติรับรอง (endorsed) โครงร่างเกี่ยวกับการ ประชุมในปี 1987 ในระดับรัฐมนตรีโดยดำเนินการร่างข้อบทในการเตรียม การประชุมระหว่างประเทศเรื่องการค้ายาเสพติดขึ้น ซึ่งจะ เป็นตัวร่าง สำหรับการประชุมจัดตั้งข้อบทที่แน่นอนอื่น ๆ โดยมีหัวข้อเกี่ยวกับการควบคุมการ ผลิตและควบคุมการค้ายาเสพติดและสิ่งอื่น ๆ ให้รัฐบาลของแต่ละรัฐพิจารณา

ตัวร่าง (Preparatory Body) ประกอบด้วยสองภาค ในภาคแรก<sup>8</sup>

<sup>7</sup> Ibid., p. 94. (Resolution 40/122 of 13 December 1985)

<sup>8</sup> Ibid., ได้จัดการประชุมขึ้นในวันที่ 17-22 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1986.



ประกอบไปด้วย provisional agenda for the Conference, ผู้เข้าร่วมประชุม, กฎระเบียบในการดำเนินการประชุม, สมาชิกของ Credentials Committee, และองค์กรที่เกี่ยวกับเอกสารที่จะอำนวยความสะดวก ในการประชุมครั้งที่ 41 สมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้พิจารณาเนื้อหาใน Agenda item 100 (การรณรงค์ต่อต้านการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ รายงานโดย เลขาธิการสหประชาชาติ) และ Preparatory Body on the status of preparations for the Conference ต่อมา decision ที่ 1986/128 ของ Economic and Social Council เรียกร้องให้จัดทำร่างการประชุมให้สมบูรณ์และหมายกำหนดการสำหรับเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1987 โดยเฉพาะอย่างยิ่งร่างของ the comprehensive multidisciplinary outline หรือเรียกย่อว่า CMO ซึ่งได้รับการวิจารณ์และปรับปรุงจากรัฐบาลของรัฐสมาชิกแล้ว เพื่อให้ที่ประชุมพิจารณาลงมติรับรอง<sup>9</sup>

การเตรียมตัวร่าง CMO ในภาคที่ 2 นี้ จัดขึ้นในวันที่ 12-13 กุมภาพันธ์ 1987 ซึ่งเตรียมโดยเลขาธิการสหประชาชาติโดยได้รับการวิจารณ์และเสนอแนะมาจากรัฐบาลต่าง ๆ และองค์การต่าง ๆ ได้เน้นให้ทราบว่า โครงร่าง CMO นี้ไม่ได้กำหนดขึ้นมาเพื่อให้ผูกพันตามกฎหมายแต่จะเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานของรัฐบาล, หน่วยงานที่ไม่ใช่รัฐบาล, องค์การระหว่างรัฐบาลที่สนใจ เพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ภายในประเทศ<sup>10</sup>

<sup>9</sup> Ibid.

<sup>10</sup> Report of the International Conference on Drug Abuse And Illicit Trafficking. Vienna, 17-26 June 1987, pp. 92-95.



2. สถานะทางกฎหมายของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบ  
ค้ายาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท 1988.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (ECOSOC) ได้จัดการประชุมในเดือนกุมภาพันธ์ 1985 เพื่อเตรียมร่างอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด<sup>11</sup> และจากการร่วมพิจารณาแก้ไขของคณะกรรมการแก้ปัญหาเสพติดและรัฐบาลของแต่ละประเทศ การประชุมได้จัดให้มีขึ้นที่ New Hofburg กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย<sup>12</sup> ในวันที่ 25 พฤศจิกายน-20 ธันวาคม 1988 เพื่อลงนามรับรองอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 การประชุมดังกล่าวประกอบด้วยผู้แทนจากประเทศต่าง ๆ รวม 106 ประเทศ ได้พิจารณาร่างอนุสัญญาฯ 1988 โดยฉันทามติเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 1988 และได้เปิดให้ลงนามที่สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ตั้งแต่วันที่ 20 ธันวาคม 1988 ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 1989 จนถึงวันสุดท้ายที่เปิดให้ลงนามมีประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 71 ประเทศ<sup>13</sup>

<sup>11</sup> Resolution 39/141 of 14 December 1984.

<sup>12</sup> ข้อมติที่ 1988/8 ของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสหประชาชาติ.

<sup>13</sup> United Nations Conference for the Adoption of A Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. Vienna, Austria, 25 November - 20 December 1988. (E/CONF. 82/14)



ประเทศไทยได้เข้าร่วมการประชุมดังกล่าวด้วย โดยหัวหน้าคณะผู้แทนไทย (เอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา) มิได้ร่วมลงนามอนุสัญญาแต่ลงนามเฉพาะในกรรมสารสุดท้าย อนุสัญญานี้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 1990 จวบจนจนถึงวันที่ 10 มกราคม 1992 มีรัฐเข้าร่วมเป็นภาคีแล้ว 55 รัฐ รวมทั้งกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (The European Economic Community)<sup>14</sup> ด้วย

จากการศึกษาอนุสัญญาเดี่ยว 1961 พบว่ามีความประสงค์เพื่อจำกัดการบำรุง การผลิต การค้า การนำเข้า และส่งออก การจำหน่ายจ่ายแจก และการใช้ยาเสพติดให้เป็นไปเฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ในทางการแพทย์และทางวิทยาศาสตร์ และเพื่อต่อต้านยาเสพติดด้วย ส่วนอนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ. 1971 มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมยาเสพติดรวมถึงการจำกัดการใช้ยาในทางที่ผิดตลอดทั้งในการผลิตสารวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทซึ่งสามารถนำไปใช้ในด้านการแพทย์ ให้ภาคีประเทศสมาชิกร่วมมือในการกำหนดประเภทของสารวัตถุออกฤทธิ์และมาตรการในการควบคุมโดยออกเป็นกฎหมายเพื่อบังคับใช้ในการผลิต การนำเข้าเป็นสินค้าออกหรือสินค้าเข้าตลอดจนกำหนดวิธีการใช้สารประเภทนี้ในด้านการแพทย์ ซึ่งได้รับใบอนุญาตจากรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ เท่านั้น ส่วนอนุสัญญาฯ 1988 นี้ สรุปได้ว่ามีวัตถุประสงค์

---

<sup>14</sup> Implementation of the International Drug Control Treaties, Report of the International Narcotics Control Board of substances for possible inclusion of the Table of the 1988 Convention, 10 February 1992, p. 4. (E/CN.7/1992/2).



### 3 ประการได้แก่

1. เพื่อควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์
2. เพื่อเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ
3. เพื่อขยายความรับผิดชอบ

ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียด ดังต่อไปนี้

#### 1. อนุสัญญาฯ 1988 ออกมาเพื่อควบคุมพฤติกรรมมนุษย์

ด้วยองค์การสหประชาชาติยอมรับว่าการลักลอบค้ายาเสพติด เป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศ กระทำโดยองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ สร้างความเสียหาย บั่นทอนโครงสร้างของรัฐบาล ธุรกิจการค้าและการเงิน อันชอบด้วยกฎหมายรวมทั้งสังคมในทุกระดับชั้น สหประชาชาติจึงบัญญัติมาตรการปราบปรามต่าง ๆ เช่นการริบทรัพย์สินเพื่อขจัดแรงจูงใจในการกระทำความผิด เนื่องจากผู้ลักลอบค้ายาเสพติดหวังผลกำไรมหาศาลจากการค้ายาเสพติด เมื่อได้รับเงินและทรัพย์สินมาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และได้ทำการโอนเงินผ่านธนาคารข้ามชาติพร้อมทั้งแปรสภาพทรัพย์สินที่ได้มานั้นไป เป็นอย่างอื่นซึ่งมาตรการริบทรัพย์สินในมาตรา 5 ของอนุสัญญานี้ให้ริบทรัพย์สินที่ได้รับมาและที่ใช้ในการกระทำความผิดทั้งหมดได้ ส่วนมาตรการควบคุมการมอบส่ง (Controlled Delivery) ในมาตรา 11 เป็นการขจัดต้นตอของผู้กระทำความผิดที่อยู่ในรูปขององค์การอาชญากรรม โดยมีผู้เป็นหัวหน้าใหญ่คอยบงการอยู่เบื้องหลัง มาตรการนี้จะมีประโยชน์มากโดยประเทศภาคีสมาชิกให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน หรือ มาตรการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ในกรณีที่มีการกระทำความผิดในประเทศหนึ่ง และหลบหนีไปนั้นให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ โดยดำเนินการตามระเบียบวิธีของ มาตรา 6 อนุสัญญาฯ นี้



จากการกระทำความผิดของมนุษย์โดยอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมในการกระทำความผิด, การลักลอบขนยาเสพติดข้ามประเทศทางพื้นดิน, ทางทะเล, ทางเส้นทางคมนาคมทางอากาศ การโอนเงินผิดกฎหมายผ่านธนาคารประเทศต่าง ๆ, การแปรสภาพทรัพย์สิน การใช้วิทยาศาสตร์เคมีผลิตสารสังเคราะห์เสพติดชนิดใหม่ เหล่านี้ล้วนต้องการมาตรการพิเศษเพื่อมาปราบปรามให้หมดสิ้นจึงนับได้ว่าอนุสัญญาฯ 1988 ฉบับนี้เป็นการออกมาเพื่อควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์

## 2. อนุสัญญาฯ 1988 เป็นเรื่องของการเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ

สหประชาชาติและประเทศภาคีสมาชิกต่างตระหนักดีว่าการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศที่มีภัยร้ายแรงไม่สามารถดำเนินการปราบปรามได้เพียงประเทศใดประเทศหนึ่ง หากแต่จะต้องให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หลักการในอนุสัญญาฯ 1988 ที่แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงความร่วมมือระหว่างประเทศคือ หลักการเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เมื่อผู้กระทำผิดได้หลบหนีไปอาศัยอยู่ในประเทศอื่น รัฐที่ความผิดเกิดได้ร้องขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ ในกรณีนี้จำเป็นต้องใช้ความร่วมมือระหว่างประเทศจากรัฐที่ถูกร้องขอมาตรการในมาตรา 7 ของอนุสัญญาฯ นี้ เกี่ยวกับความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันในการสอบสวน, การฟ้องร้อง และเอกสารเกี่ยวกับดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม มาตรการในมาตรา 11 เรื่องการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากรัฐปลายทางหากเป็นการควบคุมการส่งมอบที่มีการลักลอบค้ายาเสพติดข้ามประเทศโดยเฉพาะความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ตรวจตราคนเข้าเมือง, มาตรการในมาตรา 9 เกี่ยวกับความร่วมมือ



ในรูปแบบอื่น และการฝึกอบรมขยายไปถึงความร่วมมือระหว่างรัฐในภูมิภาคเดียวกัน มาตรการในมาตรา 10 ความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศสำหรับรัฐผ่านแดน, มาตรการในมาตรา 17 การปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเล กรณีที่รัฐภาคีที่สงสัยว่าเรือที่ชักธงชาติอื่นลักลอบค้ายาเสพติดก็ต้องขอความช่วยเหลือ หรือขออนุญาตจากภาคีเจ้าของธงเสียก่อน จึงจะดำเนินการปราบปรามได้ ซึ่งอนุสัญญาฉบับก่อน ๆ เช่น ในอนุสัญญาเดี่ยว 1961 เป็นเรื่องของความร่วมมือในการจำกัดการนำเข้าและการส่งออกยาเสพติด และอนุสัญญาฯ 1971 เป็นเรื่องของการควบคุมวัตถุที่มีฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และ เมื่อพิจารณาข้อความในมาตรา 6 ข้อ 11, มาตรา 7 ข้อ 20, มาตรา 10 ข้อ 3 ได้กำหนดให้ภาคีอาจจัดทำความตกลงหรือข้อตกลงทั้งในลักษณะทวิภาคีหรือพหุภาคี เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผลของความร่วมมือระหว่างประเทศตามข้อนี้ ซึ่งหากภาคีปฏิบัติตามข้อกำหนดนี้แล้วจะก่อให้เกิดสนธิสัญญาทวิภาคีและพหุภาคีเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศ เฉพาะเรื่องของมาตรการต่าง ๆ ในอนุสัญญานี้ขึ้นอีกหลายฉบับและมาตรา 14 (1) เป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อเสริมมาตรการความรุนแรงและเข้มงวดในการทำลายการลักลอบเพาะปลูกพืชสารยาเสพติด เพิ่มขึ้นกว่าบทบัญญัติตามอนุสัญญาเดี่ยว ค.ศ. 1961, อนุสัญญา ค.ศ. 1961 ที่แก้ไข, อนุสัญญา ค.ศ. 1971 ดังนั้นมาตรการต่าง ๆ ในอนุสัญญาฯ 1988 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นในหัวข้อนี้จึงเป็นเรื่องของการเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ และด้วยวัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้เองในมาตรา 2 ข้อ 1 ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้ว่าเป็นการเสริมความร่วมมือระหว่างภาคีด้วย

### 3. อนุสัญญาฯ 1988 เป็นเรื่องของการขยายความรับผิดชอบ

จากการที่ได้วิเคราะห์มาแล้วว่า อนุสัญญาฯ 1988 นี้ได้ออกมาเพื่อควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ และเป็นเรื่องของการเสริมความร่วมมือต่าง ๆ



ต่อไปจะได้พิจารณาในลักษณะที่อนุสัญญานี้ได้ออกมาตราการที่เป็นเรื่องของการ  
ขยายความรับผิดชอบ

ในอนุสัญญาเดี่ยว 1961 เป็นเรื่องของการจำกัดการบำรุง  
การผลิต การค้า การนำเข้า ส่งออก การจำหน่ายจ่ายแจกและการใช้ยาเสพติด  
ให้เป็นไปเฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ในทางการแพทย์และทางวิทยาศาสตร์และเพื่อ  
ต่อต้านยาเสพติดด้วย ในอนุสัญญา 1971 เป็นเรื่องของการให้ประเทศภาคี  
สมาชิกร่วมมือในการกำหนดประเภทของสารวัตถุออกฤทธิ์ และมีมาตรการใน  
ด้านการควบคุมสารประเภทนี้ โดยออกเป็นกฎหมายเพื่อบังคับใช้ในการผลิต  
การนำเข้าเป็นสินค้าออก หรือสินค้าเข้า ตลอดจนกำหนดวิธีการใช้สารประเภท  
นี้ในการแพทย์ซึ่งได้รับใบอนุญาตจากรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ เท่านั้น  
แต่ในอนุสัญญาฯ 1988 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการ  
การลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ในลักษณะที่เป็น  
องค์การอาชญากรรม นั่นคือ มีมาตรการปราบปรามผู้กระทำผิดในขั้นต้น ผู้ที่จัด  
ให้มีจัดการหรือให้เงินสนับสนุนการกระทำความผิดใดๆ ในมาตรา 3 (1), (2),  
(3), (4) ก็ต้องรับผิดชอบทั้งสามารถโยงใยไปถึงผู้ที่ชักนำอยู่เบื้องหลัง โดย  
ใช้เทคนิคควบคุมการส่งมอบ (Controlled Delivery) ที่กำหนดในมาตรา  
11 และอนุสัญญาฯ 1988 ได้ขยายความผิดไปถึงวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท  
ซึ่งไม่ได้รวมอยู่ในบัญชี 1 หรือ บัญชี 2 แต่ถ้าเคยมีการใช้ในการลักลอบค้า  
ยาเสพติด หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทบ่อย ๆ และภาคีเห็นว่ามีควม  
สำคัญขอให้แจ้งแก่คณะกรรมการทราบเป็นการขยายความรับผิดชอบไปถึงการใช้สาร  
ที่ยังไม่ได้กำหนดไว้ในบัญชี 1 หรือ บัญชี 2 ซึ่งอาจจะมีเกิดขึ้นในอนาคตได้

ในเรื่องความรับผิดชอบและบทลงโทษในข้อ 3 ของอนุสัญญาได้ขยาย



ความรับผิดซึ่งในอนุสัญญาเดี่ยว 1961 และอนุสัญญา 1971 กำหนดเกี่ยวกับ เรื่องความรับผิดนี้เฉพาะเป็นเรื่องการควบคุมการนำเข้า, การส่งออก, การผลิตยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท แต่ในอนุสัญญาฯ 1988 ได้ กำหนดความรับผิดจากการผลิต การนำเข้า การส่งออกจำหน่ายครอบครอง, ครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท, การเสนอให้, การเสนอขาย เป็นนายหน้า จัดส่ง ขนส่ง ซึ่งยาเสพติดหรือวัตถุ ที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท การผลิต ขนส่ง การจำหน่ายจ่ายแจก ครอบครอง อุปกรณ์ วัสดุ หรือสารที่ระบุไว้ในบัญชี 1 หรือ บัญชี 2 ถือเป็นเรื่องการขยาย ความรับผิด ซึ่งเดิมอนุสัญญา ฉบับก่อน ๆ ไม่ได้กำหนดไว้

การโอนแปรสภาพ ปกปิด อำพราง ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินที่ ได้มาจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ถือเป็นเรื่องที่ต้องรับผิด โดย นำมาตราการริบทรัพย์สินในมาตรา 5 มาใช้ ริบทรัพย์สินที่เป็นผลตอบแทนมาจาก การกระทำผิดและทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำผิดได้ด้วยลักษณะเช่น นี้ถือเป็นเรื่องการขยายความรับผิด

ในเรื่องการกำหนดอายุความในคดีลักลอบค้ายาเสพติด โดยกำหนด ให้มีอายุความที่ยาวนานพอสำหรับเริ่มต้นคดี การกระทำความผิดใด และ หากผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดได้หลบหนีกระบวนยุติธรรมก็ให้กำหนดอายุความที่ ยาวนานกว่า ลักษณะนี้ถือเป็นเรื่องการขยายความรับผิด

### 3. สาระของมาตรการต่าง ๆ ในอนุสัญญาฯ 1988

การศึกษาอนุสัญญาฯ 1988 ในที่นี้จะวิเคราะห์หลักการของมาตรการ



ต่าง ๆ ที่กำหนดอยู่ในอนุสัญญานี้ ซึ่งประกอบด้วยหลักการ 34 มาตรานั้นจะแยก  
ออกเป็น 5 หมวด คือ

1. บทนิยามและขอบเขตของอนุสัญญา (มาตรา 1, 2)
2. มาตรการทางกฎหมายในการปราบปราม (มาตรา 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 17, 19)
3. มาตรการในการควบคุมและบำบัดรักษา (มาตรา 12, 13, 14, 15, 18)
4. มาตรการในการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน (มาตรา 9, 10, 20)
  - การฝึกอบรม
  - การให้ความช่วยเหลือ
5. หลักการว่าด้วย หน้าที่ของคณะกรรมการวิชาการและคณะกรรมการ (มาตรา 21 - 34)

### 3.1 วิเคราะห์บทนิยาม

ในมาตรา 1 ได้ให้คำนิยามของคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในอนุสัญญา 1988 นี้ ซึ่งเมื่อได้ศึกษาแล้วพบว่า ส่วนมากแล้วจะคล้าย ๆ กันที่ได้ให้คำนิยามไว้ในอนุสัญญาเดี่ยว 1961 และอนุสัญญา 1971 มีส่วนที่แตกต่างกันคือ "การริบ" ซึ่งในอนุสัญญา 1988 หมายถึงการทำให้สิ้นกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นอย่างถาวร โดยคำสั่งศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ<sup>15</sup>

---

<sup>15</sup> United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, Article 1(f) (See Anex)



ซึ่งเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจคือเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารเนื่องจากในอนุสัญญา  
นี้กำหนดให้มีมาตรการริบทรัพย์สินใด ๆ ที่ได้มาจากการลักลอบค้ายาเสพติด จึง  
ให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายบริหารให้อำนาจริบทรัพย์สินในขอบเขตที่กฎหมาย  
ภายในของรัฐนั้นจะให้อำนาจกระทำได้

การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม<sup>1๑</sup> อนุสัญญาฯ 1988 ได้  
ให้คำจำกัดความไว้โดยแจ้งชัด ซึ่งตามอนุสัญญาเดี่ยว 1961 ไม่ได้เขียนกำหนด  
ไว้ให้ชัดเจนเพียงแต่กำหนดให้ภาคีร่วมกันหามาตรการในการปราบปรามยาเสพติด  
โดยอาศัยการตีความอนุสัญญาเดี่ยว 1961 ด้วยความสุจริต (good faith)  
ซึ่งภาคีสมาชิกบางประเทศก็ไม่ได้นำเทคนิคการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม  
มาใช้เป็นกฎหมายภายในของตน แต่อนุสัญญาฯ 1988 นี้เป็นการให้คำจำกัด  
ความเพื่อให้ภาคีสมาชิกเกิดความเข้าใจตรงกันถึงความหมายของเทคนิคการส่ง  
มอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมนี้ในการที่รัฐภาคีจะนำไปใช้เป็นกฎหมายภายใน

<sup>1๑</sup> Ibid., Article 1(g) "การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม" หมายถึงวิธีการปล่อยให้สินค้ายาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ผิดกฎหมายหรือต้องสงสัยว่าเป็นสิ่งดังกล่าว ตามรายชื่อในบัญชี 1 และ บัญชี 2 หรือสิ่งที่ยึดไว้แทน ออกจาก ผ่าน หรือเข้าไปในดินแดนของประเทศหนึ่งหรือหลายประเทศ โดยการรับรู้และอยู่ในสายตาของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะทราบถึงตัวบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 ของอนุสัญญานี้.



ส่วนคำนิยามอีกคำหนึ่งที่มีความแตกต่างๆไปจากคำนิยามในอนุสัญญา 1961 และ 1971 คือ "การลักลอบค้า" ในอนุสัญญาฯ 1988 กำหนดไว้มีความหมายที่กว้างกว่า โดยครอบคลุมถึงการกระทำความผิดตามมาตรา 3 วรรค 1 และวรรค 2 ของอนุสัญญาฯ 1988 ซึ่งในอนุสัญญาเดี่ยว 1961 บัญญัติเพียงการเพาะปลูก หรือ การค้ายาเสพติดให้โทษตามที่ บัญญัติไว้ในอนุสัญญาเดี่ยว 1961 ส่วนอนุสัญญา 1971 กำหนดไว้ถึงการผลิตและการค้าวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่กำหนดในอนุสัญญาเท่านั้นสำหรับอนุสัญญาฯ 1988 กำหนดความผิดไว้ตามมาตรา 3 วรรค 1 และ วรรค 2 <sup>17</sup> นั้น มีฐานความผิดที่มากกว่า เช่นการกระทำความผิดในลักษณะที่สมคบกัน, การแปรสภาพ หรือโอนทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด เป็นต้น การให้คำจำกัดความ "การลักลอบค้า" ให้มีความหมายกว้างเช่นนี้จะทำให้สามารถกำหนดความผิดของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้กว้างกว่า อนุสัญญา 1961 และ 1972 อีกทั้งอนุสัญญาฯ 1988 กำหนดควบคุมทั้งยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท <sup>18</sup> จึงทำให้สามารถลงโทษได้ไม่ว่าผู้กระทำความผิดนั้นจะลักลอบค้ายาเสพติด หรือ วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท หรือสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด <sup>19</sup>

<sup>17</sup> Ibid., Article 3 para 1 และ 2 (See Anex)

<sup>18</sup> Ibid., Article 1(n) (See Anex)

<sup>19</sup> Ibid., Article 12 Substance frequently used in the Illicit manufacture of Narcotic Drugs on Psychotropic Substances (See Anex)



### 3.2 ขอบเขตของอนุสัญญาฯ (Scope of the Convention)

มาตรา 2 ของอนุสัญญานับบัญญัติว่า "...In carrying out their obligations under the convention, the Parties shall take necessary measures, including legislative and administrative measures, in conformity with the fundamental provisions of their respective domestic legislative systems."

แปลเป็นภาษาไทยคือ "...รัฐภาคีจะต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นรวมทั้งมาตรการด้านนิติบัญญัติ และด้านบริหารที่สอดคล้องกับบทบัญญัติพื้นฐานของระบบนิติบัญญัติภายในประเทศของตน."

คำว่า "มาตรการที่จำเป็น หมายถึง มาตรการทั้งทางนิติบัญญัติ คือ การออกกฎหมาย และทางฝ่ายบริหาร คือ การกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณา หรือของหน่วยราชการต่าง ๆ เช่น มติคณะรัฐมนตรี เพื่อให้สอดคล้องกับระบบกฎหมายภายในของรัฐภาคีโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ปฏิบัติตามพันธกรณีในอนุสัญญานี้ให้ได้

ตามข้อบถดังกล่าว ย่อมขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายภายในของรัฐภาคีเป็นสำคัญ หากรัฐภาคีใด มีระบบกฎหมายที่สามารถปฏิบัติตามพันธกรณี ในอนุสัญญาฯ ได้เลยก็ไม่ใช่ปัญหาแต่รัฐภาคีบางรัฐ จะต้องมีการออกกฎหมายอนุวัติการมารองรับพันธกรณีตามอนุสัญญาฯ ด้วยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีทฤษฎีที่ว่าด้วยความสัมพันธ์



ดังกล่าวอยู่ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีทวินิยมกับทฤษฎีเอกนิยม (Monism)<sup>20</sup> สำหรับประเทศที่ใช้ทฤษฎีทวินิยมซึ่งทำให้ต้องมีกฎหมายอนุวัติการ คือ ประเทศอิตาลี, สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน, เบลเยียม, สวิสเซอร์แลนด์, ฝรั่งเศส, เนเธอร์แลนด์ และไทย ส่วนอเมริกาใช้ทฤษฎีเอกนิยม ดังนั้นจึงใช้อนุสัญญาฯ 1988 เป็นกฎหมายภายในได้เลยโดยไม่ต้องออกกฎหมายอนุวัติการ

ตามที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ว่ารัฐภาคีจะยึดทฤษฎีใดก็ตามเป็นเรื่องของแต่ละรัฐ อนุสัญญานี้เพียงแต่กำหนดว่าจะต้องมีการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้

---

<sup>20</sup> ทฤษฎีทวินิยม (Dualism) ทฤษฎีนี้พิจารณาว่ากฎหมายภายในกับกฎหมายระหว่างประเทศมีลักษณะแตกต่างกัน เป็นกฎหมายคนละระบบแยกจากกันโดยเด็ดขาดและมีความเท่าเทียมกันเพื่อที่จะให้กฎหมายระหว่างประเทศมีผลบังคับใช้ภายในรัฐก่อนอื่นจะต้องนำกฎหมายระหว่างประเทศมาเปลี่ยนแปลงให้เป็นกฎหมายภายใน และเมื่อเปลี่ยนแล้วก็ย่อมจะถือว่าเป็นกฎหมายภายใน ศาลของรัฐจะพิพากษาตามพื้นฐานของกฎหมายภายในเท่านั้นและเมื่อศาลอ้างถึงระเบียบกฎหมายระหว่างประเทศนั้นก็เพราะว่าระเบียบกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวได้ถูกเปลี่ยนแปลงเป็นกฎหมายภายในแล้ว

ทฤษฎีเอกนิยม (Monism) ทฤษฎีนี้ถือหลักเอกภาพ (Unity) ของกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายทั้งหมดโดยถือว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างแท้จริงระหว่างกฎหมายระหว่างประเทศกับกฎหมายภายใน มีอยู่ 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายที่ถือว่ากฎหมายภายในมีค่าบังคับเหนือกว่ากฎหมายระหว่างประเทศ ส่วนอีกฝ่ายถือว่ากฎหมายระหว่างประเทศอยู่เหนือกฎหมายภายใน นักกฎหมายที่เห็นด้วยคือ Hunz, Kelsen เป็นต้น



ปฏิบัติตามพันธกรณีให้ได้เท่านั้น กล่าวโดยสรุปก็คือ ประเทศที่จะเข้าเป็นภาคีจะต้องแก้ไขกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ หรือออกกฎหมายอนุวัติการในกรณีที่ข้อบทบางข้อของอนุสัญญาฯ ไม่สอดคล้องกับกฎหมายภายในที่มีอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการที่จำเป็นทางฝ่ายบริหาร เพื่อเป็นการนำเอาข้อบัญญัติตามกฎหมายภายในมาปฏิบัติ เพื่อให้เป็นไปตามพันธกรณีที่มีอยู่ในอนุสัญญานั้น

กรณีอนุสัญญาฯ บัญญัติว่า "ภาคีจะต้องดำเนินการตามพันธกรณีภายใต้อนุสัญญานี้ในลักษณะที่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคแห่งอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของรัฐ และหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐอื่น" <sup>21</sup> หมายความว่า ในการปฏิบัติตามพันธกรณีจะต้องเคารพอธิปไตยแห่งรัฐมีสิทธิและหน้าที่ตลอดจนฐานะความเป็นสมาชิกในประชาคมระหว่างประเทศโดยเสมอกัน ทั้งนี้ไม่ว่ารัฐนั้นจะมีความแตกต่างกันทางเศรษฐกิจสังคม การเมือง หรือลักษณะอื่นใด ความเสมอภาคของอธิปไตยนั้นรวมถึงลักษณะต่อไปนี้เป็นคือ รัฐทั้งหลายเสมอภาคในแง่กฎหมาย ทุกรัฐมีสิทธิบรรดาที่แฝงอยู่ในอธิปไตยอันสมบูรณ์ ทุกรัฐมีหน้าที่เคารพบุคคลลิกภาพของรัฐอื่น ๆ บูรณภาพทางดินแดน และเอกราชทางการเมืองของรัฐจะถูกละเมิดมิได้ <sup>22</sup>

<sup>21</sup> Ibid., Article 2 para 2.

<sup>22</sup> Resolution 2625 (xxv) of The United Nations General Assembly Approving The Declaration on Principle of International Law Concerning Friendly Relations and Co-operation Among States in Accordance with The Charter of the United Nations.



สำหรับหลักการไม่แทรกแซงกิจการภายในของรัฐอื่น ไม่ว่าจะเป็นการแทรกแซงโดยรัฐเดียวหรือโดยกลุ่มรัฐ โดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งรวมการแทรกแซงโดยกำลังอาวุธและในรูปอื่นๆ นอกจากนั้นรัฐยังต้องไม่ใช้หรือส่งเสริมให้ใช้มาตรการไม่ว่าทางเศรษฐกิจการเมืองหรืออื่นใดบังคับรัฐอื่นให้ใช้สิทธิอธิปไตยได้ด้อยกว่าตน หรือจนตนได้รับประโยชน์ไม่ว่าเป็นในรูปใด รวมทั้งไม่ก่อ ช่วยเหลือ ยุยง หรือเฉยเมย ต่อกิจกรรมอันมีลักษณะบ่อนทำลายเป็นการก่อการร้ายหรือการใช้กำลังที่มุ่งล้มล้างระบบการปกครองของรัฐอื่น โดยวิธีการอันรุนแรงหรือเข้ายุ่งกับการจลาจลในรัฐอื่น นั่นคือรัฐภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ 1988 จะต้องดำเนินการตามพันธกรณีใช้มาตรการปราบปรามต่างๆ ที่มีอยู่ในอนุสัญญาฯ 1988 ในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด และให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยให้เป็นไปตามหลักการดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น <sup>23</sup>

ส่วนวรรค 3 ของมาตราเดียวกันบัญญัติว่า "ภาคีจะต้องไม่ใช้ดินแดนของภาคีอื่นซึ่งเขตอำนาจและไม่กระทำหน้าที่ใดซึ่งได้รับการสงวนไว้โดยเฉพาะสำหรับเจ้าพนักงานของภาคีอื่น โดยกฎหมายภายในของภาคีนั้น" หมายความว่ารัฐภาคีจะต้องให้ความเคารพต่ออธิปไตยและเขตอำนาจศาลของภาคีอื่น ดังเช่นกรณีหากมีผู้กระทำความผิดค้ายาเสพติดในรัฐภาคี A และหลบหนีเข้าไปในรัฐภาคี B สิ่งที่รัฐภาคี A จะกระทำได้ คือการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือในกรณีการใช้มาตรการปราบปรามการควบคุมการส่งมอบ ในการประสานงานกัน รัฐภาคีต้องให้ความเคารพกฎหมายภายในของอีกรัฐหนึ่งในการปฏิบัติการดำเนินการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการรวบรวมพยานหลักฐาน

<sup>23</sup> Ibid.



การดำเนินการฟ้องคดีต้องเป็นไปตามกฎหมายภายในของรัฐนั้น และผู้มีอำนาจ  
หน้าที่ในการดำเนินการคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐภาคีนั้นเอง

### 3.3 ความผิดและบทลงโทษ

ข้อกำหนดในอนุสัญญาเกี่ยวกับความผิดและบทลงโทษ<sup>24</sup> นี้มีลักษณะ  
เป็นกฎหมายสารบัญญัติ กำหนดขึ้นเพื่อขยายฐานความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้า  
ยาเสพติดซึ่งตามอนุสัญญาเดี่ยว 1961 กำหนดให้การกระทำที่เป็นความผิด<sup>25</sup>  
คือการเพาะปลูก, การค้า การนำเข้า และส่งออก การผลิตยาเสพติดตามบัญชี  
1,2,3,4 ส่วนอนุสัญญา 1971 กำหนดให้การเพาะปลูก การผลิต การส่งออก  
นำเข้า ซึ่งวัตถุประสงค์ต่อจิตและประสาท ตามบัญชี 1,2,3,4 แนบท้าย  
อนุสัญญา<sup>26</sup> ส่วนอนุสัญญาฯ 1988 กำหนดให้การทำขึ้น ผลิต สกัด ปรุงรสนำเข้า หรือ  
เสนอขาย ขายเป็นนายหน้า จัดส่ง จัดส่งผ่านแดน ขนส่ง นำเข้า หรือ  
ส่งออก ยาเสพติดหรือวัตถุประสงค์ต่อจิตและประสาท การเพาะปลูกพืชฝิ่น  
ต้นโคคา หรือ พืชกัญชา ลักษณะเช่นนี้ไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะดำเนินการ  
เกี่ยวข้องกับลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุประสงค์ต่อจิตและประสาทไม่ว่า  
ขั้นตอนใดถือว่ามีฐานลักลอบค้ายาเสพติดทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะดำเนินการ  
โดยตนเอง หรือ ในรูปของมีผู้ร่วมกระทำความผิด

<sup>24</sup> Ibid., Article 3 (See Anex)

<sup>25</sup> อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 มาตรา 1.

<sup>26</sup> อนุสัญญาวัตถุประสงค์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 มาตรา 1.



3.3.1 การกำหนดให้ความผิดที่กระทำในลักษณะเป็นองค์การ  
อาชญากรรม (Organized crime) <sup>27</sup> เป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับการ  
 ลักลอบค้ายาเสพติด คือ การมีส่วนร่วม การสมคบกันกระทำ พยายามกระทำ  
 และช่วยเหลือ ยุยง สนับสนุนให้ความสะดวก ให้คำปรึกษาแนะนำในการกระทำ  
 ความผิดใด ๆ ตามมาตรา 3 ของอนุสัญญาฯ 1988 ลักษณะนี้เป็นการนำหลัก  
 Conspiracy Law <sup>28</sup> มาใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้า  
 ยาเสพติด ความผิดลักษณะ Conspiracy เป็นความผิดสำเร็จ ตั้งแต่ได้มี  
 ความตกลงหรือมีการกำหนดแผนการร่วมกันระหว่างผู้กระทำผิด โดยมีต้องคำนึง  
 ว่าจะมีการกระทำตามที่ได้ตกลงกัน หรือไม่ ซึ่งความตกลงอาจกระทำในรูปของ  
 วาจา ลายลักษณ์อักษรหรือเพียงแต่เข้าใจกันโดยปริยายระหว่างผู้กระทำผิดก็ได้<sup>29</sup>

<sup>27</sup> United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, Article 3 para 1(c)(4) (E/CONF. 82/15)

<sup>28</sup> Conspiracy เป็นหลักกฎหมายดั้งเดิมของอังกฤษมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อป้องกันการกระทำอาชญากรรมก่อนจะถึงขั้นพยายามกระทำความผิด อันเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยในราชอาณาจักรอังกฤษ Osborn's concise Dictionary ได้ให้คำจำกัดความของ Conspiracy ว่า "Conspiracy คือความตกลงของบุคคลสองคนหรือมากกว่านั้นเพื่อกระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าโดยลักษณะของการกระทำจะเป็นความผิดอาญา หรือ ละเมิดหรือเพื่อกระทำการอันชอบด้วยกฎหมาย โดยวิธีการที่มิชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะได้มีการกระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม"

<sup>29</sup> Ted Robert Curr, Why Men Rebel (Princeton University Press, 1970., pp. 3-4.



ความผิดลักษณะ Conspiracy มีองค์ประกอบดังนี้<sup>30</sup>

- (1) มีผู้ร่วมกระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไป (กระทำการตกลง)
- (2) มีความตกลง (ด้วยวาจา, ลายลักษณ์อักษร หรือโดยปริยาย)
- (3) มีวัตถุประสงค์อันมิชอบด้วยกฎหมาย

โดยสรุปหลักเกณฑ์ที่สำคัญของความผิดลักษณะ Conspiracy ก็คือ เพียงขั้นตกลงใจก็ถือว่า เป็นความผิดแล้วโดยไม่ต้องมีการลงมือกระทำการตามที่มีการตกลงดังกล่าว

จากการที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่าปัจจุบันการลักลอบค้ายาเสพติด นั้นดำเนินการโดยองค์กรอาชญากรรมต่าง ๆ หัวหน้าองค์กรอาชญากรรม หรือผู้สนับสนุนทางการเงินในการลักลอบค้ายาเสพติดไม่ได้ลงมือกระทำการส่งมอบยาเสพติดด้วยตนเอง ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดประเภทนี้จึงจับได้แต่ผู้ดำเนินการระดับล่าง การนำหลัก Conspiracy มาใช้ก็เพื่อจะโยงใยสืบสาวไปให้ถึงตัวการที่อยู่เบื้องหลังขององค์กรอาชญากรรม ในการสืบสวนกรณีสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มีสาระที่ควรพิจารณาดังต่อไปนี้

3.3.2 การกันผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน ในสหรัฐอเมริกา ใช้วิธีการสืบสวน การสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเริ่มต้นที่ระดับล่าง เช่น คนขายยาเสพติดข้างถนน (Street pusher) ซึ่งเมื่อเขาถูกจับได้ เขาจะได้รับการคุ้มครองโดยการกันเขาไว้เป็นพยานเพื่อสืบสวนไปจนถึง

<sup>30</sup> Ibid.



โยงโยขององค์กรอาชญากรรม ถ้าหากพวกเขาปฏิเสธการเป็นพยาน ก็จะได้รับโทษจำคุก<sup>31</sup>

3.3.3 การพิสูจน์ความผิดโดยใช้พยานแวดล้อมกรณี การที่พิสูจน์การสมคบกันกระทำความผิดโดยตรงเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ยาก ฉะนั้นการสอบสวนที่ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับพยานแวดล้อมกรณี

ทฤษฎีที่ถูกนำมาใช้ในเรื่องนี้คือ "ทฤษฎีแม่เป็ด" (The Duck Theory) ที่กล่าวว่าถ้าหากว่าสัตว์นั้นเดินอย่างเป็ด, มีขนและร้องเสียงเหมือนเป็ด สัตว์นั้นก็คือเป็ด นั่นคือในการพิสูจน์ความผิดเกี่ยวกับการสมคบกันกระทำความผิดจะอาศัยพยานแวดล้อมกรณีเป็นส่วนมาก<sup>32</sup> เพราะการที่จะสืบสวนจนได้พยานโดยตรงนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นยาก

3.3.4 กรณีใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าร่วมดำเนินการกับผู้กระทำความผิด Conspiracy หมายถึง การสมคบกันกระทำความผิด ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คน หรือมากกว่า 2 คนขึ้นไป ได้มาตกลงกันเพื่อกระทำความผิด

---

<sup>31</sup> SA Dave Welson, "The Law on Conspiracy in The U.S.A." Report of the Asean Workshop on Conspiracy Investigation and Confiscation of Illegally Aquired Assets of Drugs Traffickers, Manila, 9-29 February 1988, p.4. (Type written)

<sup>32</sup> Ibid.



ถ้ามีเพียง 2 คน และหนึ่งในจำนวนสองคนนั้น เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐถือว่าไม่ใช่ การสมคบกันกระทำความผิด เหตุผลคือการทำจะเป็นการสมคบกันกระทำความผิด บุคคลทั้งสองต้องมีจิตใจที่ชั่วร้าย (guilt mind) ที่จะกระทำความผิดในกรณีที่ บุคคลหนึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐบุคคลนี้ไม่ได้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย จิตใจที่ชั่วร้าย อย่างไรก็ตามบุคคลเดียวที่กระทำผิดหากแต่เขาสามารถว่ามีผู้อื่น ร่วมทำงานกับเขาด้วยแม้จะไม่มี การชี้ตัวผู้ร่วมกระทำผิดร่วมกันก็เพียงพอที่จะเป็น การสมคบกันกระทำความผิดได้ <sup>33</sup>

3.3.5 เทคนิคในการหาพยานหลักฐานในคดีสมคบกันกระทำ ความผิด สหรัฐอเมริกาใช้เทคนิค "Store front" ในการหาพยานหลักฐาน เกี่ยวกับการดำเนินคดีผู้ลักลอบค้ายาเสพติดและผู้กระทำการฟอกเงิน ซึ่งเทคนิค นี้กระทำโดยการใช้นายลับ (undercover agent) ตรวจสอบและรวบรวม พยานที่สำคัญในคดีก่อนที่จะใช้แผน Store front จะต้องรายงานต่อหน่วยงาน The Approval of The Undercover review Agency ที่กรุงวอชิงตันดีซี ก่อน โดยสำนักอัยการ (The Attorney General) ต้องได้รับความยินยอม ให้ใช้เทคนิค Store front ได้ <sup>34</sup>

กฎหมายของมลรัฐอนุญาตให้ใช้เทคนิคการดักฟังทางโทรศัพท์ได้ แต่มีกฎระเบียบและเงื่อนไขที่เข้มงวดมาก ซึ่งการใช้เทคนิคนี้ต้องกระทำโดย ที่สำนักอัยการเห็นชอบและอัยการจะนำไปยื่นต่อศาลเพื่อให้ศาลอนุญาต โดย

<sup>33</sup> Ibid.

<sup>34</sup> Ibid., p. 8.



เจาะจงเบอร์โทรศัพท์ที่เป็นหมายเลขพิเศษแต่ไม่เจาะจงว่าเป็นบุคคลใด ส่วนกรณีของช่องจดหมายที่ผิดสิ่งเกิดก็สามารถเปิดช่องได้โดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาตต่อศาล<sup>35</sup> สำหรับสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายในการปราบปรามองค์กรอาชญากรรมคือ RICO<sup>36</sup> ซึ่งตามกฎหมาย RICO นี้กำหนดความผิดเกี่ยวกับการดำเนินการเกี่ยวกับยาเสพติดหรือยาอันตรายไว้ในกฎหมายมลรัฐข้อ 37 และกฎหมายสหรัฐฯ ใน Title 9 U.S. Code<sup>37</sup>

สำหรับอนุสัญญาฯ 1988 กำหนดให้การสมคบกระทำความผิด พยายามกระทำและช่วยเหลือผู้สนับสนุน ให้ความสะดวกและให้คำปรึกษา แนะนำในการกระทำผิดใด ๆ ที่กำหนดไว้ตาม มาตรา 3 พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการนำเอาหลัก Conspiracy Law ของสหรัฐอเมริกามาใช้ซึ่งในอนุสัญญา 1961 และอนุสัญญา 1971 ไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้และการกำหนดหลักการนี้ไว้ในอนุสัญญาฯ 1988 เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ นำไปอนุวัติการเพื่อออกเป็นกฎหมายภายใน คาดว่าจะทำให้การปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดมีประสิทธิภาพ

<sup>35</sup> Ibid.

<sup>36</sup> Racketeer Influenced and Corrupt Organization Statute (RICO) ประกาศใช้เมื่อ 1 ตุลาคม 1970 วัตถุประสงค์คือ การจัดการแทรกแซงขององค์การอาชญากรรมและการประกอบมิชฉาชีพในธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายในทางการพาณิชย์ของรัฐ

<sup>37</sup> U.S. Department of Justice, Drugs Agents' Guide to Forfeiture of Assets (Washington), D.C: U.S. Government, 1987, pp. 244-245.



ดีขึ้นดังเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา, อังกฤษ และออสเตรเลีย ประสบความสำเร็จมาแล้ว<sup>38</sup>

3.3.6 การแปรสภาพหรือโอนทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินนั้น ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด การปกปิดหรืออำพรางลักษณะอันแท้จริง การเคลื่อนย้ายสิทธิที่เกี่ยวกับหรือกรรมสิทธิ์ของทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดนั้น<sup>39</sup> เป็นการกำจัดแรงจูงใจในการกระทำความผิดของผู้ลักลอบค้ายาเสพติดซึ่งหวังผลกำไรมหาศาลจากการค้ายาเสพติดนี้ นั่นคือผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเมื่อได้รับเงินกำไรจากการลักลอบค้ายาเสพติดก็จะนำเงินนั้นไปซื้อทรัพย์สินอื่น เช่น บ้าน, ที่ดิน, รถยนต์ เป็นต้น หรือการโอนเงินผ่านธนาคารประเทศหนึ่งไปอีกประเทศหนึ่ง นอกจากความผิดเกี่ยวกับการแปรสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว การได้มา การครอบครองหรือการใช้ทรัพย์สินโดยขณะรับมานั้นรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นการตัดหนทางที่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจะทำการโดยทรัพย์สินของตนให้แก่บุคคลอื่น เช่น กรณีการโอนเงินผ่านธนาคารข้ามประเทศ เป็นต้น

<sup>38</sup> \_\_\_\_\_. Report of The Asean Workshop on Conspiracy Investigation and Confiscation of Illegally Acquired Assets of Drugs Trafficker Manila, 9-29 February 1988, p. 1. (type written)

<sup>39</sup> United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, Article 3 para 1 (b), (i), (ii)



3.3.7 การพิจารณาเจตนาของผู้กระทำผิดตามภาวะวิสัย จาก พฤติการณ์แวดล้อมกรณี <sup>40</sup> ในกรณีของผู้กระทำการขนส่งยาเสพติดนั้น เจตนาของผู้กระทำความผิดพิจารณาจากภาวะวิสัย จากพฤติการณ์แวดล้อมกรณี คือ ถ้ามียาเสพติดบรรจุหีบห่อในรถยนต์ที่ใช้ขนส่ง มุ่งหน้าไปยังแนวชายแดนประเทศ บริเวณที่มีการซื้อขายยาเสพติด ผู้กระทำผิดจะปฏิเสธว่าตนไม่รู้ว่า สิ่งที่ยาเสพติดบรรจุหีบห่ออยู่นั้นเป็นยาเสพติด การปฏิเสธ "ไม่รู้" นี้ไม่ถือว่าไม่มีเจตนาในกรณีนี้ ผู้กระทำผิดจึงต้องรับผิดฐานขนส่งยาเสพติดให้โทษ โดยนัยของ มาตรา 3 ข้อ 3 ของอนุสัญญาฯ 1988 นี้

การกำหนดโทษของความผิดโดยพิจารณาจากความร้ายแรงของการกระทำความผิด <sup>41</sup> ได้แก่ การลงโทษ จำคุก กักขัง ปรับ และ การริบทรัพย์สิน ซึ่งการลงโทษที่เห็นว่าการนำมาใช้ได้ผลมากคือ การริบทรัพย์สิน และได้กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดร้ายแรงเพื่อให้ผู้กระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้น <sup>42</sup> อย่างไรก็ตามอนุสัญญาดังนี้มีเจตนารมณ์ที่จะช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด โดยได้กำหนดมาตรการในการบำบัดรักษา <sup>43</sup> ฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ผู้ติดยาและให้การดูแลภายหลังการบำบัดรักษาเพื่อให้กลับคืนสู่สังคม อนุสัญญา

<sup>40</sup> United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, Article 3 para 3. (E/CONF. 82/15)

<sup>41</sup> Ibid., Article 3 para 4. (a) (E/CONF. 82/15)

<sup>42</sup> Ibid., Article 3 para 5. (E/CONF. 82/15)

<sup>43</sup> Ibid., Article 3 para 4. (b) (E/CONF. 82/15)



นี้จึงไม่ได้กำหนดความผิดฐาน <sup>๕๕</sup> ชื่อ, ฐานเสพยาเสพติดไว้ นั่นคือผู้เสพยาเสพติด  
นั้น หากติดยา ก็จะช่วยเหลือให้หายจากการติดยาและดูแลให้กลับคืนสู่สังคมได้  
แม้แต่การกำหนดให้มีการปล่อยตัวผู้ต้องโทษตามคำพิพากษา ก่อนกำหนดหรือปล่อย  
ตัวไปโดยมีทัณฑ์บน <sup>๔๔</sup>

การกำหนดอายุความการลงโทษให้มีอายุความมากกว่าอายุความฟ้อง  
คดี <sup>๔๕</sup> เนื่องจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดมักจะหลบหนี  
ไปจากสถานที่ที่การกระทำความผิดเกิด การกำหนดอายุความให้ยาวขึ้น เพื่อว่า  
เมื่อพบตัวผู้กระทำความผิดที่ใดก็จะสามารถดำเนินการฟ้องคดีได้ด้วยว่าคดียังอยู่  
ในอายุความ และหากว่าผู้กระทำความผิดหลบหนีไปในประเทศใดก็ให้ประเทศ  
นั้นถือว่า ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดนี้ไม่ใช่ความผิดเกี่ยวกับการ  
การเมืองหรือการเงิน เพื่อให้ดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

### 3.4 การริบทรัพย์สิน (Confiscation)

ในอนุสัญญา 1988 มาตรา 5 ได้กำหนดให้ประเทศภาคีริบทรัพย์สิน  
ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดระหว่างประเทศมีสาระพิจารณา  
ได้ดังนี้คือ

<sup>๔๔</sup> Ibid., Article 3 para 7. (E/CONF. 82/15)

<sup>๔๕</sup> Ibid., Article 3 para 8. (E/CONF. 82/15)



### 3.4.1 คำจำกัดความของการริบทรัพย์สิน อนุสัญญาฯ 1988

กำหนดให้การริบ หมายถึง การทำให้สิ้นกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นอย่างถาวร โดยคำสั่งศาล หรือ เจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจ<sup>46</sup> ซึ่งการริบทรัพย์สินนี้ ต้องกระทำการภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญของรัฐ ดังเช่นรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ห้ามริบทรัพย์สินทั้งหมด โดยมีภูมิหลังว่า ผู้ปกครองซึ่งมีอำนาจมีการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดทั้งหมด จึงได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการริบทรัพย์สินเอาไว้ โดยจะริบเฉพาะทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายเท่านั้น และศาลมีภาระในการวินิจฉัยการพิสูจน์กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินว่าได้มา โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ซึ่งการริบทรัพย์สินทั้งทางแพ่ง (Civil Forfeiture) และการริบทรัพย์สินทางอาญาจะต้องไม่ขัดกับหลักของรัฐธรรมนูญดังกล่าว

### 3.4.2 หน้าที่ของรัฐภาคีตามอนุสัญญาฯ 1988 ในการดำเนินการริบทรัพย์สิน

รัฐภาคีมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามมาตรการที่จำเป็น เพื่อสืบหาแหล่งที่มาของทรัพย์สินเพื่อวัตถุประสงค์จะรับทรัพย์สินในที่สุด<sup>47</sup> ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในสถานที่ใดในกรณีที่มีการสืบสวน ต้องการหลักฐานการเงินทางธนาคาร ภาคีจะต้องให้อำนาจแก่ศาล หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจจัดหาหลักฐานการเงินทางธนาคารได้ จะอ้างความลับทางการเงินทางธนาคารไม่ได้<sup>48</sup> รวมทั้งต้องให้ความช่วยเหลือแก่รัฐภาคีอื่นด้วยเช่นเดียวกัน โดยดำเนินการตามที่มีการร้องขอซึ่งอาจมีการร่างขึ้นเป็นกฎ หรือระเบียบในการให้ความร่วมมือในการริบทรัพย์สิน

<sup>46</sup> Ibid., Article 1(f) (E/CONF. 82/15)

<sup>47</sup> Ibid., Article 5 para 2. (E/CONF. 82/15)

<sup>48</sup> Ibid., Article 5 para 3. (E/CONF. 82/15)



ตามคำร้องขอของศาลต่างประเทศ<sup>40</sup> โดยให้สอดคล้องและเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายภายในและวิธีพิจารณาความของตน หรือสนธิสัญญา ข้อตกลงที่อาจมีพันธะผูกพันกับภาคีผู้ร้องขอ<sup>50</sup>

3.4.3 ผู้มีอำนาจริบทรัพย์สิน ศาลเป็นผู้ที่มีอำนาจริบทรัพย์สินทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา อนุสัญญา<sup>51</sup> นี้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ทางด้านบริหารมีอำนาจในการริบทรัพย์สินในคดีเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด ซึ่งเหมือนกับกฎหมายริบทรัพย์สินของสหรัฐอเมริกาที่กำหนดไว้ใน Comprehensive Crime Control Act<sup>51</sup> ที่กำหนดให้เจ้าพนักงานสามารถริบทรัพย์สินโดยใช้กระบวนการทางบริหารได้เป็นมูลค่าถึง 100,000 เหรียญ

3.4.4 การดำเนินคดีในการริบทรัพย์สิน ในการริบทรัพย์สินต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้ จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินของสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินอยู่ 2 ประเภท คือ กฎหมายริบทรัพย์สินทางแพ่ง และกฎหมายริบทรัพย์สินทางอาญา

<sup>40</sup> Ibid., (E/CONF. 82/15)

<sup>50</sup> Ibid., Article 5 para 4. (E/CONF. 82/15)

<sup>51</sup> สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, "เอกสารเกี่ยวกับกฎหมายยาเสพติด" กรุงเทพมหานคร, หน้า 12 (อัดสำเนา)



การริบทรัพย์สินทางแพ่งเป็นกระบวนการริบทรัพย์สินซึ่งกระทำต่อตัวทรัพย์สิน (inrem proceeding) มิใช่ต่อเจ้าของทรัพย์สิน โดยกฎหมายถือว่าทรัพย์สินนั้นมีความผิด ส่วนเจ้าของทรัพย์สินซึ่งบริสุทธิ์ ก็จะต้องพิสูจน์และอ้างว่าทรัพย์สินนั้นมิได้ใช้ในทางที่ผิดกฎหมาย<sup>52</sup> ตัวอย่างเช่น พ้องรตเมอร์ซีเดส หมายเลข 117 หรือพ้องที่ดินหมายเลขที่ 23 โดยตัวทรัพย์สินเป็นจำเลย ดังนี้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่จะพิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่บริสุทธิ์ เกี่ยวกับภาระในการพิสูจน์จะตกอยู่กับฝ่ายใดนี้ โดยปกติจะเป็นภาระหน้าที่ของฝ่ายโจทก์ที่จะพิสูจน์ให้ศาลเห็น แต่กฎหมายของสหรัฐหลายฉบับ ได้กำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับจำเลย เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้อ้างสิทธิในทรัพย์สิน โดยนำหลักการเช่นนี้มาจากกฎหมายศุลกากร

3.4.5 ประเภทของทรัพย์สินที่ริบได้ อนุสัญญาฉบับนี้ได้กำหนดให้ริบทรัพย์สินที่เป็นผลตอบแทนที่ได้มาจากการกระทำความผิด ที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 หรือ ทรัพย์สินซึ่งมีมูลค่าเท่าเทียมกับผลตอบแทนดังกล่าวนี้<sup>53</sup> และยาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท วัสดุและอุปกรณ์ หรือ เครื่องมืออื่น ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ในลักษณะใด ๆ ในการกระทำความผิด<sup>54</sup> ที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 ซึ่งตามกฎหมายริบทรัพย์สินของสหรัฐอเมริกา Comprehensive Crime Control Act ได้แบ่งประเภทของทรัพย์สินที่ริบได้ดังนี้

<sup>52</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า 13.

<sup>53</sup> Ibid., Article 5 para 1(a) (E/CONF. 82/15)

<sup>54</sup> Ibid., Article 5 para 1(b) (E/CONF. 82/15)



- ทรัพย์สินที่มีไว้ก็เป็นความผิดตามกฎหมาย เช่นของเถื่อน ยาเสพติด พืชเสพติด หรือ สิ่งอื่น ๆ ที่ผิดกฎหมาย ทรัพย์สินเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องมีการพิสูจน์กรรมสิทธิ์เพื่ออ้างความเป็นเจ้าของ เพราะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย และจะต้องริบอยู่แล้ว

- ทรัพย์สินที่เป็นวัตถุดิบ ผลิตผล อุปกรณ์ต่าง ๆ สิ่งของต่าง ๆ ซึ่งใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ ผลิต สกัด ขนส่ง นำเข้า ส่งออกห้องปฏิบัติการ โรงงานผลิตเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งนี้จะพิจารณาจากเจตนาของผู้เกี่ยวข้อง โดยไม่ต้องรอให้กระทำความผิดก่อน

- ทรัพย์สินที่เป็นภาชนะซึ่งใช้หรือได้ใช้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือวัตถุดิบผลิตผล อุปกรณ์ซึ่งใช้หรือได้ใช้เกี่ยวกับยาเสพติด ทรัพย์สินในลักษณะดังกล่าวได้มีการยกเถียงกันมากว่าจะมีความหมายอย่างไรเช่นภาชนะที่จะริบได้ควรมีลักษณะอย่างไรซึ่งไม่สามารถให้คำจำกัดความที่แน่นอนได้ จึงให้อยู่ในดุลย-  
พินิจของศาลที่จะพิจารณาว่าทรัพย์สินใดเป็นภาชนะ โดยเฉพาะในคดียาเสพติด รถ เครื่องบิน เรือ หรือ ร่องเท้าก็อาจเป็นภาชนะบรรจุยาเสพติดที่จะถูกริบได้

ดังนั้น ภาชนะ คือสิ่งใด ๆ ที่สามารถใส่บรรจุสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งถ้านำไปใช้บรรจุยาเสพติดก็ต้องถูกริบตามกฎหมายและผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่บริสุทธิ์จะต้องพิสูจน์ว่ามีใช่เป็นภาชนะที่ใช้บรรจุหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

- ทรัพย์สินที่เป็นยานพาหนะ หรือเครื่องมือในการขนส่งยาเสพติด แบ่งเป็น คือทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการขนส่งยาเสพติด วัตถุดิบ ผลิตผล อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือใช้หรือมีไว้เพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่ง การจำหน่าย การริบ การชุกซ่อนยาเสพติด วัตถุดิบ ผลิตผลและอุปกรณ์เกี่ยวกับยาเสพติด



คำว่า ยานพาหนะ (Conveyance) นี้ก็มีปัญหาเกี่ยวกับการให้  
คำจำกัดความเช่นเดียวกับคำว่า "ภานะ" จึงมิได้มีคำจำกัดความที่แน่นอน

กรณีการริบยานพาหนะ เช่น หากพบว่ามีการใช้เครื่องบินในการขน  
ยาเสพติดและมีการยึดเครื่องบินเพื่อจะดำเนินการริบต่อไปดังนี้เจ้าของเครื่องบิน  
จะต้องพิสูจน์ว่าเครื่องบินของตนมิใช่เป็นเครื่องมือในการขนส่งยาเสพติด

ในการริบทรัพย์สินทางแพ่งนั้น มีข้อสังเกตว่า หากยานพาหนะใด  
ได้ถูกใช้ในการขนส่งยาเสพติดแม้จำนวนเล็กน้อยเพียงใดก็จะต้องถูกริบ เช่น  
การใช้รถยนต์ขนส่งกัญชาแม้เพียงมวนเดียว รถยนต์นั้นก็ต้องถูกริบ

การดำเนินการริบในลักษณะดังกล่าว ย่อมเป็นประโยชน์ในการตัด  
ความสัมพันธ์ระหว่างผู้จำหน่ายกับผู้เสพหรือผู้ซื้อ เช่น ในสลัมมักจะมีผู้มาซื้อ  
ยาเสพติดในจำนวนเล็กน้อยโดยซื้อจากผู้จำหน่ายรายย่อย หากใช้รถส่วนตัว เป็น  
พาหนะในการไปซื้อ ตำรวจก็จะยึดรถและดำเนินคดีเพื่อให้มีการจับรถคันนั้นทาง  
แพ่งการดำเนินการเช่นนี้ เป็นผลให้มีการริบรถได้เป็นจำนวนมากและการซื้อ  
ขายยาเสพติดในสลัมก็ลดลงด้วย ส่วนรถที่ริบได้นั้นเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติด  
ก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น ในทางอาญา จำเลยอาจไม่มีความผิด  
แต่ในทางแพ่งทรัพย์สินของจำเลยอาจถูกริบ โดยมีหลักฐานที่เพียงพอประมาณ  
51% ก็ริบได้แล้ว

การริบทรัพย์สินทางอาญา เป็นกระบวนการริบทรัพย์สินซึ่งกระทำต่อ  
ตัวบุคคล (Inpersonam proceeding) โดยเป็นส่วนหนึ่งของการฟ้องคดีอาญา  
เช่น ในคดียาเสพติดซึ่งเป็นคดีอาญาประเภทหนึ่ง เมื่อยื่นคำฟ้องหากมีทรัพย์สิน



ใดที่สมควรจะริบ พนักงานอัยการก็ต้องระบุไว้ในคำฟ้องด้วย เพื่อขอให้ศาลสั่งริบ เนื่องจากการริบทรัพย์สินทางอาญาเป็นการดำเนินคดีต่อตัวบุคคล ดังนั้นจึงจำเป็นต้องยึดถือคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดเป็นหลัก หากศาลวินิจฉัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด จึงจะริบทรัพย์สินได้ และการลงความเห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจะต้องมีการพิสูจน์จนปราศจากข้อสงสัยแล้วด้วย

สำหรับประเภทของทรัพย์สินที่จะยึดและริบได้ทางอาญาดังเหมือนกับทรัพย์สินที่จะยึดและริบทางแพ่ง และเห็นสมควรกล่าวไว้ด้วยว่านอกจากทรัพย์สินที่จับต้องสัมผัสได้ต่างๆ แล้วทรัพย์สินที่ไม่มีตัวตนก็อาจถูกริบได้เช่นกัน เช่น ลิขสิทธิ์ร้องเนื่องจากการเป็นเจ้าหนี้ โดยผู้ค้ายาเสพติดทราบว่าถ้าเป็นทรัพย์สินธรรมดา ก็อาจถูกริบได้โดยง่ายจึงเปลี่ยนสภาพของทรัพย์สินให้เป็นลิขสิทธิ์ เรียกร้องโดยให้ผู้อื่นกู้ยืมไป ซึ่งก็ต้องถูกริบเช่นกัน

การริบทรัพย์สินทางแพ่งแตกต่างจากการริบทรัพย์สินทางอาญา ในลักษณะที่ทางอาญาจะต้องตัดสินว่าจำเลยมีความผิด จึงจะสามารถริบทรัพย์สินได้ แต่ทางแพ่งนั้น เนื่องจากเป็นกระบวนการริบทรัพย์สินที่มุ่งต่อตัวทรัพย์สินเป็นสำคัญ จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าตัวบุคคลมีความผิดหรือไม่ อย่างไรก็ตามการริบทรัพย์สินทางแพ่งและทางอาญาอาจดำเนินการควบคู่กันไปได้ ทั้งนี้ต่างก็ดำเนินการโดยอิสระจากกัน

มีข้อควรสังเกตร่วมเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างการริบทรัพย์สินทางแพ่งกับทางอาญาว่าทางแพ่งจะต้องมีการสืบหา แหล่งที่มา ของรายได้ หรือทรัพย์สินว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เพียงใด และจะมีการพิจารณาแยกทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายออกมาจากทรัพย์สินที่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อศาลจะสั่งริบต่อไป แต่



การริบทรัพย์สินทางอาญา ถ้าจำเลยถูกพิพากษาว่ามีความผิดและจะต้องถูกริบทรัพย์สินจะไม่มีกระบวนการเกี่ยวกับการสืบหาแหล่งที่มาของรายได้หรือทรัพย์สินหรือไม่ต้องสืบว่า จำเลยได้นำทรัพย์สินไปซุกซ่อนไว้ที่ใดบ้างโดยพิสูจน์เพียงว่าจำเลยมีรายได้จากการกระทำความผิดเพียงใด และศาลจะสั่งให้จ่ายเป็นเงินสดตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา ในกรณีที่จำเลยไม่มีเงินสดให้ริบตามที่กำหนดไว้ดังกล่าว ถ้ามีทรัพย์สินอื่น เช่น บ้าน ก็จะต้องขายบ้านหรือทรัพย์สินอื่นเพื่อให้เป็นเงินสดและจะริบเงินสดนี้ต่อไป

กฎหมายได้กำหนดให้ การริบทรัพย์สินทางอาญาเป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารด้วย ทั้งนี้ เฉพาะคดีซึ่งมีทรัพย์สินที่จะริบได้ไม่เกิน 100,000 เหรียญ เช่น ยานพาหนะ หรือทรัพย์สินอื่นใด โดยเจ้าพนักงานตามกฎหมายต่าง ๆ ที่ระบุไว้มีอำนาจดำเนินการริบได้ตามระเบียบข้อบังคับและวิธีการตามที่หน่วยงานของตนกำหนดไว้ โดยทั่วไปจะมีการแจ้งความทางหนังสือพิมพ์เป็นเวลา 3 สัปดาห์ ว่า จะมีการยึดและริบ พร้อมกับบรรยายรูปพรรณสัณฐานของทรัพย์สินที่จะริบ ผู้อ้างสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นจะต้องกระทำภายใน 20 วัน ซึ่งถ้าไม่มีผู้อ้างสิทธิ์ก็จะสามารถริบได้รวดเร็วเพราะไม่มีการไต่สวนทางศาล

3.4.6 การแปรสภาพทรัพย์สิน หากมีการแปรสภาพทรัพย์สินเป็นอย่างอื่นแล้ว ทรัพย์สินที่ถูกแปรสภาพนั้นจะต้องถูกดำเนินการตามมาตรการริบทรัพย์สินแทน <sup>55</sup> หากทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามมาตรา 3

<sup>55</sup> United Nations Conventions Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, Article 5 para 6. (E/CONF. 82/15)



ของอนุสัญญา ถูกรวมไปกับทรัพย์สินอื่นที่ได้มาจากแหล่งที่มาซึ่งชอบด้วยกฎหมาย ทรัพย์สินดังกล่าว จะต้องถูกริบไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำ ความผิดนั้น รายได้ที่ได้มาจากทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดจะต้องถูก ดำเนินการด้วย <sup>๕๑</sup>

รายได้ที่สืบหาแหล่งที่มาได้ว่าได้มาจากการแลกเปลี่ยนหรือค้าขายเสพติด ก็สามารถริบได้ และถ้าปรากฏว่ามีการเอาเงินที่ได้มาจากยาเสพติดไปลงทุนใน ธุรกิจกิจการที่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น ลงทุนในกิจการห้างสรรพสินค้า ภัตตาคาร ซึ่งสามารถสืบได้ก็สามารถริบได้

ในการสืบหาแหล่งที่มาของรายได้นั้น ถ้ารายได้ปะปนกับทรัพย์สินที่ ชอบด้วยกฎหมาย จะริบได้เฉพาะทรัพย์สินที่เป็นรายได้จากยาเสพติดเท่านั้น โดยรัฐบาลมีภาระที่จะต้องแยกว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่ชอบด้วยกฎหมาย

ถ้าพ่อค้ายาเสพติดนำรายได้จากการค้ายาเสพติดไปซื้อหรือเปลี่ยนแปลง เป็นทรัพย์สินอื่น ทรัพย์สินนั้นย่อมจะยึดและริบได้ และถ้ากันส่วนหนึ่งเอาไว้ใช้ ยามฉุกเฉิน โดยนำไปใช้จ่ายทนายความสำหรับต่อสู้คดี หากมีการจ่ายเงินค่า จ้างกันและทนายความรู้ว่า เป็นรายได้ที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด เงินที่จ่ายไป นั้นย่อมยึดและริบได้

ภาระในการพิสูจน์เกี่ยวกับแหล่งที่มาของทรัพย์สินที่ถูกกล่าวหาว่าได้มา

<sup>๕๑</sup> Ibid.



จากการกระทำความผิดตามมาตรา 3 ของอนุสัญญา<sup>57</sup> อนุสัญญานี้กำหนดให้ภาระในการพิสูจน์เป็นของจำเลย<sup>57</sup> กรณีที่ผู้ค้ายาเสพติดนำรายได้จากยาเสพติดไปชุกซ่อน หรือกลบเกลื่อนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ไม่สามารถสืบหาได้นั้น ศาลได้อนุญาตให้ใช้พยานหลักฐานแวดล้อมกรณีได้ ทั้งนี้ศาลได้วินิจฉัยว่า เมื่อใดที่จำเลยใช้จ่ายเงินซื้อของโดยปราศจากเหตุผล หรือปราศจากแหล่งที่มาที่ชัดเจนของรายได้ ดังนี้ใช้เป็นพยานหลักฐานแวดล้อมกรณียื่นจำเลยได้เช่น จำเลยมีรายได้ 5,000 เหรียญ ต่อปี และไม่ได้รับมรดกใด ๆ แต่มีรถเบนซ์ราคา 45,000 เหรียญ ก็ต้องสืบหาว่ารถเบนซ์นั้นซื้อมาได้อย่างไร ถ้าซื้อโดยเงินสดถือว่าไม่มีเหตุผลจะเชื่อได้ว่าเงินนั้นเป็นเงินบริสุทธิ์ และเป็นการเพียงพอที่จะพิสูจน์ได้ว่าเงินนั้นได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

3.4.7 การคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สามผู้สุจริต ข้อกำหนดในอนุสัญญานี้ไม่กระทบถึงผลประโยชน์ของบุคคลที่สามที่สุจริต<sup>58</sup> ถ้าทรัพย์สินซึ่งเป็นที่ดิน หรือบ้านซึ่งใช้อำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดดังกล่าวข้างต้น มีผู้ไม่รู้เห็นในการกระทำความผิดเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมอยู่ด้วย เช่นสามีใช้บ้านเป็นสถานที่ค้ายาเสพติด ภรรยาผู้ไม่รู้เห็น ซึ่งมีส่วนในกรรมสิทธิ์ของบ้าน ย่อมพิสูจน์ได้ว่าตนไม่รู้เรื่อง กรณีที่พิสูจน์เช่นนี้ ผู้ค้ายาเสพติดจึงพยายามให้ผู้บริสุทธิ์มีส่วนร่วมในทรัพย์สินที่ใช้อำนวยความสะดวกในการกระทำความผิดด้วย เพื่อปกป้องสิทธิในทรัพย์สินนั้น ซึ่งถ้ารู้กันทั้งสองฝ่ายก็เป็นการคบคิดกัน และผู้ที่ถูกชักนำให้เข้ามามีส่วนร่วมก็มีผู้บริสุทธิ์ หรือกรณีให้ผู้อื่นยืมรถ และผู้นั้นนำรถ

<sup>57</sup> Ibid., Article 5 para 7. (E/CONF. 82/15)

<sup>58</sup> Ibid., Article 5 para 8. (E/CONF. 82/15)



ไปขนยาเสพติด ดังนี้ ผู้ให้ยืมรถซึ่งไม่มีส่วนรู้เห็นด้วย จะยื่นคำคัดค้านการริบทรัพย์สินนั้นได้ โดยพิสูจน์ว่าตนมิได้อนุญาตให้นำรถไปขนยาเสพติด

ทรัพย์สินที่ริบได้นั้นจะต้องถูกจำหน่ายโดยภาคีนั้นตามกฎหมายภายใน<sup>50</sup> อนุสัญญากำหนดให้ เงิน หรือ ผลตอบแทนที่ได้มาจากการขายผลตอบแทน หรือ ทรัพย์สินดังกล่าว เป็นขององค์กระระหว่างรัฐบาลที่มีหน้าที่เฉพาะในการต่อต้าน การลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ดังนั้น กรณีที่ริบทรัพย์สินของผู้ค้ายาเสพติดชาวต่างชาติ ที่มีทรัพย์สินอยู่อีกประเทศหนึ่ง ทรัพย์สินที่ถูกริบนั้นย่อมตกเป็นของรัฐที่ทำการริบทรัพย์สินนั้น

จากการที่ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับมาตรการริบทรัพย์สินของประเทศต่าง ๆ ซึ่งอนุสัญญาฯ 1988 ได้นำแนวทางของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีหลักการที่ดีมีประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรมโดยเฉพาะ ในแง่ของการกำจัดแรงจูงใจในการกระทำความผิด ซึ่งองค์การอาชญากรรมที่ค้ายาเสพติดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย มุ่งถึงผลตอบแทนทางการเงินและทรัพย์สิน เนื่องจากมาตรการริบทรัพย์สินของสหรัฐอเมริกาดังกล่าวแล้ว เป็นมาตรการกฎหมายที่มีประสิทธิภาพมาตรการหนึ่ง ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยประมาณว่าในปี 2528 สหรัฐอเมริกาได้รับเงินสดที่คืน และทรัพย์สินของผู้ค้าหรือจำหน่ายได้ถึง 400 ล้านดอลลาร์ และ ในปี 2529 ได้มีการขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ค้ายาเสพติดได้อีก 380 ล้านดอลลาร์ ซึ่งมากกว่าค่าใช้จ่ายทั้งปีของหน่วยปราบปรามยาเสพติดของสหรัฐ (D.E.A.) โดยเฉพาะทรัพย์สินที่ได้รับมาก่อนหน้านั้น

<sup>50</sup> Ibid., Article 5 para 5. (E/CONF. 82/15)



เช่น บรรดาบ้าน ที่ดิน เรือเดินสมุทร เครื่องบินส่วนตัว และทรัพย์สิน  
อื่น ๆ รวมกันแล้วมากกว่าค่าใช้จ่ายทั้งหมดของหน่วย D.E.A. ทั่วโลก <sup>๕๐</sup>

### 3.5 การส่งผู้ร้ายข้ามแดน

จากการที่การกระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดระหว่าง  
ประเทศได้ดำเนินการโดยองค์การอาชญากรรม ซึ่งส่วนมากแล้วอาชญากรรม  
ประเภทนี้จะเกิดขึ้นในประเทศหนึ่งในขณะที่ตัวอาชญากรจะหลบหนีหรือพำนักอยู่  
อีกประเทศหนึ่ง ทำให้ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ซึ่งเป็น  
ปัญหาหนึ่งของการปราบปรามยาเสพติดที่สหประชาชาติได้พยายามหาทางแก้ไข  
นับตั้งแต่อนุสัญญาฯ 1936 ซึ่งได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และ  
ไม่ประสบความสำเร็จ สำหรับอนุสัญญาฯ 1988 ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการส่งผู้ร้าย  
ข้ามแดน ดังจะได้กล่าวต่อไปเพื่อให้ทราบถึงหลักการของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน  
ในกรณีความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและ  
ประสาท

3.5.1 ประเภทของความผิดในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน หลักใน  
การส่งผู้ร้ายข้ามแดนกำหนดให้ประเภทของความผิดที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้นั้น

---

<sup>๕๐</sup> สุรพล ไตรเวทย์, "มาตรการริบทรัพย์สินของสหรัฐอเมริกา"  
วารสารสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, สำนักนายก  
รัฐมนตรี. ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กันยายน 2530 - กุมภาพันธ์ 2531) หน้า 1-10.



ต้องมีลักษณะเป็น double criminality<sup>๑๑</sup> นั่นคือ การกระทำนั้นนอกจากจะเป็นความผิดในประเทศที่ร้องขอแล้วยังต้องเป็นการกระทำอันเป็นความผิดในประเทศที่รับคำขออีกด้วย ซึ่งอนุสัญญาได้กำหนดให้ความผิดตามมาตรา 3 วรรค 1 เป็นความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ในสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนทุกฉบับที่ได้จัดขึ้นระหว่างภาคีของอนุสัญญาฯ 1988 นี้จึงถือว่าความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดเป็นความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

3.5.2 จำเป็นหรือไม่ที่ต้องมีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างภาคี ทางปฏิบัติในกฎหมายระหว่างประเทศในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน กระทำได้ โดยการสนธิสัญญาหรือโดยวิธีปฏิบัติต่างตอบแทนหรืออาศัยถ้อยที่ถ้อยอาศัยระหว่างประเทศ (Reciprocity)<sup>๑๒</sup> อนุสัญญาฯ 1988 ได้กำหนดไว้ว่า กรณีภาคีใดจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้โดยอาศัยสนธิสัญญาหากภาคีผู้ร้องขอไม่ได้ทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกันไว้ ก็ให้ใช้อนุสัญญาฯ 1988 นี้เป็นพื้นฐานทางกฎหมายในการพิจารณาส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกัน และหากกรณีภาคีใดต้องมีกฎหมายภายในออกมาเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ก็ให้ใช้อนุสัญญานี้เป็นพื้นฐานในการออกกฎหมายเช่นนั้น<sup>๑๓</sup> นั่นคือแม้ว่าระหว่างภาคีของอนุสัญญาฯ

<sup>๑๑</sup> สุพานิต มั่นสุข. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2523 , หน้า 161.

<sup>๑๒</sup> สุพานิต มั่นสุข. เรื่องเดียวกัน. หน้า 161

<sup>๑๓</sup> United Nations Convention Against Illicit traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. Article 6 para 3. (E/CONF.82/15).



1988 จะไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อกันในรูปของสนธิสัญญาทวิภาคี ก็ส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยอาศัยอนุสัญญา 1988 นี้ได้และสำหรับภาคีที่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยวิธี Reciprocity ก็ให้ถือว่าความผิดตามมาตรา 3 วรรค 1 เป็นความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

3.5.3 ข้อยกเว้นในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ตามหลักทั่วไปถือ  
ว่า เป็นข้อยกเว้นไม่ส่งคนในสัญชาติของประเทศผู้รับคำขอไป เพราะตามหลัก  
กฎหมายระหว่างประเทศสัญชาติเป็นพันธะทางกฎหมาย เป็นเรื่องชี้ให้เห็นถึง  
สถานะสัมพันธ์ระหว่างคนในสัญชาติกับรัฐผู้เป็นเจ้าของสัญชาติ ในขณะเดียวกัน  
ประเทศเจ้าของสัญชาติก็มีหน้าที่ที่จะให้ความคุ้มกันแก่บุคคลผู้มีสัญชาติของตน<sup>๘๔</sup>  
อนุสัญญาฯ 1988 ได้กำหนดว่า กรณีที่รัฐภาคีปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนด้วยเพราะ  
สาเหตุเป็นคนสัญชาติของตน รัฐภาคีนั้นจะต้องดำเนินการพิจารณาตัดสินโทษเอง<sup>๘๕</sup>  
ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้ ที่ว่าผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ว่า  
พำนักรอยู่ที่ใดจะต้องได้รับการลงโทษ

3.5.4 การปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดน อนุสัญญาฯ 1988 นี้  
ได้กำหนดเหตุผลในการปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ 3 ประการคือ

<sup>๘๔</sup> สุพานิต มั่นสุข, เรื่องเดียวกัน, หน้า 162.

<sup>๘๕</sup> United Nations Convention Against Illicit  
traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances.  
Article 6 para 10 (E/CONF.82/15).



3.5.4.1 ในกรณีที่เป็นเหตุให้เชื่อว่าการขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น มีสาเหตุมาจากความคิดเห็นทางการเมืองของบุคคลนั้น ซึ่งแม้อนุสัญญาฯ นี้จะกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดไม่เป็นความผิดทางการเมือง<sup>66</sup> ก็ตามการเรียกร้องให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นก็อาจมีสาเหตุจูงใจมาจากการเมืองก็ได้ ซึ่งในการที่จะชี้ว่าความผิดใดเป็นความผิดทางการเมืองหรือไม่ นั้น เป็นสิทธิเด็ดขาดของประเทศที่ได้รับคำร้องขอ<sup>67</sup>

3.5.4.2 ในกรณีที่เป็นเหตุให้เชื่อว่าการดำเนินคดีหรือการลงโทษบุคคลนั้นมีสาเหตุมาจาก เชื้อชาติ ศาสนา หรือสัญชาติ ของบุคคลนั้น อันจะทำให้การดำเนินคดีนั้นปราศจากความยุติธรรม เจ้าหน้าที่ในการยุติธรรม หรือเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

<sup>66</sup> Ibid., Article 3 para 10 (E/CONF.82'125)

<sup>67</sup> ภาสกร ชุณหทูลุไร. "ปัญหาบางประการในกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา", วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 20 ฉบับที่ 30 กันยายน 2527 , หน้า 124-125.

ฝรั่งเศสสว่างหลักว่า "การกระทำที่กระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของประเทศ" คือการกระทำที่มุ่งหมายจะเปลี่ยนแปลงหรือล้มล้างหลักการปกครองของประเทศในหลักใหญ่ คือ อำนาจอธิปไตย บริหาร ตุลาการแล้ว ถือว่าเป็นความผิดทางการเมือง ส่วนอังกฤษได้วางหลักว่าการจะเป็นความผิดทางการเมืองต้องได้ความว่า การกระทำผิดเกิดขึ้นในขณะที่มีความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างคณะบุคคลตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป โดยต่างฝ่ายต่างพยายามที่จะบังคับให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับระบบการปกครองตามที่ฝ่ายตนต้องการ



3.5.4.3 ในกรณีที่เป็นเหตุให้เชื่อว่าจะก่อให้เกิดคดีเรื่องต่าง ๆ ต่อบุคคลที่ถูกร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน เช่น อดีตกงระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

3.5.5 ข้อจำกัดของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เกี่ยวกับเทคนิควิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในเรื่องความแตกต่างของเอกสารของประเทศผู้ร้องขอ กับประเทศผู้รับคำขอ สำหรับรัฐที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil law ต้องการหมายจับ (Warrant of Arrest) และสำเนาข้อกฎหมายที่ถูกกล่าวหาให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน ส่วนรัฐที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law ต้องการให้รัฐที่ร้องขอส่ง ข้อมูลที่พิสูจน์ได้ว่าการกระทำความผิดจริง (A Prima Facia Case)<sup>๕๘</sup> ซึ่งความเข้มงวดของรัฐที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law นี้เป็นข้อจำกัดในเรื่องเวลา คือใช้ระยะเวลาอันยาวนานกว่าจะมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่กันได้ อนุสัญญาฯ 1988 ได้กำหนดมาตรการเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการดำเนินการนี้ให้เร็วขึ้นและพยายามลดความยุ่งยากของข้อกำหนดในการจัดหาหลักฐานอันเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน<sup>๕๙</sup> อันจะทำให้การส่งผู้ร้ายข้ามแดนดำเนินการได้สะดวกรวดเร็วขึ้น

<sup>๕๘</sup> Faiza Patel, "Crime without frontiers : A proposal for an International Narcotics Court." Journal of International Law and Politics, New York University, Vol. 22 No. 4 Summer 1990, p. 723.

<sup>๕๙</sup> United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotics Drugs and Psychotropic Substances. Article 6 para 7. (E/CONF.82/15)



ปัญหาว่าทำไมอนุสัญญาในการปราบปรามยาเสพติด ค.ศ. 1936 จึงยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการค้ายาเสพติดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในระดับระหว่างประเทศได้ ด้วยอนุสัญญานี้เป็นอนุสัญญาแรกที่กำหนดให้การค้ายาเสพติดให้โทษโดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นความผิดทางอาญาอย่างร้ายแรง ตามกฎหมายระหว่างประเทศ และได้กำหนดบัญญัติที่เกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนขึ้นเป็นครั้งแรก หากประเทศที่ได้กำหนดข้อยกเว้นว่าจะไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดน กรณีผู้กระทำผิดเป็นบุคคลในสัญชาติแล้วหากผู้กระทำผิดได้กลับไปยังประเทศที่ตนมีสัญชาติ ประเทศภาคนั้นมีหน้าที่ในการดำเนินคดีกับบุคคลนั้น เสมือนว่าบุคคลนั้นได้กระทำผิดในประเทศภาคี บทบัญญัติเช่นว่านี้ บางประเทศ ถือว่าเป็นการละเมิดหลักอธิปไตยทางการศาลเกี่ยวกับเขตแดนที่กระทำผิด จึงมีประเทศที่ลงนามรับอนุสัญญาเพียง 34 ประเทศจึงถือได้ว่าขาดการสนับสนุนในระดับสากล<sup>70</sup> เมื่อมาพิจารณาอนุสัญญาฯ 1988 มาตรา 6 ข้อ 10 กำหนดไว้ว่า หากการปฏิเสธที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดน เพราะบุคคลที่ร้องขอนั้นเป็นคนชาติของภาคีที่ได้รับการร้องขอจะต้องพิจารณาฟ้องร้องคดี พิจารณาโทษตามกฎหมายของภาคีผู้ร้องขอ หรือพิจารณาบังคับโทษส่วนที่เหลือ ถ้ากฎหมายของตนอนุญาตกรณีไม่เป็นการละเมิดหลักอธิปไตยทางการศาล เกี่ยวกับเขตแดนที่กระทำผิด เพราะให้การฟ้องร้องดำเนินคดีเป็นไปตามกฎหมายภายในของรัฐภาคี ซึ่งตามกฎหมายได้กำหนดเรื่องเขตอำนาจในการลงโทษผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนอกราชอาณาจักรไว้

ข้อกำหนดเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ในอนุสัญญาฯ 1988 นั้น เป็น

---

<sup>70</sup> นารี ตัณฑเสถียร, ความร่วมมือระหว่างประเทศในการต่อต้านปัญหาเสพติด, วารสารอัยการ, ปีที่ 13, พฤศจิกายน พ.ศ. 2533, หน้า 5.



การกำหนดไว้ในอนุสัญญาพหุภาคี (Multilateral Treaty) เป็นสนธิสัญญาหลายฝ่ายซึ่งเป็นอุปสรรคในการดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดได้ เพราะเรื่องของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลของรัฐและสัมพันธไมตรีที่แต่ละรัฐจะมีต่อกันเป็นพิเศษ ซึ่งสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศของแต่ละภาคีมีระดับความชอบพอไม่เท่ากัน บางครั้งรัฐ A อาจจะไม่อยากเข้าทำสนธิสัญญาเรื่องส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับรัฐ B ซึ่งเป็นเหตุผลของรัฐ A โดยส่วนตัวเกี่ยวกับปัญหานี้อนุสัญญา 1988 ได้ มีทางแก้ไขโดย กำหนดไว้ในข้อ 11 ให้รัฐภาคีพยายามจัดทำความตกลงทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผลในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเพราะการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะได้ผลดีเพียงไร ย่อมอาศัยความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศเป็นสำคัญ ซึ่งจะนำไปสู่การทำความตกลงส่งผู้ร้ายข้ามแดนแบบทวิภาคีหรือพหุภาคีต่อไป

### 3.6 ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมาย (Mutual Legal Assistance)

ในอนุสัญญาฯ 1988 ได้กำหนดมาตรการในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมายไว้ ซึ่งพิจารณาในสาระได้ดังนี้

#### 3.6.1 ขอบเขตของความร่วมมือ

กำหนดให้ประเทศภาคีอนุสัญญา ต้องใช้มาตรการในการดำเนินการให้ความร่วมมืออย่างกว้างขวางที่สุด<sup>71</sup> ดังที่ได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาด้วยถ้อยคำ

---

<sup>71</sup> United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, Article 7 para 1. (E/CONF. 82/15)



ว่า "The Parties shall afford one another, pursuant to this article the widest measure of mutual legal assistance..."

จะเห็นว่าสหประชาชาติจะพยายามกำหนดขอบเขตของความร่วมมือให้กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมถึงการดำเนินการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ดังที่กำหนดไว้ใน มาตรา 3 วรรค 1

### 3.6.2 ประเภทของความร่วมมือ

กำหนดให้ภาคีในอนุสัญญาให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน  
ในเรื่อง

- (ก) การขอพยานหลักฐาน หรือคำให้การจากบุคคล
- (ข) การส่งเอกสารทางการศาล
- (ค) การตรวจค้นและยึด
- (ง) การตรวจสอบวัตถุและสถานที่
- (จ) การให้ข้อมูล และสิ่งที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานได้
- (ฉ) การให้เอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหลักฐานทางธนาคารหลักฐานทางการเงิน หลักฐานของบริษัทหรือธุรกิจ ทั้งที่เป็นต้นฉบับหรือสำเนาที่ได้รับรองแล้ว
- (ช) การระบุหรือสืบหาแหล่งที่มาของผลตอบแทน ทริพย์สิน เครื่องมือ หรือสิ่งอื่น เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เป็นพยานหลักฐาน

ภาคีอาจให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกัน และกันในรูปแบบอื่นใด



กฎหมายภายในของภาคีผู้ได้รับการร้องขออนุญาตให้กระทำได้<sup>72</sup> ซึ่งข้อความดังกล่าวนี้ ย่อมสามารถครอบคลุมถึงความร่วมมือประเภทอื่นๆ ซึ่งประเทศคู่ภาคีอาจให้ความร่วมมือต่อกันได้ในอนาคต แม้ว่าความร่วมมือประเภทนั้นจะมีได้ระบุไว้อย่างแจ้งชัดในอนุสัญญาฯ 1988 ก็ตามเพื่อให้เกิดความสะดวกในการร่วมมือป้องกันป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังจะเห็นได้จากสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาระหว่างสหรัฐอเมริกากับเนเธอร์แลนด์ มาตรา 1 วรรค 2 ซึ่งได้บัญญัติไว้อย่างกว้างขวาง ว่าความร่วมมือให้ร่วมมือแต่ไม่จำกัดเฉพาะข้อกำหนดที่กำหนดไว้เท่านั้น (Assistance shall include, but not limited to...."

เมื่อมีการร้องขอ ภาคีจะต้องอำนวยความสะดวกหรือสนับสนุนเท่าที่สอดคล้องกับกฎหมายภายในและวิธีปฏิบัติของตนให้บุคคลต่าง ๆ รวมถึงผู้ถูกคุมขังซึ่งยินยอมที่จะช่วยเหลือในการสืบสวนหรือเข้าร่วมในกระบวนการต่าง ๆ มาปรากฏตัวหรือพร้อมที่จะให้มาร่วมดำเนินการดังกล่าว<sup>73</sup> เป็นเรื่องการโอนบุคคลที่ถูกคุมขังไปยังอีกประเทศหนึ่งเพื่อให้การเป็นพยานหรือเพื่อเผชิญหน้ากับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง (Transfer of Person in Custody for the Purpose of Giving Evidence as a Witness or for Confrontation)

การให้ความร่วมมือวิธีนี้ยังไม่เป็นที่รู้จักในกลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์ในขณะที่เป็นที่รู้จักในกลุ่มประเทศ ภาคพื้นยุโรปตั้งแต่ศตวรรษ

<sup>72</sup> Ibid, Article 7, para 3.

<sup>73</sup> Ibid, Article 7, para 4.



ที่ 19 เป็นที่ปรากฏว่าประเทศต่าง ๆ ไม่ค่อยได้ให้ความร่วมมือวิธีนี้ต่อกัน แต่ นักกฎหมายระหว่างประเทศเห็นว่ามีควมจำเป็นที่จะต้องกำหนดถึงการให้ความร่วมมือวิธีนี้ไว้ด้วย เพื่อให้ขอบเขตของการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศ ทางอาญากว้างขวางเพียงพอที่จะดำเนินการกับอาชญากรรมร้ายาเสพติดโดยผิดกฎหมายได้ การโอนตัวบุคคลที่อยู่ในความควบคุมไปยังต่างประเทศดังกล่าวนี้ อาจ เกิดขึ้น 2 กรณี คือ

1. การโอนบุคคลที่ถูกคุมขังอยู่ในประเทศผู้รับคำร้องขอไปเบิกความเป็นพยานในประเทศผู้ร้องขอ
2. การขอโอนบุคคลที่ถูกคุมขังอยู่ในประเทศ ผู้ร้องขอไปร่วมการสืบพยานในประเทศผู้รับคำร้องขอ

การโอนตัวผู้ที่ถูกคุมขังไปเพื่อให้การในฐานะพยานหรือเพื่อเผชิญหน้ากับจำเลยนี้ ประเทศผู้ร้องขอไม่มีอำนาจที่จะดำเนินการคดี กับบุคคลดังกล่าวในประเทศผู้ร้องขอสำหรับบรรดาความผิดที่บุคคลนั้นกระทำการก่อนที่จะเดินทางเข้าไปในประเทศผู้ร้องขอ หรือที่เรียกว่า "Safe Conduct"<sup>74</sup> ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ประเทศผู้ร้องขอ ฉวยโอกาสดำเนินการคดีกับบุคคลดังกล่าว โดยไม่ได้ดำเนินการตามวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และรัฐผู้รับคำร้องขอมีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่ให้ความร่วมมือหากบุคคลดังกล่าวไม่ให้ความยินยอม เพราะผู้ต้องขังควรจะมีสิทธิเช่นเดียวกับบุคคลซึ่งมิได้ถูกคุมขังในการตัดสินใจที่จะเดินทางไปเบิกความในฐานะพยานในศาลของประเทศผู้ร้องขอหรือไม่

<sup>74</sup> Heinrich Grutzner, A Treaties on International Criminal Law Vol.2, p. 213.



มาตรา 7 วรรค 5 กำหนดว่า ภาคหนึ่งใดจะต้องไม่ปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ซึ่งกันและกันตามข้อนี้ โดยอ้างว่าเป็นการรักษาความลับทางธนาคาร

เนื่องจากอนุสัญญาฯ 1988 มุ่งจะขจัดอุปสรรคของความร่วมมือ อันเนื่องมาจากเรื่องกฎหมายภายในของบางประเทศ ที่กำหนดให้ธนาคารมีหน้าที่รักษาความลับของลูกค้า โดยหากนำความลับเกี่ยวกับการเงินของลูกค้าไปเปิดเผย จะเป็นความผิดทางอาญา

โดยประเทศคู่ภาคีมีหน้าที่ จะต้องส่งเอกสารหลักฐานทางธุรกิจให้แก่ประเทศผู้ร้องขอ แม้เอกสารหลักฐานดังกล่าวนั้นจะเกี่ยวข้องกับการเงินในธนาคารของบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีก็ตาม ซึ่งในเรื่องนี้มีกำหนดไว้ในสนธิสัญญาต้นแบบที่สหประชาชาติได้มีมติเพื่อก่อตั้งความร่วมมือนานาชาติในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างประเทศในรูปของขบวนการองค์การอาชญากรรม (Organized Crime) และการก่อการร้ายอันเป็นความผิดอาญา (Terrorist Criminal Activities) ซึ่งที่ประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติได้มีมติในเรื่องความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศไว้ โดยกำหนดให้มีสัญญาต้นแบบที่เรียกว่า " Model Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters " ซึ่งในมาตรา 4 ได้กำหนด ห้ามประเทศคู่ภาคีปฏิเสธไม่ให้ความร่วมมือโดยอ้างเหตุเกี่ยวกับการรักษาความลับทางธนาคารหรือสถาบันทางการเงินที่คล้ายคลึงกับธนาคาร<sup>75</sup> และอนุสัญญาฯ 1988 กำหนดให้ บทบัญญัติใน

<sup>75</sup> Model Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters, article 4, para 2.



มาตรา 7 นี้<sup>76</sup> ไม่กระทบพันธกรณีภายใต้สนธิสัญญาอื่นใด ในลักษณะทวิภาคี หรือพหุภาคีที่กำหนดหรือจะกำหนดขึ้นภายหลังในเรื่องความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันในคดีอาญาไม่ว่าทั้งหมด หรือบางส่วน และกำหนดวรรค 8 ถึง 19 ของมาตรา 7 นี้จะต้องนำมาใช้บังคับการร้องขอซึ่งได้กระทำตามข้อนี้ หากภาคีที่เกี่ยวข้องมิได้ผูกพันกันโดยสนธิสัญญาเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน แต่ถ้าภาคีเหล่านี้ผูกพันกันโดยสนธิสัญญาดังกล่าวก็ให้นำบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวของสนธิสัญญานั้นมาใช้บังคับ เว้นแต่ภาคีตกลงที่จะนำวรรค 8 ถึง 19 ของข้อนี้มาใช้บังคับแทน

ซึ่งในวรรค 8 ถึง 19 นั้นเป็นเรื่องระเบียบวิธีการดำเนินการร้องขอในเรื่องต่าง ๆ ในกรณีที่ประเทศภาคีมิได้ทำสนธิสัญญาทวิภาคีหรือพหุภาคีต่อกันเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน ก็ให้ใช้วิธีการดำเนินการร้องขอตามอนุสัญญาฯ 1988 นี้

ส่วนประเทศภาคีที่มีสนธิสัญญาเกี่ยวกับความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันแล้ว ก็ให้ผูกพันกันตามสนธิสัญญานั้นได้

องค์การที่รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือในมาตรา 7 วรรค 8 ของอนุสัญญาฯ 1988 กำหนดว่า ภาคีจะต้องกำหนดหน่วยงานหนึ่งใดหรือหลาย

---

<sup>76</sup> United Nations Conventions against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, Article 7 para 5.



หน่วยงานเมื่อจำเป็น ซึ่งจะต้องมีความรับผิดชอบและอำนาจที่จะปฏิบัติตามคำขอ ให้มีความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน หรือที่จะส่งคำร้องขอให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเพื่อปฏิบัติภาคีจะต้องแจ้งชื่อหน่วยงานที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์นี้ ให้เลขาธิการทราบการจัดส่งคำร้องขอความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน และการติดต่อสื่อสารใด ๆ ที่เกี่ยวข้องจะกระทำระหว่างหน่วยงานที่กำหนดขึ้น โดยภาคี ชื่อกำหนดนี้จะต้องไม่กระทบต่อสิทธิของภาคีใดที่กำหนดว่าคำร้องขอ และการติดต่อสื่อสารที่มาถึงตนให้ดำเนินโดยผ่านช่องทางทางการทูต และในกรณีเร่งด่วน และเมื่อภาคีเห็นพ้องโดยผ่านช่องทางขององค์การตำรวจสากลถ้าเป็นไปได้ <sup>77</sup>

### 3.6.3 วิธีการขอรับความร่วมมือ

หากไม่มีกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ในการตกลงที่ก่อตั้งความร่วมมือแล้ว ประเทศผู้ร้องขอจะต้องส่งคำร้องขอผ่านวิถีทางการทูต (Diplomatic Channel) โดยคำร้องขอดังกล่าวพร้อมด้วยเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องแปลเป็นภาษาของประเทศผู้รับคำขอร้องขอโดยรับรองคำแปลดังกล่าวด้วย และในกรณีเร่งด่วน ให้ติดต่อผ่านองค์การตำรวจสากล (Interpol)

### 3.6.4 การปฏิเสธความร่วมมือ

อนุสัญญาฯ 1988 ได้กำหนดเหตุแห่งการปฏิเสธความร่วมมือแก่ประเทศผู้ร้องขอไว้หลายประการ

---

<sup>77</sup> United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. 1988 Article 7 (8) (E/CONF. 82/15)



1. เมื่อการร้องขอไม่ได้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ 1988 ในอนุสัญญาฯ 1988 ได้บัญญัติถึงขอบเขตรูปแบบวิธีการดำเนินการร้องขอไว้ หากภาคีผู้ร้องขอใดไม่ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดในอนุสัญญา รัฐผู้รับการร้องขอก็ปฏิเสธไม่ให้ความร่วมมือได้

2. กรณีที่คำร้องขอนั้นน่าจะกระทบต่ออธิปไตย ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือผลประโยชน์จำเป็นอื่น ๆ ของตน <sup>78</sup>

บางกรณีการขอความร่วมมืออาจจะกระทบถึง อธิปไตย ความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยของประชาชนได้หากเรื่องที่ร้องขอเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความลับทางทหาร หรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับการนิติบัญญัติ เช่น อาจขอข้อมูลในการดำเนินการของรัฐสภาเกี่ยวกับการออกกฎหมายบางฉบับ เป็นต้น ประเทศผู้รับคำขอย่อมปฏิเสธการให้ความร่วมมือได้

เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน เป็นเรื่องที่กว้างมาก ซึ่งหากหน่วยงานกลางพิจารณาแล้วว่า จะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยแก่ประเทศตน จะปฏิเสธไม่รับคำขอก็ได้ เช่น กรณีพิพาทแรงงานมีการเดินขบวนโดยผู้นำแรงงานคนสำคัญๆ ก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองภายในประเทศหากจะให้รัฐผู้รับคำขอส่งตัวผู้นำแรงงานนั้นไปเพื่อเป็นพยานในเรื่องที่เป็นจนวนทำให้เกิดการเดินขบวน เช่นนี้รัฐผู้รับคำขออาจจะปฏิเสธไม่ให้ความร่วมมือก็ได้

<sup>78</sup> Ibid. Article 7. para 15.



3. กรณีความผิดดังกล่าวอยู่ในระหว่างการดำเนินคดี ในศาลของรัฐผู้รับคำขอและมีกฎหมายภายในห้ามไว้ ห้ามปฏิบัติในสิ่งที่มีการร้องขอ เช่น เมื่อศาลไทยได้มีการฟ้องดำเนินคดีนาย X ซึ่งกระทำความผิดในรัฐผู้ร้องขอและกระทำความผิดในประเทศไทยด้วยแล้ว รัฐภาคีได้ร้องขอพยานหลักฐานเพื่อรวบรวมขึ้นฟ้องคดีนาย X อีกในรัฐผู้ร้องขอเช่นนี้ ศาลไทยจะปฏิเสธคำร้องขอนั้นโดยอ้างว่าขณะนี้ได้ดำเนินการฟ้องคดี(กรณีความผิดที่ได้กระทำลงในประเทศไทย) อยู่ในศาลแล้ว

การวางข้อกำหนดในการปฏิเสธ การให้ความร่วมมือต่าง ๆ ดังได้กล่าวนี้ ได้มีกำหนดไว้ในความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาหลายฉบับเช่นกัน ดังตัวอย่างเช่น อนุสัญญาของกลุ่มประเทศยุโรป ร่างความตกลงต้นแบบของกลุ่มประเทศภาคพื้นยุโรป สนธิสัญญาระหว่างสหรัฐอเมริกากับเนเธอร์แลนด์ และสนธิสัญญาระหว่างสหรัฐอเมริกากับไทย เป็นต้น <sup>79</sup>

<sup>79</sup> European Convention on Mutual Assistance, Article 2(6) Final Scheme Relating to mutual assistance in criminal matters within the Commonwealth Clause 7 (2) (a), Treaty between U.S. and Netherland on Mutual Legal Assistance, Article 10, สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา ข้อ 2 (1) (ก)



### 3.6.5 หน่วยงานที่มีสิทธิขอรับความร่วมมือ

อนุสัญญาฯ 1988 กำหนดให้รัฐเท่านั้นที่จะขอความช่วยเหลือจากประเทศอื่นได้ โดยเอกชนไม่มีสิทธิจะขอความช่วยเหลือดังกล่าว และในการขอรับความร่วมมือนั้นประเทศผู้ขอรับความร่วมมือก็ต้องติดต่อไปยังหน่วยงานของรัฐ ผู้ได้รับมอบอำนาจจากประเทศผู้รับคำขอเท่านั้นจะติดต่อไปยังเอกชนไม่ได้เช่นกัน

### 3.6.6 กฎหมายที่ใช้ในการดำเนินการให้ความร่วมมือ

การดำเนินการตามคำร้องขอภายในประเทศผู้รับคำร้องขอจำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับ เรื่องนี้กฎหมายระหว่างประเทศมีความเห็นสอดคล้องกันว่าให้ใช้กฎหมายภายในของประเทศผู้รับคำร้องขอ บังคับในการดำเนินการให้ความร่วมมือตามคำร้องขอ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเคารพต่ออำนาจอธิปไตยในการดำเนินคดีอาญาของประเทศผู้รับคำร้องขอ นอกจากนั้นยังเป็นที่แน่นอนด้วยว่าประเทศผู้รับคำร้องขอย่อมคุ้นเคยและเข้าใจกฎหมายภายในของประเทศตนลึกซึ้งดีกว่า กฎหมายของประเทศอื่น

เมื่อใช้กฎหมายภายในของประเทศผู้รับคำร้องขอดำเนินการต่าง ๆ ปัญหาคือประเทศต่าง ๆ มีระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน คือ ระบบ Common Law และระบบ Civil Law จะมีวิธีดำเนินการพิจารณาคดีที่แตกต่างกัน เช่น เรื่องการรับฟังพยานหลักฐานมีความตกลงหลายฉบับได้กำหนดถึงเรื่องนี้ไว้ เช่น สนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา , สนธิสัญญาระหว่างสหรัฐอเมริกา กับโคลัมเบีย ได้กำหนดไว้ว่า บรรดาพยานหลักฐานหรือข้อมูลใด ๆ ที่ได้จากการดำเนินการของประเทศคู่ภาคี ตามสนธิสัญญาซึ่งดำเนินการตามคำร้องขอให้ถือว่าเป็นพยานหลักฐานหรือข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการตามกฎหมายภายในของ



ประเทศผู้ร้องขอ <sup>๘๐</sup>

3.6.7 การให้ความคุ้มครองแก่พยานหรือผู้เกี่ยวข้อง (Safe Conduct)

ในการดำเนินการช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน ในกรณีที่พยาน ผู้ชำนาญการหรือบุคคลอื่นใดที่ยินยอมที่จะเป็นความในการดำเนินคดีหรือยินยอมที่จะช่วยเหลือในการสืบสวน ฟ้องร้องหรือในกระบวนการทางศาลที่ดำเนินการในดินแดนของภาคีผู้ร้องขอไม่อาจถูกฟ้องร้อง กักขัง ลงโทษ หรือถูกจำกัดเสรีภาพส่วนบุคคลในดินแดนของภาคีผู้ร้องขอในเรื่องที่เกี่ยวกับการกระทำ การละเว้น การกระทำหรือคำพิพากษาลงโทษ ซึ่งมีก่อนการเดินทางออกจากดินแดนของภาคีผู้ได้รับการร้องขอ อนึ่ง การให้ความคุ้มครองแก่บุคคลเหล่านั้นจะสิ้นสุดลงเมื่อพยานผู้ชำนาญการ หรือบุคคลอื่นใดเช่นว่านั้นยังคงอยู่ในดินแดนของภาคีผู้ร้องขอต่อโดยสมัครใจเป็นเวลา 15 วันติดต่อกัน หรือระยะเวลาอื่นตามที่ภาคีตกลงกัน นับแต่วันที่ผู้นั้นได้รับแจ้งอย่างเป็นทางการแล้วว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไม่ต้องการให้บุคคลนั้นมาปรากฏตัวอีกต่อไปหรือจะสิ้นสุดเช่นกันเมื่อพยานผู้ชำนาญการ หรือบุคคลอื่นใดเช่นว่านั้น เดินทางกลับเข้ามาอีกโดยสมัครใจหลังจากได้เดินทางออกนอกดินแดนของภาคีผู้ร้องขอแล้ว <sup>๘๑</sup>

<sup>๘๐</sup> Mutual Legal Assistance Treaty between the United States of America and the Republic of Colombia, Article 20.

<sup>๘๑</sup> Ibid Article 7 (18)



เรื่องนี้เป็นระบบการให้ความคุ้มครองแก่พยานหรือผู้ชำนานการพิเศษ ตลอดจนผู้ถูกคุมขัง<sup>๘๒</sup> เพื่อไปเป็นพยานในศาลต่างประเทศ เรียกความคุ้มครองนี้ว่า "Safe Conduct" โดยกำหนดว่าพยานหรือผู้ชำนานการพิเศษซึ่งเดินทางไปเป็นพยานในศาลต่างประเทศตามคำร้องขอ หรือบุคคลซึ่งถูกคุมขังอยู่และถูกโอนให้เดินทางไปเป็นพยานหรือเพื่อการเผชิญหน้า (Confrontation) จะไม่ถูกดำเนินคดี หรือคุมขังหรือกระทำการใดๆ อันกระทบถึงเสรีภาพในคดีใดๆ ซึ่งกล่าวหาว่าบุคคลดังกล่าวกระทำความผิดก่อนที่จะเดินทางเข้าไปในประเทศที่ทำการสืบพยานไม่ว่าบุคคลดังกล่าวจะมีสัญชาติใดก็ตามและกำหนดความคุ้มครองดังกล่าวจะมีกำหนดเวลาสิ้นสุดลง ทั้งนี้เพื่อป้องกันการที่บุคคลดังกล่าวที่หลีกเลี่ยงที่จะเดินทางกลับประเทศของตน และอาศัยการคุ้มครองดังกล่าวทำผิดอาศัยอยู่ในประเทศที่ดำเนินการสืบพยาน โดยไม่ยอมกลับไปรับการดำเนินคดีในประเทศตน ดังนั้นในความตกลงระหว่างประเทศเกือบทุกฉบับ จึงกำหนดเวลาให้ความคุ้มครอง (Safe Conduct) สิ้นสุดลงตามระยะเวลาที่กำหนดไว้เช่นสนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย กับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาด้วยความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันทางอาญา และ European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters ได้กำหนดระยะเวลาให้ความคุ้มครองไว้ 15 วัน ส่วนอนุสัญญาฯ 1988 ได้กำหนดเวลาดังกล่าวไว้ 15 วัน หรือระยะเวลาอื่นตามที่ภาคีตกลงกัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งเป็นทางการว่า ในกระบวนการยุติธรรมของประเทศผู้รับคำขอไม่ต้องการให้บุคคลนั้นมาปรากฏตัวอีกต่อไป

<sup>๘๒</sup> Heinrich Crutzner, A treatise on International Criminal law Vol. 2.



### 3.6.8 ค่าใช้จ่ายปกติในการดำเนินการตามคำร้องขอ

ในการให้ความร่วมมือนั้นค่าใช้จ่ายปกติในการดำเนินการด้านเอกสารทางกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ ที่จัดส่งให้แก่ประเทศผู้ร้องขอนั้นตกอยู่กับภาคีผู้ได้รับการร้องขอเว้นแต่ภาคีที่เกี่ยวข้องจะตกลงเป็นอย่างอื่น แต่หากเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมาก หรือมีลักษณะพิเศษ ภาคีจะต้องปรึกษากันเพื่อกำหนด เงื่อนไขที่คำร้องขอนั้นจะได้รับการปฏิบัติตามและกำหนดการรับภาระค่าใช้จ่าย ข้อกำหนดนี้ มาตรา 7 (19) ของอนุสัญญาฯ 1988 กำหนดไว้

ในอนุสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญาที่มีชื่อเรียกว่า The European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters ฉบับวันที่ 20 เมษายน ค.ศ. 1959 ในมาตรา 9 ได้บัญญัติเรื่องค่าใช้จ่ายของพยาน และผู้ชำนาญการพิเศษไว้ คือ ค่าใช้จ่ายรวมทั้งเบี้ยเลี้ยงและค่าเดินทางที่จะจ่ายให้แก่พยานหรือผู้ชำนาญการพิเศษนั้นต้องเริ่มคิดคำนวณตั้งแต่พยานหรือผู้ชำนาญการพิเศษนั้นเดินทางออกจากบ้านที่อยู่อาศัยในอัตราอย่างน้อยเท่ากับที่กำหนดไว้ในประเทศซึ่งจะดำเนินการสอบสวนพิจารณา

### 3.7 การโอนการดำเนินคดี (Transfer of proceedings)

อนุสัญญาฯ 1988 มาตรา 8 กำหนดให้ภาคีจะต้องพิจารณาความเป็นไปได้สำหรับการโอนการดำเนินคดีแก่กัน สำหรับการฟ้องคดีอาญาในความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 หากพิจารณาว่าการโอนเช่นนั้นจะเป็นเพื่อประโยชน์ของกระบวนการยุติธรรมโดยในอนุสัญญาฯ ใช้คำว่า The Parties shall give consideration to the possibility of transferring to one another proceedings for criminal prosecution of offences



ให้รัฐภาคีพิจารณาความเป็นไปได้ในเรื่องนี้ หากพิจารณาสนธิสัญญา  
ต้นแบบในเรื่องความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศ "Model Treaty or  
Mutual Assistance in Criminal Matters" ซึ่งกำหนดให้รัฐภาคีสันนิ  
สัญญาต้นแบบนี้ให้ความร่วมมือกันอย่างกว้างขวางที่สุดในขั้นสอบสวนและขั้นพิจารณา  
แต่ไม่ได้กำหนดที่ชัดเจนไปถึงเรื่องการโอนการพิจารณาคดี ซึ่งหากว่าผู้กระทำ  
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นบุคคลสัญชาติเดียวกับรัฐที่รับการร้องขอ รัฐผู้รับ  
การร้องขอมักจะไม่งส่งตัวผู้กระทำให้รัฐผู้ร้องขอดำเนินคดีมักจะดำเนินการพิจารณา  
คดีแทน ส่วนหากผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด ตามมาตรา 3 วรรค 1  
เป็นบุคคลสัญชาติอื่น หากรัฐผู้รับการร้องขอไม่ดำเนินคดีเองก็จะส่งผู้ร้ายข้าม  
แดน หรือดำเนินการฟ้องคดีแทนโดยประเทศผู้ร้องขอจะเป็นผู้รวบรวมข้อมูลและ  
เอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและจำเป็นในการฟ้องคดี แล้วนำส่งให้แก่  
เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจฟ้องคดีของประเทศผู้รับคำร้องขอ เพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อ  
ศาลของประเทศผู้รับคำร้องขอต่อไปเป็นความร่วมมือวิธีหนึ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับและ  
แพร่หลายระหว่างนานาอารยประเทศในปัจจุบัน <sup>83</sup>

### 3.8 การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม (Controlled Delivery)

เป็นมาตรการปราบปรามอีกแบบหนึ่งที่หากมีประสิทธิภาพแล้วจะทำให้  
สามารถนำไปสู่ผู้กระทำผิดที่ร่วมอยู่ในองค์กรอาชญากรรมได้ ก่อนอื่นจะได้กล่าวถึง  
ความหมายของเทคนิค Controlled Delivery เสียก่อน

<sup>83</sup> European Convention on Mutual Assistance  
Article 21.



อนุสัญญาฯ 1988 ได้ให้ความหมายว่า "การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม" หมายถึงวิธีการปล่อยให้สินค้ายาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ผิดกฎหมายหรือต้องสงสัยว่าเป็นสิ่งดังกล่าวตามรายชื่อในบัญชี I และบัญชี II ที่ผนวกไว้กับอนุสัญญานี้หรือสิ่งที่บรรจุไว้แทน ออกจากผ่านหรือเข้าไปในดินแดนของประเทศหนึ่งหรือหลายประเทศ โดยการรับรู้และอยู่ในสายตาของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจด้วยวัตถุประสงค์ที่จะทราบถึงตัวบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 ของอนุสัญญานี้<sup>๘๔</sup>

การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมมีสาระที่ควรพิจารณาดังต่อไปนี้

### 3.8.1 กฎหมายที่ให้อำนาจในการใช้เทคนิค controlled delivery

เมื่อพิจารณาอนุสัญญาเดี่ยว 1961 โดยการตีความสนธิสัญญาด้วยความซื่อสัตย์สุจริตจะเห็นเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาเดี่ยว 1961<sup>๘๕</sup> ที่ก่อให้เกิดแนวปฏิบัติทางกฎหมายในการใช้เทคนิค Controlled delivery ซึ่งมีรัฐภาคีจำนวนหนึ่งได้นำเทคนิค controlled delivery มาใช้ภายใต้อนุสัญญาเดี่ยว 1961 เช่นประเทศออสเตรเลีย โดยที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญของออสเตรเลีย ออสเตรเลียจึงร่างกฎหมายภายในชื่อ The Crimes (Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances) Act 1990 ออกมารองรับเทคนิค Controlled delivery นี้ทำให้การ

<sup>๘๔</sup> United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. Article 1(g) ( E/CONF.82/15)

<sup>๘๕</sup> อนุสัญญาเดี่ยว 1961. มาตรา 37



จับกุมและดำเนินคดีในออสเตรเลียได้ผลดี จากที่จะต้องตีความสนธิสัญญาเพื่อนำเทคนิค Controlled delivery มาใช้อนุสัญญาฯ 1988 จึงได้กำหนดออกมาโดยชัดแจ้งให้รัฐภาคีใช้มาตรการนี้ในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดเมื่อรัฐใดเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ 1988 นี้แล้วจะต้องดำเนินการเพื่อออกกฎหมายภายในมารองรับให้ใช้มาตรการนี้ได้ส่วนรัฐที่ถือระบบ Monism ก็นำเทคนิคนี้มาใช้ในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดได้เลย

3.8.2 ประเภทของเทคนิค Controlled delivery การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม เป็นการติดตามการลักลอบขนส่งยาเสพติด โดยเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดรู้แต่ยังไม่จับกุมเพื่อให้มีการส่งมอบยาเสพติดนั้นถึงมือผู้รับ เพื่อให้ได้พยานหลักฐานที่แน่ชัด เทคนิคที่ใช้กันอยู่มี 2 ประเภท คือ

2.1 ถ้าจุดหมายปลายทางของการลักลอบค้ายาเสพติดอยู่ภายในเขตแดนประเทศที่มีการเริ่มต้นลักลอบเรียกว่า Internal controlled delivery

2.2 ถ้าจุดหมายปลายทางอยู่นอกเขตแดนประเทศที่เริ่มต้นทำการลักลอบค้ายาเสพติดเรียก External Controlled Delivery <sup>๘๘</sup>

3.8.3 รูปแบบของการใช้เทคนิค Controlled delivery เมื่อ

<sup>๘๘</sup> P.D. Cutting, The Techique of Controlled delivery as a weapon in dealing with illicit traffic in narcotic drugs and psychotropic substances, Bulletin on Narcotics, Vol xxxv; No.4, 1983, p. 15.



เจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดพบว่ามีการซุกซ่อนยาเสพติด เพื่อลักลอบขนส่งไม่ว่าภายในหรือออกนอกประเทศ จะมีรูปแบบของการใช้เทคนิค Controlled delivery ดังนี้คือ

3.8.3.1 การควบคุมการส่งมอบทางเครื่องบินจะต้องมีการติดตามอย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอโดยการสื่อสารส่งข่าวระหว่างเจ้าหน้าที่โดยใช้เจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์เมื่อมีโอกาสเป็นไปได้เจ้าหน้าที่ผู้ติดตาม ต้องรีบแก้ห่อยาเสพติดและเปลี่ยนสารอื่นแทนที่และห่อไว้เช่นเดิม ซึ่งเป็นวิธีการที่เรียกว่า Clean Controlled delivery <sup>๘๗</sup>

3.8.3.2 การควบคุมการส่งมอบทางรถยนต์ ส่วนมากจะเป็นการควบคุมการส่งมอบโดยใช้วิธี Internal Controlled delivery เทคนิคจะเหมือนกับการควบคุมการส่งมอบทางเครื่องบิน

3.8.3.3 การควบคุมการส่งมอบโดยวิธีการส่งทางไปรษณีย์<sup>๘๘</sup> การส่งยาเสพติดโดยการหีบห่อพัสดุไปรษณีย์ มักพบในการส่งทางเครื่องบิน ซึ่งสะดวกในการย้ายและแทนที่ยาเสพติด การสืบหาและสะกดรอยเริ่มตั้งแต่ผู้ลักลอบเริ่มใช้วิธีส่งทางไปรษณีย์ แม้ว่าที่ห่อพัสดุ จะปรากฏชื่อของผู้รับ แต่ก็อาจเป็นชื่อปลอมได้ แต่ในเวลาที่ได้รับมอบของจะเป็นพยานหลักฐานมัดตัวผู้ครอบครองไม่ว่าจะรับหรือปฏิเสธความเป็นเจ้าของ การเลือกเวลาหลังจากการส่งมอบเพื่อเปิดเผยพยานหลักฐานเป็นสิ่งที่ยากสำหรับการส่งมอบวิธีนี้ เพราะเทคนิคที่ผู้ลักลอบใช้เป็นประจำคือจะไม่เปิดหีบห่ออย่างน้อย 2-3 ชั่วโมง เพื่อดูว่า มีการติดตามหีบห่อพัสดุนั้นหรือไม่

<sup>๘๗</sup> Ibid., p. 15.

<sup>๘๘</sup> Ibid., p. 16.



### 3.8.4 รูปแบบของความร่วมมือระหว่างประเทศ ในกรณีที่ใช้

วิธี External Controlled delivery เทคนิค Controlled delivery ต้องการความร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างประเทศที่เริ่มต้นมีการลักลอบขนส่ง, ประเทศที่เป็นทางผ่าน (Transit Country) และ ประเทศปลายทาง (destination country) ในการประสานความร่วมมือกันนี้สิ่งที่ต้องพิจารณา<sup>๘๐</sup> คือ

3.8.4.1 กฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่กระทำการของประเทศที่เกี่ยวข้องดังที่ได้วิเคราะห์มาแล้วจาก 3.8.1 เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจกระทำการใช้เทคนิค Controlled delivery ในประเทศตนจะต้องกระทำภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายภายในของรัฐ ให้อำนาจกระทำได้

3.8.4.2 มีการวางแผนเพียงพอ มีเวลาหรือไม่ในการทำความเข้าใจกับแผนการที่วางไว้ระหว่างเจ้าหน้าที่ในแต่ละประเทศที่เกี่ยวข้องวิธีการที่ปลอดภัยของการติดต่อสื่อสาร ของหน่วยงานในแต่ละขั้นตอน หลีกเลี่ยงการรั่วไหลของข่าว ซึ่งจะทำลายแผนการปฏิบัติงาน

3.8.4.3 ความซื่อสัตย์ของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะไม่ทำให้แผนการล้มเหลวกลางคัน เพราะถ้าหากแผนการรั่วไหลไปถึงผู้ทำการลักลอบค้ายาเสพติดรู้ตัวเสียก่อน การดำเนินการโดยวิธีการใช้เทคนิค Controlled delivery ก็จะไม่ได้ผล

3.8.4.4 ระดับความปลอดภัยที่รับประกันได้ว่าหีบห่อยาเสพติดคงอยู่ในสายตาดูตลอดเส้นทาง ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้มี

<sup>๘๐</sup> Ibid., p. 17.



ประสบการณ์บ้างครั้งต้องอาศัยพิจารณาเฉพาะหน้า

3.8.4.5 เจ้าหน้าที่ในประเทศปลายทางจะดำเนินการกำหนดข้อหาที่เหมาะสมในการชี้ตัวผู้กระทำความผิดและใช้หลักการสืบสวนตามกฎหมายภายในประเทศของตน ซึ่งเป็นเรื่องที่ประเทศปลายทางจะใช้กฎหมายของตนในการดำเนินคดี และลงโทษผู้กระทำความผิด ตามหลักเรื่องเขตอำนาจศาล<sup>๑๐</sup>

3.8.4.6 ความจำเป็นที่จะต้องให้ความคุ้มครองสายลับ ซึ่งอยู่ในขบวนการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม เพราะหากไม่ระมัดระวังเพียงพอสายลับอาจถูกจับลงโทษและจำคุกในประเทศที่ไม่ทราบว่าเขานักสืบจารกรรมอยู่

3.8.4.7 ค่าใช้จ่ายในการติดต่อประสานงานระหว่างประเทศที่เริ่มต้นมีการลักลอบ, ประเทศที่เป็นรัฐผ่านแดน, ประเทศปลายทาง ค่าใช้จ่ายนี้มีจำนวนมาก<sup>๑๑</sup> ซึ่งอนุสัญญาฯ 1988 กำหนดให้การใช้เทคนิค Controlled delivery นี้กระทำในรายที่จำเป็น และให้ภาคที่เกี่ยวข้องพิจารณาถึงข้อกำหนดทางการเงินด้วย

<sup>๑๐</sup> United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. Article 11 para 2. (E/CONF.82/15)

<sup>๑๑</sup> P.D. Cutting, The Technique of Controlled delivery as a weapon in dealing with Illicit Traffic in Narcotic drugs and Psychotropic substances, Bulletin on Narcotic ,Vol.xxxv, No.4 ,1983.p.17.



3.8.5 พยานหลักฐานที่ได้มาจากการใช้เทคนิค Controlled delivery ในการพิจารณาใช้เทคนิค Controlled delivery โดยความยินยอมของภาคีที่เกี่ยวข้อง สำหรับประเทศปลายทางบางประเทศระบบกฎหมายของประเทศนั้นอาจจำกัดว่าจะต้องระมัดระวังให้หีบห่อยาเสพติดอยู่ในสภาพเดิมทุกประการหรือยินยอมให้มีการนำหีบห่อยาเสพติดออกโดยการคงเหลือสารเสพติดไว้บางส่วนเล็กน้อย หรือยินยอมให้ใช้สารอื่นแทนที่ยาเสพติดทั้งหมดก็ได้<sup>๑๒</sup> ซึ่งขึ้นอยู่กับแนวทางในการรับฟังพยานหลักฐานของแต่ละภาคีนั้นเอง

3.8.6 ข้อจำกัดของการใช้เทคนิค Controlled delivery เทคนิค Controlled delivery เป็นการกำหนดขึ้นมาโดยอนุสัญญาฯ 1988 ซึ่งแต่ก่อนไม่ได้กำหนดไว้แน่ชัดปัญหาคือว่า สำหรับประเทศภาคีของอนุสัญญาฯ 1988 ได้ให้ความร่วมมือกัน หากแต่จะมีบางประเทศที่ไม่ได้เป็นภาคีอนุสัญญาฯ นี้ แต่เป็นประเทศหนึ่งที่ยาเสพติดได้ถูกลักลอบขนส่งผ่านประเทศนั้น อาจเป็นประเทศปลายทางก็ได้ก็จะทำให้มาตรการนี้ใช้ไม่ได้ผล ปัญหาเรื่องเขตอำนาจศาลของบางประเทศที่ไม่อนุญาตให้มีการใช้เทคนิค Controlled delivery นี้ หรือในกรณีที่บางประเทศยังไม่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ให้แน่ชัดลงไป เช่น กรณีที่มีความเสี่ยงว่ายาเสพติดจะหลุดมือไปสู่ขบวนการค้ายาเสพติด อีกทั้งค่าใช้จ่ายในการติดต่อประสานงานกันนั้นสูงมาก และการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ

<sup>๑๒</sup> United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. Article 11 para 3. (E/CONF.82/15)



แนวทางการแก้ไขสหประชาชาติเสนอแนะให้ประเทศต่างๆ พิจารณาแก้ไขกฎหมายให้ใช้เทคนิค controlled delivery นี้ได้<sup>๑๓</sup> โดยให้เป็นไปตามการตกลงหรือสนธิสัญญาทวิภาคี รัฐสภาและกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ควรหามาตรการที่จำเป็นให้กฎหมายภายในเหมาะสมกับการใช้เทคนิค controlled delivery ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการขนส่ง ทางเรือ ทางบก ไปรษณีย์ และเพื่อการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพภายในประเทศและระหว่างประเทศ รัฐควรจะต้องตั้งหน่วยงานเพื่อประสานงานเรื่องนี้โดยเฉพาะด้วยความช่วยเหลือจาก United Nation Fund for Drug Abuse Control, Interpol (ICPO) และ CCC หน่วยงานปราบปรามยาเสพติดควรจัดให้มีการฝึกอบรม เจ้าหน้าที่ปราบปราม (Law enforcement) และเจ้าหน้าที่ทางการศาลร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับเทคนิคในการสังเกต ควบคุม และประสานงานเกี่ยวกับเทคนิค Controlled Delivery นี้

### 3.9 การปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเล

การขนส่งยาเสพติดทางทะเลได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 20 จากการที่การเดินทางด้วยสายการบินมาตรการที่เข้มงวด การรักษาความปลอดภัยที่ด่านตรวจคนเข้าเมือง การตรวจผู้โดยสาร และการจำกัดจำนวนกระเป๋า แต่ในการขนส่งทางทะเล ขาดการควบคุมที่เข้มงวด จากข้อเท็จจริง

---

<sup>๑๓</sup> Report of the International Conference on Drug Abuse and Illicit Trafficking, Vienna, 17-26 June 1987, pp. 55-56.



พบว่าสถิติการจับกุมการค้ายาเสพติดโดยการขนส่งทางทะเลเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด<sup>๑๔</sup> โดยเฉพาะการขนส่งโคเคนจำนวนมาก ซึ่งปกติจะใช้เส้นทางขนส่งทางการบินก็เปลี่ยนมาใช้เส้นทางทะเลในช่วงก่อน ค.ศ. 1980 ด้วยเหตุนี้อนุสัญญาฯ 1988 ได้กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยพิจารณาสาระได้ดังนี้

3.9.1 การตรวจและค้นเรือที่สงสัยว่าจะถูกใช้ในการลักลอบค้ายาเสพติด ในกรณีที่เรือที่ชักธงของประเทศตนหรือไม่ชักธง ไม่แสดงเครื่องหมายการจดทะเบียน ก็อาจร้องขอความช่วยเหลือจากภาคีอื่นในการปราบปรามการใช้เรือเพื่อวัตถุประสงค์นั้นได้และภาคีที่ได้รับการร้องขอจะต้องให้ความช่วยเหลืออาจอยู่ในน่านน้ำประเทศอื่น หรืออาจอยู่ในเขตทะเลหลวงก็ได้ ส่วนในกรณีที่เรือที่ชักธงหรือแสดงเครื่องหมายจดทะเบียนของอีกภาคีหนึ่งถูกใช้ในการลักลอบค้ายาเสพติดให้แจ้งรัฐเจ้าของธงยื่นยันจดทะเบียนและขออนุญาตดำเนินมาตรการกับเรือ<sup>๑๕</sup> ซึ่งรัฐเจ้าของธงอาจอนุญาตให้รัฐผู้ร้องขอขึ้นไปบนเรือค้นเรือและหากพบพยานหลักฐานของการมีส่วนเกี่ยวข้องกับการลักลอบค้ายาเสพติดก็ให้ดำเนินการที่เหมาะสมกับเรือ บุคคล และสินค้าที่บรรทุกอยู่บนเรือได้<sup>๑๖</sup> โดยไม่ให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของชีวิต ของเรือ และสินค้าหรือกระทบต่อผลประโยชน์ทางการค้าและทางกฎหมายของรัฐเจ้าของธง

<sup>๑๔</sup> United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. Article 17 para 2. (E/CONF.82/15)

<sup>๑๕</sup> Ibid., Article 17 para 3.

<sup>๑๖</sup> Ibid., Article 17 para 4.



หรือรัฐอื่นใด<sup>๑๗</sup> การใช้สิทธิตรวจค้นบนเรือนั้นขึ้นอยู่กับว่ารัฐที่เป็นเจ้าของ  
 ธงนั้นจะอนุญาตหรือไม่ ซึ่งอาจจะให้การอนุญาตโดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่เห็นพ้อง  
 ร่วมกันก็ได้ สำหรับการดำเนินการตรวจค้นบนเรือนี้ต้องกระทำโดยเรือรบหรือ  
 อากาศยานทหาร หรือเรือ และอากาศยานอื่นที่มีเครื่องหมายระบุว่าเป็น  
 ราชการของรัฐบาล และได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติการนั้นโดยเฉพาะเท่านั้น<sup>๑๘</sup> ใน  
 เรื่องนี้สหรัฐอเมริกา ได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับความยินยอมของรัฐที่เรือนั้นขึ้นธง  
 กฎหมายชื่อ The Marijnana on the High Sea Acts ตามด้วย Public  
 Law 99-307 of 19 May 1986 The Maritime Drug Law  
 Enforcement. Prosecution Improvement Act of 27 October  
 1986 เพื่อช่วยในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเลและได้แก้ไข  
 กฎหมาย The Posse Comitatus Act โดย Public Law 97-87 เพื่อ  
 ให้กองทัพได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด และ  
 กฎหมาย The Subsequent Defeuse Drug Interdiction Act of 27  
 October 1986 ได้ขยายบทบาทของกองทัพในการจับกุมผู้กระทำความผิด  
 เกี่ยวกับการค้ายาเสพติดทางทะเล<sup>๑๙</sup>

<sup>๑๗</sup> Ibid., Article 17 para 5.

<sup>๑๘</sup> Ibid., Article 17 para 10.

<sup>๑๙</sup> B.R. Aune, "Maritime drug Trafficking an  
 underrated problem", Bulletin on Narcotics, Vol.xLII,  
 No.1, 1990, p. 70.



3.9.2 การตั้งหน่วยงานเพื่อรับและตอบคำร้องขอ ที่จะให้คำตอบว่าเรือที่ชักธงของภาคีนั้นมีสิทธิกระทำการเช่นนั้นหรือไม่ และคำตอบว่าจะอนุญาตให้ค้นเรือลำนั้นหรือไม่ และการตั้งหน่วยงานจะต้องแจ้งให้ภาคีทั้งหมดทราบโดยผ่านเลขาธิการภายในหนึ่งของการตั้ง การตั้งหน่วยงานขึ้นเฉพาะนี้ก็เพื่อความสะดวกรวดเร็ว เพราะเรือที่แล่นกลางทะเลจะจอดอยู่นิ่งอยู่นานไม่ได้ อันจะเกิดผลเสียหายตามมาหลายประการแก่สินค้าและลูกเรือได้ และเมื่อได้ดำเนินการใด ๆ กับเรือนั้นแล้ว รัฐที่ตรวจค้นต้องแจ้งผลการดำเนินการให้รัฐเจ้าของธงทราบทันที

ในการดำเนินการใด ๆ รัฐที่ดำเนินการปราบปรามจะต้องคำนึงถึงการไม่แทรกแซงหรือกระทบสิทธิพันธกรณี และการใช้เขตอำนาจของรัฐชายฝั่ง โดยสอดคล้องกับกฎหมายทะเลระหว่างประเทศ นั่นคือถ้าเป็นเขตน่านน้ำภายในในเขตทะเลอาณาเขตที่รัฐชายฝั่งมีอำนาจอธิปไตยอยู่รัฐชายฝั่งจะไม่อนุญาตให้รัฐภาคีอื่นตรวจค้นบนเรือก็ได้โดยรัฐชายฝั่งต้องดำเนินการตรวจค้นนั้นเองเมื่อภาคีอื่นร้องขอ

3.9.3 ความร่วมมือระหว่างภาคีในการปราบปรามการลักลอบ  
ค้ายาเสพติดทางทะเล โดยการปรับปรุงนโยบาย ปรับปรุงกฎหมาย การประสานงาน โดยความร่วมมือกันอย่างเต็มที่เท่าที่จะเป็นไปได้<sup>100</sup> เพราะต้อง

<sup>100</sup> United Nations Convention Against Illicit Traffick in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. Article 17 para 1. (E/CONF.82/15)



ทะเลที่กว้างไกล บางประเทศอาจมีกำลังในการปราบปรามไม่เพียงพอจึงต้องอาศัยความร่วมมือในระดับภูมิภาคเดียวกันดังเช่น โครงการ Cook (Project Cook) ซึ่งเป็นความร่วมมือโดยองค์การทางการค้าของออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสหรัฐอเมริกาโดยแบ่งคาบสมุทรแปซิฟิก ออกเป็น 3 ส่วน และมุ่งตรวจตราไปที่การขนส่งยาเสพติดจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นต้น และจากการที่มีปัญหาว่าระบบกฎหมายแตกต่างกัน ของหมู่เกาะในคาบสมุทรแคริบเบียน และสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาจึงได้ทบทวนกฎหมาย Mansfield Amendment โดยออกมาตรา 602 of the International Security and Development Co-operation Act of 1985 ซึ่งอนุญาตให้มีการจับกุมเรือที่มีการค้ายาเสพติดภายในเขตอำนาจศาล<sup>101</sup> ก็คือ กฎหมายของสหรัฐอเมริกาจะบังคับใช้กับเรือ ซึ่งอาจปรากฏอยู่ในเขตน่านน้ำของรัฐอื่น และช่วยเหลือกำลังท้องถิ่น แต่อยู่ภายใต้ข้อกำหนดที่เข้มงวด และจะกระทำเพียงเท่าที่ได้รับการขอความช่วยเหลือเท่านั้น

จะเห็นว่า มาตรการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเลที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากปัญหาดังได้กล่าวข้างต้น สหประชาชาติจึงเล็งเห็นว่าจำเป็นต้องมีความร่วมมือระหว่างรัฐภาคีในด้านการติดต่อสื่อสาร การเสริมกำลังป้องกันทางทะเลการทำข้อตกลง หรือสนธิสัญญาทวิภาคี หรือ Regional ดังเช่น สหรัฐทำกับออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เป็นต้น

---

<sup>101</sup> B.R. Aune, "Maritime drug Trafficking an underrated problem", Bulletin on Narcotics, Vol. xiii, NO. 1, 1990, P. 70.



อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล 1958 ได้จำกัดเขตอำนาจในส่วนที่เกี่ยวกับการต่อต้านการลักลอบขนส่งยาเสพติดในทะเลหลวง โดยอนุญาตให้รัฐมีสิทธิจับผู้ค้ายาเสพติดในเขตทะเลอาณาเขต อนุสัญญาฯ 1988 ได้กำหนดให้มีการใช้กำลังต่อต้านการค้ายาเสพติดในทะเลหลวง โดยเรียกร้องให้รัฐร่วมมือกันในเรื่องนี้ ซึ่งจะมีประโยชน์มากหากการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดจะมีลักษณะเดียวกับการกระทำผิดฐานโจรสลัด และการค้าทาส โดยให้สิทธิรัฐทุกรัฐในการทำการค้นตรวจ กรณีสงสัยว่ามีการลักลอบค้ายาเสพติด และถ้ามีหลักฐานเพียงพอ ให้จับกุมและยึดของกลางได้นี้ อาจเป็นการเรียกร้องก่อให้เกิดหลักสากล ซึ่งตามที่วิเคราะห์มาเบื้องต้นแล้วว่า การกระทำผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด เป็นอาชญากรรมที่มีผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติ ซึ่งในเรื่องนี้คงจะต้องใช้เวลาการพัฒนาแนวคิดนี้สักช่วงระยะเวลาหนึ่ง จนนานาชาติยอมรับทั่วกันเหมือนการกระทำผิดเกี่ยวกับโจรสลัด การค้าทาส

### 3.10 การใช้ไปรษณีย์ในการลักลอบค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ

การส่งยาเสพติดเพื่อการค้าที่ผิดกฎหมาย นอกจากจะขนส่งกันทางเครื่องบิน ทางเรือ และรถยนต์ และอีกวิธีหนึ่งที่นิยมกันคือส่งทางไปรษณีย์ ซึ่งหน่วยงานไปรษณีย์ก็มีวิธีการตรวจสอบโดยใช้เครื่องมือจับ (sensing device) ใช้สุนัขดมกลิ่น X-rays ซึ่งตามข้อกำหนดของ UPU (Universal Postal Convention) มาตรา 1 และธรรมนูญของ UPUC กำหนดให้ประเทศภาคีที่เป็นรัฐทางผ่าน (Transit State) ไม่สามารถเปิดหีบห่อได้ ต่อมาได้มีการประชุมกันเพื่อร่วมมือกันต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดได้ตกลงกันให้มีการหีบห่อ



ได้<sup>102</sup> โดยให้อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐ เพื่อยืนยันว่าจะปฏิบัติตามหลักการ  
ของไปรษณีย์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเสรีภาพในการไปรษณีย์และเมื่อได้รับ  
คำแนะนำจากหน่วยงานของรัฐด้วยวิธีที่เร็วที่สุดเมื่อร้องขอให้องค์การไปรษณีย์  
ของรัฐปลายทางเปิดหีบห่อได้ พร้อมทั้งรัฐต้นทางต้องชี้แจงแหล่งกำเนิดของ  
เอกสารไปรษณีย์นั้น ลักษณะเช่นนี้ไม่ใช่เรื่องของการควบคุมการส่งมอบยาเสพติด  
(Controlled Delivery)

ในเรื่องนี้สนธิสัญญาฯ 1988 ได้กำหนดไว้ว่าโดยสอดคล้องกับพันธกรณี  
ของตนภาคีจะต้องใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อปราบปรามการใช้ไปรษณีย์เพื่อการ  
ลักลอบค้า และจะต้องร่วมมือซึ่งกันและกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว<sup>103</sup>  
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะต้องรวมถึงการประสานการปฏิบัติเพื่อป้องกันและ  
ปราบปรามการใช้ไปรษณีย์เพื่อการลักลอบค้ายาเสพติด เจ้าหน้าที่ปราบปรามใช้  
เทคนิคการสอบสวน และการควบคุมปราบปรามที่มีอำนาจนำมาใช้และดำรงไว้  
ซึ่งเทคนิคการสืบสวนและควบคุมที่กำหนดขึ้นเพื่อตรวจหาสินค้านำเข้ายาเสพติด วัตถุประสงค์  
ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและสารในบัญชี 1 และบัญชี 2 ที่ผิดกฎหมายในการ  
ขนส่งทางไปรษณีย์ รวมทั้งมาตรการทางกฎหมายที่จะทำให้มีการใช้วิธีการอัน  
เหมาะสม เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานที่จำเป็นสำหรับกระบวนการทางศาล<sup>104</sup>

<sup>102</sup> Report of the International Conference on  
Drug Abuse and Illicit Trafficking, Vienna, 17-20 June 1987.

<sup>103</sup> United Nations Convention Against Illicit  
Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substance,  
1988, Article 19, para 1.

<sup>104</sup> Ibid, Article 19, para 2.



มาตรการในการควบคุม

เป็นรูปแบบหนึ่งของความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งได้กำหนดไว้ในอนุสัญญา 1988 ซึ่งก่อนที่จะมีการลักลอบผลิตและค้ายาเสพติดหากรัฐภาคีได้ดำเนินการด้วยข้อกำหนดเหล่านี้จะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการลักลอบค้ายาเสพติดเพิ่มขึ้นได้

3.11 มาตรการเกี่ยวกับสารที่ใช้บ่อยครั้งในการลักลอบผลิตยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

ภาคีจะต้องดำเนินการซึ่งตนพิจารณาว่าเหมาะสมในการป้องกันการรั่วซึมสารในบัญชี 1 และบัญชี 2 ที่ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการลักลอบผลิตยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท<sup>105</sup> แจ้งให้เลขาธิการทราบและจัดข้อมูลสนับสนุนการแจ้งดังกล่าว ถ้าภาคีหรือคณะกรรมการมีข้อมูล ซึ่งในความเห็นของตนอาจจำเป็นต้องรวบรวมเพิกถอนสารใดจากบัญชี 1 หรือบัญชี 2 หรือสนับสนุนการโอนสารใดจากบัญชีหนึ่งไปไว้กับอีกบัญชีหนึ่ง<sup>106</sup> เนื่องจากสารเคมีที่นำมาใช้ในการผลิตยาเสพติดนั้นเป็นสารสังเคราะห์ทางห้องวิทยาศาสตร์ มีทั้งชื่อสามัญ (Generic Name) และชื่อทางวิทยาศาสตร์ (Specific Name)

<sup>105</sup> United Nation Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substance, 1988, Article 12, para 1.

<sup>106</sup> Ibid, Article 12, para 2.



เช่นการผลิต Amphetamine เป็นการเตรียมทางเภสัชกรรมในห้องวิทยาศาสตร์ แต่มีการนำไปสู่การค้าที่ผิดกฎหมายในปริมาณค่อนข้างมากซึ่งข้อบัญญัติในอนุสัญญา 1971 (Convention of Psychotropic Substances, 1971) ขาดการป้องกันในกรณีนี้ โดยเฉพาะเรื่องการรายงานและประมาณการสถิติการส่งออก และนำเข้าระหว่างประเทศ<sup>107</sup> เนื่องจากประเทศผู้ผลิต Amphetamine หลาย ๆ ประเทศไม่ได้เป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญา 1971 รัฐบาลบางประเทศ ไม่ได้ออกมาตรการมาควบคุมการเตรียมยาทางเภสัชกรรมที่ประกอบด้วยสารที่อยู่ในตาราง 2 ของอนุสัญญา 1971 มีการใช้ Amphetamine เพื่อการรักษา น้อยลงตามมาตรา 2 ของอนุสัญญา 1971 วรรค 1 ได้กำหนดให้มีการเพิ่ม ยาเสพติดในตาราง และสามารถย้ายสารเสพติดจากตารางหนึ่งไปอีกรายางหนึ่ง ได้ โดยกำหนดให้ WHO เป็นผู้ดำเนินการกำหนดสารเสพติดว่าจะอยู่ในตารางใด ประเทศต่าง ๆ จะต้องรอกการชี้แจงจาก WHO ซึ่งข้อเท็จจริงแล้ว WHO ไม่มีระบบเก็บข้อมูลเรื่องราวของการเปลี่ยนแปลงหรือโยกย้ายสารเสพติดเลย

ซึ่งตามอนุสัญญา 1988 นี้กำหนดให้ภาคีแจ้งต่อคณะกรรมการและให้ คณะกรรมการเป็นผู้วินิจฉัย โดยเลขาธิการจะต้องส่งต่อหนังสือแจ้งดังกล่าวและ ข้อมูลใด ๆ ที่ตนพิจารณาว่ามีความเกี่ยวข้องไปยังบรรดาภาคี คณะกรรมการ และในกรณีที่ภาคีใดเป็นผู้ทำหนังสือแจ้งนั้น ก็ให้ส่งต่อไปยังคณะกรรมการด้วย ภาคี จะต้องแจ้งข้อคิดเห็นของตนอื่นเกี่ยวกับหนังสือแจ้งดังกล่าวให้เลขาธิการ พร้อม

---

<sup>107</sup> I. Bayer, The monitoring of trade in and control of psychotropic Substances to Guard against their diversion, Bulletin on Narcotics, Vol. XXXV, No. 4, 1983, p. 8.k



ด้วยข้อมูลประกอบทั้งหมดซึ่งอาจช่วยคณะกรรมการในการจัดทำผลการพิจารณาและ  
ช่วยคณะกรรมการสิทธิการในการวินิจฉัย

โดยคำนึงถึงขอบเขต ความสำคัญและความหลากหลายของการใช้สาร  
นั้นโดยชอบด้วยกฎหมาย และความเป็นไปได้ และความง่ายในการเลือกใช้สาร  
ทดแทน ทั้งเพื่อวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย และเพื่อการลักลอบผลิตยาเสพติด  
หรือวัตถุประสงค์ที่ต่อจิตและประสาทคณะกรรมการอาจลงมติโดยเสียงข้างมาก  
สองในสามของภาคีสมาชิกให้จัดสารใดๆไว้ในบัญชี 1 หรือบัญชี 2 เลขานุการจะ  
ต้องแจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการที่ได้กระทำตามข้อนี้ไปยังรัฐทั้งหมดและ  
หน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งเป็นหรือมีสิทธิจะเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญานี้รวมทั้งคณะกรรมการ  
การคำวินิจฉัยดังกล่าว จะมีผลใช้บังคับกับแต่ละภาคีหนึ่งร้อยแปดสิบวันหลังจากวันที่  
แจ้งดังกล่าว

หลักการทั่วไปของบทบัญญัติในวรรค 1 ของข้อนี้ไม่กระทบต่อบทบัญญัติ  
ของอนุสัญญา ค.ศ. 1961 และอนุสัญญา ค.ศ. 1961 ที่ได้รับการแก้ไข รวมถึง  
อนุสัญญา ค.ศ. 1971 ภาคีจะต้องดำเนินมาตรการที่ตนพิจารณาว่าเหมาะสม  
เพื่อติดตามตรวจสอบการผลิตและการจำหน่ายสารในบัญชี 1 และบัญชี 2 ซึ่ง  
ดำเนินการภายในดินแดนของตน<sup>108</sup> เนื่องจากในอนุสัญญาฯ 1961 มีการ  
ควบคุมการนำเข้า การผลิต การส่งออก วัตถุประสงค์ที่ต่อจิตและประสาทไว้ใน

---

<sup>108</sup> United Nation Convention Against Illicit  
Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances,  
1988, Article 12.



ตาราง 1 2 3 4 แต่สารที่ควบคุมในอนุสัญญาฯ 1988 นี้มักจะเป็นสารที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดที่ถูกควบคุมอยู่ในอนุสัญญาฯ 1961 และอนุสัญญาฯ 1972 สารบางตัวอาจจะใช้อยู่ในบัญชีรายชื่อที่ถูกควบคุม มาตรานี้เปิดโอกาสให้รัฐภาคีเสนอรายชื่อสารใหม่ให้ คณะกรรมการพิจารณา

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นี้ ภาควิชา

- (1) ควบคุมบุคคลและวิสาหกิจทั้งหมดที่ประกอบการผลิตและจำหน่ายสารดังกล่าว
- (2) ควบคุมโดยใช้ใบอนุญาตในเรื่องเกี่ยวกับการก่อตั้งและสถานที่ที่จะมีการผลิตหรือจำหน่ายสารดังกล่าว<sup>100</sup>

เนื่องจากสารประเภทนี้มีการนำเข้าและส่งออกจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากจึงต้องควบคุมองค์การที่ผลิตและจำหน่ายสารด้วย

กำหนดและดำเนินระบบที่จะติดตามตรวจสอบการค้าระหว่างประเทศของสารในบัญชี 1 และบัญชี 2 ด้วยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก ผู้ขายส่งและผู้ขายปลีก ซึ่งจะต้องรายงานให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจทราบถึงใบสั่งสินค้า และธุรกิจการค้าอันน่าสงสัยและบัญญัติให้มีการยึดสารใด ๆ ในบัญชี 1 หรือบัญชี 2 ถ้ามีหลักฐานเพียงพอว่าสารดังกล่าวมีไว้เพื่อใช้ในการลักลอบผลิตยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและแจ้งให้ภาคีที่เกี่ยวข้องทราบโดยเร็ว

<sup>100</sup> Ibid, Article 8 (b).



กำหนดให้สารซึ่งนำเข้ามาและส่งออกติดฉลาก และมีเอกสารกำกับอย่างถูกต้อง เอกสารทางการค้า เช่น บัญชีราคาสินค้า บัญชีแสดงสินค้า ตลอดจนเอกสารทางศุลกากรและทางการขนส่งของอื่น ๆ จะต้องรวบรวมถึงรายชื่อของสารที่นำเข้ามาและส่งออกตามที่ระบุในบัญชี 1 หรือบัญชี 2 ปริมาณสารที่นำเข้ามาและส่งออกตลอดจนชื่อและที่อยู่ของผู้ส่งออกผู้นำเข้าและผู้รับมอบสินค้า หากมีและเก็บเอกสารไว้เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 2 ปี<sup>110</sup>

ภาคีจะต้องจัดข้อมูลให้แก่คณะกรรมการเป็นประจำทุกปีเกี่ยวกับจำนวนของสารในบัญชี 1 และบัญชี 2 ที่ถูกยึด และแหล่งกำเนิดของสาร สารใด ๆ ที่ไม่ได้รวมอยู่ในบัญชี 1 หรือบัญชี 2 ซึ่งถูกระบุว่าเคยมีการใช้ในการลักลอบผลิตยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและเป็นสารที่ภาคีเห็นว่ามีควมสำคัญเพียงพอที่จะแจ้งให้คณะกรรมการทราบถึงวิธีการยกย้ายและลักลอบผลิต<sup>111</sup> และเพื่อที่คณะกรรมการจะได้พิจารณาว่าสารตัวนั้นควรอยู่ภายใต้การควบคุมของอนุ-สัญญาฯ 1988 หรือไม่ และให้คณะกรรมการจะต้องรายงานต่อคณะกรรมการเป็นประจำทุกปี<sup>112</sup>

บทบัญญัติของข้อนี้จะไม่ใช้กับการปรุงยาและกับสารปรุงแต่งอื่น ๆ ซึ่งมีสารในบัญชี 1 หรือบัญชี 2 รวมอยู่ โดยผสมขึ้นตามกรรมวิธีที่สารดังกล่าวนั้นไม่

<sup>110</sup> Ibid, Article 9.

<sup>111</sup> Ibid, Article 12.

<sup>112</sup> Ibid, Article 13.



สามารถนำมาใช้ได้ง่ายหรือนำกลับมาใช้โดยกรรมวิธีที่สามารถนำมาใช้ได้ง่าย<sup>113</sup>

มาตรานี้เป็นการควบคุมสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดโดยอนุสัญญา  
1988 กำหนดการควบคุมไว้ในตาราง 1 และตาราง 2\* สำหรับสารตัวใหม่ที่  
ยังไม่อยู่ในตารางควบคุมตามอนุสัญญานี้ ได้กำหนดให้รัฐภาคีร่วมมือกันโดยแจ้ง  
ชื่อสารเคมีที่เริ่มใช้บ่อยไปยังคณะกรรมการเพื่อพิจารณากำหนดให้เป็นสารที่จะ  
ถูกควบคุมตามระบบการควบคุมระหว่างประเทศ ซึ่งในการนี้คณะกรรมการได้  
ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยในเดือนธันวาคม 1989 ได้ส่งแบบสอบถามไปยัง  
รัฐบาลเพื่อขอข้อมูล และในวันที่ 10 มกราคม 1992 มีจำนวน 96 ประเทศได้  
ส่งข้อมูลสำหรับปี 1989 มา และอีก 93 ประเทศเป็นข้อมูลปี 1990 ซึ่งข้อมูลที่  
รัฐแต่ละรัฐส่งมาให้คณะกรรมการนี้เป็นข้อมูลที่กรอกตามแบบฟอร์ม D ซึ่ง  
แตกต่างไปจากข้อมูลที่ต้องรายงานตามอนุสัญญา 1961 และอนุสัญญา 1971<sup>114</sup>

ในปี 1990 มี 25 ประเทศ<sup>115</sup> ที่ได้รายงานข้อมูลการจับกุมสาร  
ในตาราง 1 และตาราง 2 ของอนุสัญญา 1988 มายังคณะกรรมการ แสดง

<sup>113</sup> Ibid, Article 14.

\*รายละเอียดกรุณาดูที่ Annex ท้ายอนุสัญญา 1988.

<sup>114</sup> Implementation of The International Drug Control Treaties, Report of The International Narcotics Control Board on the implementation of Article 12 of the 1988 Convention, 10 February 1992' p. 5.

<sup>115</sup> Ibid.



ให้เห็นถึงความร่วมมือของรัฐต่าง ๆ ต่อก่อนสัญญาณนี้ ซึ่งได้พัฒนาความร่วมมือให้ก้าวหน้าขึ้นไปโดยการก่อตั้ง The Chemical Action Task Force (CATF) โดยกลุ่ม G-7 (Group of Seven) เพื่อยืนยันว่าสารเคมี (Precursors 2) ที่ผลิตโดยถูกกฎหมายจะไม่ถูกนำไปใช้ผลิตยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย สมาชิกของ CATF ประกอบด้วย The Commission of The European Communities (CEC) ประเทศที่ผลิตและจำหน่ายสารเคมี ประเทศซึ่งมีการผลิตยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย, The Organization of American States (OAS), คณะกรรมาธิการ โดยผ่านทางเลขาธิการสหประชาชาติ CATF มีการประชุมที่กรุงลอนดอน ในเดือนกรกฎาคม 1991 ได้เสนอแนะสารที่ใช้บ่อยในการผลิตยาเสพติด (ใหม่) จำนวน 10 ชนิดและสร้างมาตรการซึ่งจะนำมาใช้กับมาตรา 12 ของอนุสัญญาฯ 1988

1. การระมัดระวังในการใช้สารเคมีในทางการค้า
2. การตรวจสอบข้อมูลบันทึกรายงานการสั่งซื้อทางการค้า
3. การให้การอนุญาตทางการค้า
4. การอนุญาตการส่งออก
5. การอนุญาตการนำเข้า

และมาตรการพิเศษอื่น เช่น องค์การของรัฐในการตรวจสอบการขนส่งทางเรือ มาตรการควบคุมในเขตปลอดภาษีและเขตการค้าเสรี วิธีการตรวจสอบการค้าสารที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด (Precursors) การประเมินข้อมูลของรัฐบาล มาตรการลงโทษ และทางปฏิบัติในทางอุตสาหกรรม และการค้า และที่สำคัญคือ ความร่วมมือระหว่างรัฐบาลในการให้ข่าวสารซึ่งกันและกัน โดยให้คณะกรรมการพิมพ์รายละเอียดของรูปแบบการค้า และจำหน่ายสารเคมีในตลาดเพื่อหาทางควบคุม และให้ส่งข้อมูลไปยังประเทศต่าง ๆ CATF นี้



จะประชุมกันอีกครั้งในปี 1992 เพื่อทบทวนมาตรการต่าง ๆ กับประเทศสมาชิก และประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก

จากการประชุมของ CATF ทำให้มีการประชุมในระดับองค์กรทำงาน ขึ้น โดยรัฐบาลที่สนใจ คณะกรรมาธิการและองค์กรระหว่างประเทศ รวมทั้ง องค์การตำรวจสากล (International Criminal Police Organization /ICPO หรือ Interpol) และสหภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (The Customs Co-operation Council/CCC) ตัวอย่างการประชุมหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ The Conference on Chemical Control Operations ซึ่งจัดโดยรัฐบาลของ สหรัฐอเมริการ่วมกับ Interpol และคณะกรรมาธิการที่เมืองลียง (Lyon) ในเดือนกันยายน 1991 โดยมีผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมาย การปราบปรามจาก 14 ประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศเพื่อหามาตรการในการควบคุมสารเคมีที่เป็นระบบมาตรฐานรวมทั้งกำหนดบทบาทของแต่ละองค์กร เพื่อประสิทธิภาพใน ป้องกันการใช้สารเคมี (Precursors) ไปในทางที่ผิดกฎหมาย และในการนี้ ได้รับการสนับสนุนโครงการจาก UNDCP

ในระดับภูมิภาค CEC (The Commission of The European Communities) ได้ให้ความสนใจต่อประเทศที่มีการผลิตยาเสพติดโดยผิดกฎหมาย ซึ่งในกฎของ EEC ข้อ 6 ซึ่งกำหนดกลไกในการรายงานการส่งออกของการขนส่ง ทางทะเลของสารในตาราง 1 และตาราง 2 ของอนุสัญญาฯ 1988 ในขณะที่ มาตรา 12 วรรค 10 กำหนดไว้เฉพาะ ตาราง 1 ของอนุสัญญาฯ 1988 เท่านั้น ส่วน The Inter-American Drug Abuse Control Commission (CICAD) ของ OAS ได้จัดตั้งการสัมมนาเกี่ยวกับการขนส่งสารเคมี (precursors 2) สำหรับ รัฐสมาชิกและออก The OAS Model Regulation ซึ่งมีหลายประเทศที่นำ



Model Regulation ไปออกเป็นกฎหมายภายใน<sup>116</sup>

สำหรับการรายงานข้อมูลการใช้สารเคมีชนิดใดบ่อย ๆ ในการผลิต ยาเสพติดที่ผิดกฎหมายนั้น ในเดือนกรกฎาคม 1991 สหรัฐฯ ได้รายงานไปยัง คณะกรรมการ ผ่าน CATF ไปยังเลขาธิการสหประชาชาติ เพื่อดำเนินการ ตามมาตรา 12 วรรค 3 ไปยังคณะกรรมการและประเทศต่างๆ Advisory Expert Group (AEG) ประชุมในเดือนกันยายน พฤศจิกายน 1991 กำหนด ให้สารเหล่านี้อยู่ภายใต้การควบคุมของตาราง 1 และตาราง 2 ของอนุสัญญา 1988<sup>117</sup>

N - acetylanthranilic acid

3,4 - Methylenedio xyphenyl 1 - 2 - prapanone

Safrole

Isosafrole

Piperonel

Methyl ethyl ketone

Totuene

---

<sup>116</sup> Implementation of The International Drug Control Treaties, Report of The International Narcotics Control Board on the implementation of Article 12 of the 1988 Convention, 10 February 1992, p. 5.

<sup>117</sup> Ibid.



Potassium permanganate

Sulfuric acid

Hydrochloric acid

ซึ่งสารเคมีทั้ง 10 ชนิดข้างต้น ยังไม่ได้อยู่ในความควบคุมตาม  
กฎหมายไทย

#### มาตรการในการป้องกัน

ภาคีจะต้องดำเนินมาตรการที่ตนเห็นว่าเหมาะสมเพื่อป้องกันการค้า  
และการรั่วไหลวัสดุและอุปกรณ์ เพื่อการลักลอบทำขึ้น หรือการผลิตยาเสพติดและ  
วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

การทำลายการลักลอบเพาะปลูกพืชที่มีสารเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์  
ต่อจิตและประสาท และการขจัดความต้องการที่ผิดกฎหมายสำหรับยาเสพติดและ  
วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทภายใต้บทบัญญัติแห่งอนุสัญญา ค.ศ. 1961 อนุสัญญา  
ค.ศ. 1961 ที่ได้รับการแก้ไข และอนุสัญญา ค.ศ. 1971

ป้องกันการลักลอบเพาะปลูกและทำลายพืชที่มีสารเสพติดและวัตถุที่ออก  
ฤทธิ์ต่อจิตและประสาท เช่น ต้นฝิ่น ต้นโคคา และพืชกัญชา ที่ลักลอบเพาะปลูกใน  
ดินแดนของตน โดยความร่วมมือดังกล่าวอาจรวมถึงการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่น  
แบบผสมผสาน อันนำมาซึ่งทางเลือกที่สามารถดำเนินการได้ในเชิงเศรษฐกิจเพื่อ  
ทดแทนการเพาะปลูกพืชเสพติด ภาคีควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น การเข้าถึง



ตลาด ความพร้อมของทรัพยากร ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจที่เป็นอยู่<sup>118</sup> อำนาจความสะดวกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้ง การปฏิบัติงานวิจัยเกี่ยวกับการทำลายการลักลอบเพาะปลูกพืชเสพติดนั้น ภาครัฐมี เขตแดนร่วมกัน ภาครัฐจะต้องพยายามร่วมมือกันในแผนงานทำลาย การลักลอบ เพาะปลูกพืชเสพติดในแต่ละพื้นที่ของตนตลอดแนว เขตแดนเหล่านั้นและภาครัฐจะต้อง รับผิดชอบต่อมาตรการอื่นที่เหมาะสมที่มุ่งขจัดหรือลดความต้องการอันมิชอบซึ่งยาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท เพื่อที่จะลดความทุกข์ทรมานของมนุษย์และ ขจัดแรงจูงใจด้านเงินตราในการลักลอบค้าอาจเป็นไปได้ตาม คำแนะนำขององค์การ สหประชาชาติ ทบวงการชำนัญพิเศษแห่งสหประชาชาติ อาทิ องค์การอนามัยโลก และองค์การระหว่างประเทศที่ประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการใช้ยาในทางที่ ผิดและการลักลอบค้าที่จัดขึ้น ในปี ค.ศ. 1987 อันเป็นการประชุมที่เกี่ยวกับความ พยายามขององค์การระดับรัฐบาลและมีใช้ระดับรัฐบาล และของภาคเอกชนใน เรื่องการป้องกัน การบำบัดรักษา และการฟื้นฟู

อนึ่งบรรดาภาครัฐอาจเข้าเป็นภาคีความตกลง หรือข้อตกลงในลักษณะ ทวิภาคีหรือพหุภาคีซึ่งมุ่งขจัดหรือลดความต้องการอันมิชอบซึ่งยาเสพติดและวัตถุที่ ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ภาครัฐอาจดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อการทำลาย โดยเร็ว หรือการจำหน่ายจ่าย โดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งยาเสพติด วัตถุที่ออก ฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารในบัญชี I และบัญชี II ที่ถูกยึดหรือริบและเพื่อ

---

<sup>118</sup> United Nation Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substance, 1988, Article 13.



ให้มีการยอมรับสารดังกล่าวเป็นพยานเป็นหลักฐานในปริมาณที่จำเป็นซึ่งได้รับการรับรองอย่างถูกต้อง<sup>110</sup>

### 3.12 มาตรการควบคุมผู้ประกอบการขนส่ง

โดยที่การลักลอบค้ายาเสพติดกระทำโดยเกี่ยวข้องกับเส้นทางคมนาคมอนุสัญญา 1988 จึงกำหนดให้ภาคีจะต้องดำเนินมาตรการอันเหมาะสมเพื่อประกันว่าวิธีการขนส่งซึ่งปฏิบัติ

โดยผู้ประกอบการขนส่งนั้นจะไม่ถูกใช้ในการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1

ฝึกรวมบุคคลากรให้ถูกวิธีตรวจหาสินค้าหรือบุคคลที่น่าสงสัย ส่งเสริมความซื่อสัตย์ของบุคคลากร

ถ้าผู้ประกอบการขนส่งกำลังดำเนินกิจการอยู่ในดินแดนของภาคีนั้นให้ยื่นบัญชีแสดงสินค้าล่วงหน้า เมื่อเป็นไปได้ และใช้ตราฉันทนภาษาขณะบรรจุที่ป้องกันการปลอมแปลงแก้ไขและสามารถตรวจสอบได้เป็นรายการ

รายงานสถานการณ์อันน่าสงสัยทั้งหมดที่อาจเกี่ยวข้องการกระทำความผิดดังกล่าวไปยังหน่วยงานที่เหมาะสมในโอกาสแรก

ภาคีจะต้องพยายามประกันว่าผู้ประกอบการขนส่งและหน่วยงานที่เหมาะสมจะร่วมมือกันในจุดเข้า-ออกและบริเวณควบคุมทางศุลกากรอื่นๆโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการขนส่งและสินค้าโดยมิได้รับ

<sup>110</sup> Ibid, Article 14.



อนุญาตและเพื่อปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัยอันเหมาะสม <sup>120</sup>

### 3.13 เอกสารทางการค้าและการปิดฉลากสินค้าที่ส่งออก

ภาคีจะต้องกำหนดให้การส่งออกยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทโดยชอยด้วยกฎหมายมีเอกสารกำกับอย่างถูกต้อง นอกเหนือจากข้อหนดที่เกี่ยวกับเอกสารตามข้อ 31 ของอนุสัญญา ค.ศ. 1961 ข้อ 31 ของอนุสัญญา ค.ศ. 1961 ที่ได้รับการแก้ไขและข้อ 12 ของอนุสัญญา ค.ศ. 1971 เอกสารทางการค้า เช่น บัญชีราคาสินค้า บัญชีแสดงสินค้า เอกสารทางศุลกากร เอกสารที่ใช้ในการขนส่งและเอกสารส่งของอื่นๆ จะต้องรวมถึงชื่อยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่ส่งออกดังที่แสดงไว้ในบัญชีท้ายอนุสัญญา 1961 อนุสัญญา 1961 ที่ได้รับการแก้ไขและอนุสัญญา 1971 และปริมาณที่ส่งออกตลอดจนชื่อและที่อยู่ของผู้ส่งออก ผู้นำเข้า และผู้รับสินค้าหากมี <sup>121</sup>

### 3.14 เขตการค้าเสรีและเมืองท่าปลอดภาษี

ภาคีจะต้องใช้มาตรการต่างๆ เพื่อปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารในบัญชี I และบัญชี II ในเขตการค้าเสรีและเมืองท่าปลอดภาษี ที่รุนแรงและเข้มงวดไม่น้อยกว่ามาตรการที่ใช้ในส่วนอื่น ๆ ของดินแดนตน

<sup>120</sup> Ibid, Article 15.

<sup>121</sup> Ibid, Article 16.



ติดตามตรวจสอบการเคลื่อนย้ายสินค้าและความเคลื่อนไหวของบุคคลต่าง ๆ ในเขตการค้าเสรีและเมืองท่าปลอดภาษี และเพื่อบรรลូវัตถุประสงค์ดังกล่าว ภาครัฐจะต้องให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่จะค้นสินค้าและเรือที่เข้ามาเทียบท่าหรือออกจากท่า รวมทั้งเรือสำราญและเรือประมง ตลอดจนอากาศยานและพาหนะต่าง ๆ และเมื่อเห็นสมควร ที่จะค้นลูกเรือ ผู้โดยสาร และสัมภาระของคนเหล่านั้นด้วย

จัดตั้งและรักษาระบบที่จะตรวจหาสินค้าที่ต้องสงสัยบรรจุนาเสพติด วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารในบัญชี I และสารในบัญชี II อยู่ใน ภายใน ซึ่งผ่านเข้าไปหรือออกมาจากเขตการค้าเสรีและเมืองท่าปลอดภาษี

จัดตั้งและรักษาระบบการสอดส่องในบริเวณ ท่าเรือและอู่เรือ ท่าอากาศยาน และจุดตรวจชายแดนในเขตการค้าเสรีและเมืองท่าปลอดภาษี <sup>122</sup>

### 3.15 มาตรการในการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในรูปแบบอื่น และการฝึกอบรม

กำหนดและรักษาช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานที่มีอำนาจ และหน่วยงานบริการของตนเพื่ออำนวยความสะดวกให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่รวดเร็วในทุกๆ ด้านของความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 รวมทั้งที่เกี่ยวกับการเชื่อมโยงกับการประกอบอาชญากรรมอื่น หากภาคที่เกี่ยวข้องพิจารณาเห็น

<sup>122</sup> Ibid, Article 18.



สมควรร่วมมือซึ่งกันและกันในการดำเนินการสอบสวนหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 อันมีลักษณะสากลซึ่งเกี่ยวกับ รูปพรรณสัณฐานที่อยู่ และความเคลื่อนไหวของบุคคลซึ่งต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 การย้ายผลตอบแทนหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำ ความผิดดังกล่าวการเคลื่อนย้ายยาเสพติด วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท สารในบัญชี I และบัญชี II ของอนุสัญญานี้ และเครื่องมือที่ใช้หรือเจตนาที่จะใช้ในการกระทำ ความผิดดังกล่าว

แต่ละภาคีจะต้องริเริ่มพัฒนา หรือปรับปรุงแผนงานฝึกอบรมเฉพาะด้านสำหรับเจ้าหน้าที่รักษากฎหมายและบุคลากรอื่น ๆ รวมถึงเจ้าหน้าที่ศุลกากรผู้รับผิดชอบในการปราบปรามผู้กระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 แผนงานฝึกอบรมเฉพาะด้านโดยเฉพาะ

(ก) วิธีการที่ใช้ในการสืบสวนและปราบปรามการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1

(ข) เส้นทางและเทคนิคซึ่งบุคคลที่ต้องสงสัยว่า เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 ใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐผ่านแดน ตลอดจนมาตรการปราบปรามอันเหมาะสม

(ค) การติดตามตรวจสอบการนำเข้าและส่งออกยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท รวมถึงสารที่ระบุไว้ในบัญชี I และบัญชี II

(ง) การตรวจสอบและการติดตามการเคลื่อนย้ายผลตอบแทนและทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ตามข้อ 3 วรรค 1 การเคลื่อนย้ายยาเสพติด วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารที่ระบุไว้ในบัญชี I และบัญชี II ตลอดจนการเคลื่อนย้ายเครื่องมือที่ใช้หรือเจตนาที่จะใช้ในการกระทำความผิดดังกล่าว



(จ) วิธีการที่ใช้สำหรับการโอน ปกปิด หรืออำพรางผลตอบแทน  
ทรัพย์สินและเครื่องมือดังกล่าว

(ฉ) การรวบรวมพยานหลักฐาน

(ช) เทคนิคการควบคุมในเขตการค้าเสรีและเมืองท่าปลอดภาษี

(ซ) เทคนิคการปราบปรามที่ทันสมัย

ภาคีจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการวางแผนและปฏิบัติตามแผนงาน  
วิจัยและฝึกอบรมที่มุ่งและเปลี่ยนความชำนาญในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น โดย  
ใช้การประชุมและการสัมมนาทั้งในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ เพื่อส่งเสริม  
ความร่วมมือและกระตุ้นให้มีการอภิปรายในเรื่องปัญหาที่สนใจร่วมกัน รวมทั้ง  
ปัญหาและความต้องการพิเศษของรัฐผ่านแดน คู่ครองให้ความปลอดภัยแก่บุคคล  
และการปฏิบัติการต่าง ๆ เจ้าหน้าที่งานของภาคีซึ่งเข้าร่วมในทีมงานใด ๆ จะ  
ดำเนินการตามที่ได้รับมอบอำนาจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาคีซึ่งการปฏิบัติ  
การจะเกิดขึ้นในดินแดนของตนในทุก ๆ กรณีดังกล่าว ภาคีที่เข้าร่วมปฏิบัติจะ  
ต้องประกันว่าจะให้ความเคารพอย่างเต็มที่ต่ออธิปไตยของภาคีซึ่งการปฏิบัติการ  
จะเกิดขึ้นในดินแดน

(ง) จัดเตรียมสารต่าง ๆ ในปริมาณอันจำเป็นให้ เพื่อวัตถุประสงค์  
ในการวิเคราะห์หรือสืบสวน ในกรณีที่เหมาะสม

(จ) อำนวยความสะดวกต่อการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่าง  
หน่วยงานที่มีอำนาจและหน่วยงานบริการ รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนบุคลากร  
และผู้ชำนาญการอื่น ๆ รวมถึงการส่งเจ้าหน้าที่ประสานงานไปประจำ <sup>123</sup>

<sup>123</sup> Ibid, Article 9.



### 3.16 ความร่วมมือและช่วยเหลือระหว่างประเทศสำหรับรัฐผ่านแดน

ภาคีจะต้องร่วมมือกันโดยตรงหรือโดยผ่านองค์การระดับภูมิภาคหรือระหว่างประเทศที่มีอำนาจ เพื่อที่จะช่วยเหลือและสนับสนุนรัฐผ่านแดน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศกำลังพัฒนาซึ่งต้องการความช่วยเหลือและการสนับสนุนดังกล่าว ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยผ่านแผนงานความร่วมมือทางวิชาการในเรื่องการสกัดกั้นการล่าเหยียดและกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง

ความช่วยเหลือทางการเงินโดยตรงหรือโดยผ่านองค์การระดับภูมิภาคหรือระหว่างประเทศที่มีอำนาจให้แก่รัฐผ่านแดนดังกล่าว เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะขยายและเสริมสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการควบคุมและป้องกันที่มีประสิทธิภาพต่อการลักลอบค้า

ภาคีอาจจัดทำความตกลงหรือข้อตกลงทั้งในลักษณะทวิภาคีหรือพหุภาคี เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผลของความร่วมมือระหว่างประเทศตามข้อนี้ และในการนี้อาจพิจารณาข้อกำหนดการเงินด้วย <sup>124</sup>

นอกจากนี้ภาคีจะต้องจัดข้อมูลให้คณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินการตามอนุสัญญานี้ในดินแดนของตนโดยผ่านเลขาธิการ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวบทกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ประกาศใช้ เพื่อให้อนุสัญญานี้มีผลใช้บังคับ

<sup>124</sup> Ibid, Article 10.



รายละเอียดแห่งคดีการลักลอบค้าภายในเขตอำนาจของตนซึ่งเห็นว่าสำคัญเนื่องจากแสดงถึงแนวโน้มใหม่ ๆ ปริมาณสารที่เกี่ยวข้อง แหล่งที่มาของสารนั้น หรือวิธีการลักลอบค้าซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องใช้ <sup>125</sup>

### 3.17 หน้าที่ของคณะกรรมการ

คณะกรรมการมีอำนาจพิจารณาเรื่องทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญานี้และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทบทวนการปฏิบัติตามอนุสัญญานี้, จากข้อมูลที่ภาคีส่งให้คำแนะนำและข้อเสนอทั่วไป ขอให้คณะกรรมการพิจารณาเรื่องใด ๆ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของคณะกรรมการ ดำเนินการตามที่เห็นว่าเหมาะสมในเรื่องใด ๆ ที่คณะกรรมการส่งมาให้ อาจแก้ไขบัญชี I และบัญชี II โดยสอดคล้องกับขั้นตอนที่กำหนดไว้ในข้อ 12 ขอให้ผู้ที่มิใช่ภาคีพิจารณาถึงคำวินิจฉัยและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ คณะกรรมการรับเอาภายใต้อนุสัญญานี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ที่มิใช่ภาคีเหล่านั้นพิจารณาดำเนินการ <sup>126</sup>

หน้าที่ของคณะกรรมการ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการตรวจสอบดูแลให้ภาคีปฏิบัติตามพันธะกรณีตามอนุสัญญาฯ ในฐานะรัฐภาคี และพิจารณาปัญหาต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการได้เสียผลประโยชน์ต่าง ๆ อันกระทบต่อรัฐภาคี การจัดทำรายงาน แต่คณะกรรมการต้องจัดทำรายงานประจำปี

<sup>125</sup> Ibid, Article 20.

<sup>126</sup> Ibid, Article 21.



เกี่ยวกับการทำงานของตน โดยมีบทวิเคราะห์ข้อมูลที่ตนมีอยู่ พร้อม  
ด้วยข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่คณะกรรมการประสงค์ที่จะให้ไว้

รายงานของคณะกรรมการจะต้องถูกจัดส่งให้แก่ภาคี และเลขาธิการ  
จะต้องจัดพิมพ์เผยแพร่รายงานดังกล่าว <sup>127</sup>

4. องค์กรที่จะมาควบคุมการปราบปรามปัญหายาเสพติดให้โทษตาม  
อนุสัญญา 1988

ในปี ค.ศ. 1946 สหประชาชาติได้มีประชุม เกี่ยวกับปัญหายาเสพติด  
ให้โทษและคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (ECOSOC) ได้ก่อตั้ง  
คณะกรรมการธิการเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ (Commission on Narcotics  
Drugs (CND) เพื่อทำหน้าที่ควบคุมปราบปรามปัญหายาเสพติดให้โทษ และ  
อนุสัญญาเดี่ยว 1961 ได้ก่อตั้ง INCB (International Narcotic  
Control Board) ทำหน้าที่ เป็นองค์กร ควบคุม ระบบการประเมิน การ  
บริโภค การจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ และระบบการรายงานสถิติ

สำหรับอนุสัญญา 1988 ไม่ได้ก่อตั้งองค์กรขึ้นมาควบคุมการปราบปราม  
เกี่ยวกับยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ถือว่าองค์กรที่จะมา  
ควบคุมกลไกในการดำเนินการต่าง ๆ คือ รัฐที่เป็นภาคีสมาชิกแต่ละรัฐนั่นเอง  
เช่น กรณี มีการใช้สารเคมี ชนิดใดชนิดหนึ่งบ่อย ๆ เพื่อการผลิตยาเสพติดที่

<sup>127</sup> Ibid, Article 22.



ผิดกฎหมาย รัฐภาคีจะทำรายงานไปยังเลขาธิการสหประชาชาติ เพื่อให้คณะกรรมการพิจารณาให้สารเคมีนั้น ๆ อยู่ภายใต้การควบคุมของอนุสัญญาฯ 1988 และก่อนที่คณะกรรมการจะพิจารณา และทำความเข้าใจนั้น คณะกรรมการจะสอบถามความเห็นไปยังรัฐภาคีอื่น ๆ เพื่อร่วมพิจารณาทำความเข้าใจด้วย

#### 5. การบังคับใช้อนุสัญญา 1988

การนำมาตรการที่เข้มงวดกว่ามาตรการที่อนุสัญญานี้กำหนดไว้มาใช้

รัฐที่เข้าร่วมเป็นภาคี ตามอนุสัญญา 1988 สำหรับประเทศที่มีระบบกฎหมายแบบ Civil Law จะต้องออกกฎหมายภายในเพื่อมารองรับอนุสัญญา 1988 นี้ เช่น กรณีประเทศไทย หากเข้าร่วมเป็นภาคีจะต้องผูกพันและปฏิบัติตามมาตรการต่าง ๆ กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้และอาจกำหนดมาตรการที่เข้มงวดหรือรุนแรงกว่าบัญญัติไว้ในอนุสัญญาฯ หากเห็นว่า มาตรการดังกล่าวเหมาะสมหรือจำเป็น เพื่อการป้องกัน หรือปราบปรามการลักลอบค้า แต่จะกำหนดมาตรการโดยไม่เป็นไปตามอนุสัญญา 1988 เช่น กำหนดมาตรการความรับผิดชอบน้อยกว่าที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาไม่ได้

#### 6. ประเทศภาคีกับพันธกรณีตามอนุสัญญา 1988

อนุสัญญา 1988 มีลักษณะเป็นสนธิสัญญาพหุภาคี (Multilateral Agreement) หรือสนธิสัญญาหลายฝ่าย อันหมายถึงสนธิสัญญาซึ่งทำกันระหว่างรัฐมากกว่าสองรัฐ



หลังจากการพิจารณารับร่างอนุสัญญาฯ 1988 โดยฉันทามติ เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 1989 ได้เปิดให้ประเทศต่าง ๆ ร่วมลงนาม เป็นการลงนามเห็นชอบกับข้อความในร่างสนธิสัญญา โดยมีเงื่อนไขว่า จะต้องให้รัฐบาลของตนเห็นชอบอีกครั้งหนึ่งและตามอนุสัญญาฯ 1988 กำหนดให้การให้สัตยาบัน การยอมรับ การเห็นชอบ หรือการให้การยืนยันอย่างเป็นทางการ เป็นการแสดงออกเช่นเดียวกับการให้สัตยาบัน <sup>128</sup>

การให้สัตยาบันสนธิสัญญา ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของการแสดงอำนาจอธิปไตยของรัฐ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญได้พิจารณาความเหมาะสมอีกชั้นหนึ่ง และเพื่อจะตรวจสอบข้อผิดพลาดหรือการดำเนินงานของผู้เจรจาว่าได้มีการกระทำ นอกเหนือจากอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือต้องตามความประสงค์ของผู้บริการหรือไม่ โดยปกติอำนาจหน้าที่ในการให้สัตยาบันตามรัฐธรรมนูญจะต้องได้รับยินยอมจากฝ่ายนิติบัญญัติ

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าสนธิสัญญา ย่อมผูกพันคู่สัญญานับแต่มีการให้สัตยาบัน ศาลยุติธรรมต่างประเทศก็ได้ยืนยัน หลักการดังกล่าวไว้ในอดีต Ambatlelos ตัดสินเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 1952 ว่า สนธิสัญญา ย่อมไม่มีผลบังคับใช้ก่อนได้รับการให้สัตยาบัน เว้นแต่จะได้ระบุไว้ในสัญญาหรือมีเหตุผลพิเศษ

<sup>128</sup> อนุสัญญาฯ 1988, มาตรา 27.

อนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969  
มาตรา 11.



หลักการนี้ถือได้ว่า เป็นหลักปฏิบัติระหว่างประเทศ และอนุสัญญากรุงเวียนนา มาตรา 24, 25<sup>120</sup> ก็ได้ยอมรับความเห็นดังกล่าวซึ่งอนุสัญญาฯ 1988 กำหนดให้อนุสัญญานี้จะมีผลใช้บังคับในวันที่เก้าสิบหลังจากวันที่ได้มีการมอบสัตยาบันสาร ยอมรับ สารเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสาร ฉบับที่ยีสืบของรัฐหรือประเทศ นามิเบียซึ่งกระทำการแทนโดยคณะมนตรีสหประชาชาติเพื่อนามิเบียให้เลขาธิการ เก็บรักษา นั่นคือ อนุสัญญานี้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 1990 และสำหรับรัฐใดหรือประเทศนามิเบียซึ่งกระทำการแทน โดยคณะมนตรีสหประชาชาติ เพื่อนามิเบียซึ่งได้ให้สัตยาบัน ยอมรับเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติในอนุสัญญานี้ ภายหลังการมอบสัตยาบันสาร ยอมรับ สารเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสาร ฉบับที่ยีสืบ อนุสัญญานี้จะมีผล<sup>130</sup> วันที่เก้าสิบ หลังจากวันที่มีการมอบสัตยาบันสาร ยอมรับ สารเห็นชอบ หรือภาคยานุวัติสารของตน สำหรับองค์การรวมกลุ่ม ทางเศรษฐกิจ ในระดับภูมิภาค ก็เช่นเดียวกัน อนุสัญญานี้จะมีผลบังคับใช้ในวันที่ เก้าสิบหลังจากมอบให้เลขาธิการเก็บรักษา หรือในวันที่อนุสัญญามีผลบังคับใช้ แล้วตามมาตรา 29 วรรค 1 แล้วแต่กรณีใดจะเกิดขึ้นทีหลังซึ่งขณะนั้นองค์การ รวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่เข้าร่วมเป็นภาคี คือ กลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community)

การมอบให้เลขาธิการเก็บรักษาเป็นการจดทะเบียนไว้กับสำนักเลขาธิการสหประชาชาติ ซึ่งกฎบัตรสหประชาชาติ มาตรา 122 กำหนดว่าสนธิสัญญา

<sup>120</sup> อนุสัญญา กรุงเวียนนา 1969, มาตรา 24, 25.

<sup>130</sup> อนุสัญญาฯ 1988, มาตรา 29.



และความตกลงระหว่างประเทศทุกฉบับซึ่งสมาชิกใดๆ แห่งสหประชาชาติได้เข้าเป็นภาคี จะต้องจดทะเบียนไว้กับสำนักเลขาธิการโดยเร็วที่สุด เท่าที่จะทำได้ สนธิสัญญาใดที่ไม่ได้ลงทะเบียนไว้ ถ้าสำนักเลขาธิการสหประชาชาติ ยังคงมีความสมบูรณ์ผูกพันคู่สัญญา แต่จะนำสนธิสัญญา ดังกล่าว มาอ้างต่อองค์กรใด ๆ ของสหประชาชาติไม่ได้ นอกจากนั้นศาลระหว่างประเทศไม่ยอมใช้สนธิสัญญาที่ไม่ได้จดทะเบียนมาประกอบการพิจารณาคดี

ผลของสนธิสัญญาย่อมผูกพันคู่สัญญาที่จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ (Pacta sunt Servanda) โดยรัฐมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามข้อผูกพันที่กำหนดในสนธิสัญญา สำหรับประเทศ Common Law ซึ่งยึดถือทฤษฎีเอกนิยม<sup>131</sup> เห็นว่าสนธิสัญญาย่อมมีผลใช้บังคับแก่ประชาชนโดยตรงไม่จำเป็นที่รัฐจะต้องออกเป็นกฎหมายหรือข้อบังคับภายในอีกเพียงแต่ประกาศสนธิสัญญาให้ประชาชนทราบก็เพียงพอแล้ว เพราะกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในมีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น สหรัฐอเมริกา

ส่วนประเทศที่มีกฎหมาย แบบ Civil Law ซึ่งยึดถือทฤษฎีทวินิยม ถือว่าสนธิสัญญามีผลบังคับโดยตรงต่อรัฐเท่านั้น จะใช้บังคับกับประชาชนได้ก็ต่อเมื่อรัฐได้ออกกฎหมายภายในมาตราไว้ตามสนธิสัญญาเสียก่อน จึงจะใช้บังคับแก่ประชาชนได้ เช่น ประเทศออสเตรเลียเมื่อได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ 1988

<sup>131</sup> Dugnit. G. Scelle เป็นนักกฎหมายที่มีความเห็นตามทฤษฎี



แล้วได้ออกพระราชบัญญัติ คือ Crimes ( Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances ) Act 1990 ออกมารองรับ อนุสัญญาฯ 1988

#### 7. ผลของสนธิสัญญาต่อผู้ที่มีใช้ภาคีของสนธิสัญญา

จากหลัก Res inter alios acta nec nocer nec Prodere potest ซึ่งกล่าวว่า สนธิสัญญาย่อมมีผลผูกพันเฉพาะคู่สัญญาเท่านั้น ผลในทางกฎหมายย่อมจำกัดอยู่ เฉพาะผู้เป็นฝ่ายในสัญญาจะก่อให้เกิดความเสียหาย หรือประโยชน์แก่บุคคลภายนอกไม่ได้ และอนุสัญญารุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 มาตรา 34 กล่าวว่า สนธิสัญญาย่อมไม่ก่อให้เกิดหน้าที่ หรือสิทธิแก่รัฐที่สาม นอกจากรัฐที่สามจะยินยอมยกเว้นสนธิสัญญา บางฉบับที่เป็นการรวบรวมจารีตประเพณีระหว่างประเทศ หรือหลักการทางกฎหมายที่ยอมรับโดยประเทศทั่วโลก ทั้งหลายมาบัญญัติไว้ในสนธิสัญญา ซึ่งอาจจะใช้บังคับกับรัฐที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญาได้ เพราะจารีตประเพณีมีคุณค่าทางกฎหมาย ที่รัฐต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตามอยู่แล้ว

ในอนุสัญญา 1988 นี้ ไม่ได้มีข้อกำหนด ที่ก่อให้เกิดสิทธิหรือหน้าที่ แก่รัฐที่สามแต่อย่างใด แต่จากการที่วิเคราะห์มาเบื้องต้นแล้วว่า มีแนวโน้มว่า อาชญากรรมเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ เป็นอาชญากรรม ต่อมวลมนุษยชาติซึ่งเป็นอาชญากรรม หรือการกระทำผิดต่อสากล หรือความสงบเรียบร้อยของโลก ซึ่งทำให้ทุกรัฐในสังคมนระหว่างประเทศมีเขตอำนาจศาลตามหลักสากลที่จะพิจารณาคดีต่อผู้กระทำผิดได้ อีกทั้งอนุสัญญา 1988 มีมาตรการต่าง ๆ ที่เห็นแนวโน้มว่า ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดไม่ชอบด้วย



กฎหมายไม่ว่าจะกระทำผิด และพยานที่อยู่ใต้อาณัติก็ต้องถูกลงโทษโดยอำนาจศาลของประเทศหนึ่งประเทศใด หากอนุสัญญานี้มีรัฐจำนวนมากเข้าเป็นภาคียอมรับปฏิบัติตามอนุสัญญานี้ แล้วแนวโน้มที่ว่า การลักลอบค้ายาเสพติดเป็นอาชญากรรมที่มุ่งทำลายล้างมวลมนุษยชาติ และก็อาจจะเป็นการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศได้ ลักษณะนี้ รัฐที่ไม่ได้เป็นภาคีของอนุสัญญาฯ 1988 ก็จะถูกผูกพันโดยกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ

เมื่อได้ทราบสาระสำคัญของมาตรการต่าง ๆ ในสัญญาฯ 1988 แล้วต่อไปในบทที่ 6 จะได้ศึกษาถึงกรณีประเทศไทยโดยการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับมาตรการในอนุสัญญาฯ 1988 ว่ามีกรณีใดบ้างที่กฎหมายไทยยังไม่ครอบคลุม

#### 8. การตั้งข้อสงวน

ในการเข้าผูกพัน ตนเองเป็นภาคีของอนุสัญญาฯ 1988 นี้ รัฐที่จะเข้าร่วมเป็นภาคี อาจจะพิจารณาข้อความหรือมาตรการในอนุสัญญาฯ 1988 แล้วซึ่งแม้จะเป็นมาตรการที่ดีมีประสิทธิภาพแต่รัฐบางรัฐอาจจะไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดในอนุสัญญาฯ ได้รัฐนั้นก็ยังสามารถเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาได้โดยการตั้งข้อสงวน<sup>132</sup> ซึ่งภาคีในอนุสัญญาฯ 1988 ที่ได้ตั้งข้อสงวนไว้ได้แก่ โบลีเวีย

<sup>132</sup> กรันต์ ธนุเทพ, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง, ภาควิชากฎหมายระหว่างประเทศ, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2527, หน้า 46.



บราซิล โคลัมเบีย เป็นต้น ซึ่งต่อไปนี้จะได้พิจารณาถึงสาระของข้อสงวนที่ภาคีเหล่านี้ ได้ตั้งข้อสงวนไว้ เพื่อเป็นแนวทางแก่ประเทศไทย หากจะเข้าร่วมเป็นภาคอนุสัญญาฯ 1988 นี้

### การตั้งข้อสงวน (Reservation)

ข้อสงวน หมายถึง ข้อความซึ่งรัฐคู่สัญญาได้ประกาศออกมาว่าตนไม่ผูกพันในข้อความหนึ่งข้อความใดในสนธิสัญญา หรือตนเข้าใจความหมายของข้อกำหนดอย่างไร หรือตนรับจะปฏิบัติแต่เพียงบางส่วน โดยปกติรัฐคู่สัญญามีสิทธิตั้งข้อสงวนได้ เว้นแต่สนธิสัญญานั้นได้ระบุนำห้ามตั้งข้อสงวนไว้ การตั้งข้อสงวนจะกระทำได้เฉพาะสนธิสัญญาหลายฝ่าย ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเคยให้ความเห็นเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 1951 ว่าคู่สัญญาอาจตั้งข้อสงวนได้หากข้อสงวนนั้นไม่ขัดต่อจุดมุ่งหมายของสนธิสัญญานั้น

132 (ต่อ)...

ประสิทธิ์ เอกบุตร, กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง เล่ม 1 สนธิสัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรนราการพิมพ์, 2533, หน้า 95.

ม.2 d ของอนุสัญญากรุงเวียนว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. 1969 ได้ให้คำนิยามของคำว่า ข้อสงวนว่า หมายถึง คำประกาศฝ่ายเดียวไม่ว่าจะทำให้รูปแบบใดหรือโดยวิธีการใด ซึ่งกระทำโดยรัฐเมื่อรัฐนั้นลงนามในสัตยาบันยอมรับหรือให้ความเห็นชอบแก่สนธิสัญญาหรือภาคยานุวัติสนธิสัญญา โดยวิธีการทำข้อสงวนนี้ทำให้รัฐนั้นหลุดพ้นหรือแก้ไขผลทางกฎหมายของบทบัญญัติบางบทบัญญัติในสนธิสัญญาได้เมื่อจะใช้บังคับกับรัฐนั้น



8.1 การตั้งข้อสงวนของประเทศกลุ่มอเมริกาใต้ ประเทศในกลุ่มอเมริกาใต้เป็นประเทศผู้ผลิตเสียส่วนใหญ่ ที่จะนำมากล่าวในที่นี้คือ ประเทศโคลัมเบีย บราซิล โบลิเวีย เปรู เม็กซิโก จะสังเกตได้ว่าข้อสงวนที่ประเทศเหล่านี้ได้ตั้งไว้จะมีดังนี้

#### 8.1.1 กรณีเกี่ยวกับความผิดและบทลงโทษ สำหรับโบลิเวีย<sup>133</sup>

เห็นว่าการแปลความในมาตรา 3 ขัดกับหลักรัฐธรรมนูญและแนวความคิดพื้นฐานของระบบกฎหมาย ซึ่งมีความเชื่อทางวัฒนธรรมของประชาชนโบลิเวีย ระบบกฎหมายของโบลิเวียยอมรับว่า ประชาชนของโบลิเวียได้ใช้ใบโคคาบริเวณมานานกว่าศตวรรษ โบลิเวียพิจารณาว่า ใบโคคาโดยตัวมันเองไม่ใช่ยาเสพติดหรือสารที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท การบริโภคใบโคคาก็เหมือนกับการบริโภคพืชอื่น ๆ มีการใช้ใบโคคาทางด้านการแพทย์ด้วยซึ่ง WHO เองก็ยอมรับและยืนยันได้โดยนักวิทยาศาสตร์ว่าใบโคคาใช้ได้ทั้งในทางอุตสาหกรรมและใช้บริโภคโดยทั่ว ๆ ไปในโบลิเวีย ถ้าโบลิเวียยอมผูกพันตามมาตรา 3 วรรค 2 ในเรื่องการบริโภค ครอบครอง ซื้อมาขาย หรือปลูกต้นโคคา เพื่อให้ในการบริโภค จะมีผลทำให้ประชาชนโบลิเวียถูกดำเนินคดีและลงโทษเป็นจำนวนมาก โบลิเวียได้บันทึกโดยยอมรับว่า ใบโคคาสามารถเปลี่ยนไปเป็นน้ำยาโคเคน โคเคนซัลเฟต และโคเคนไฮโดรคลอไรด์ เมื่อนำไปทำปฏิกิริยาทางเคมีกับสาร precursor โดยใช้เครื่องมือและวัตถุดิบซึ่งไม่ได้ผลิตในโบลิเวีย แต่ในขณะเดียวกันโบลิเวีย

---

<sup>133</sup> The Text of Final Act of The United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic and Psychotropic Substances. (E/CONF.82/14)



จะทำมาตรการทางกฎหมายที่จำเป็นมาควบคุม การปลูกโคคาเพื่อผลิตยาเสพติด และการบริโภคยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย รวมทั้งการซื้อขายยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

สำหรับประเทศโคลัมเบีย ได้ตั้งข้อสงวนต่อมาตรา 9 วรรค 1 (ข) (ค) (ง) (จ) เนื่องจากกฎหมายของโคลัมเบียไม่ได้อนุญาตให้มีความร่วมมือทางการศาลในการสืบสวนคดีหรือจัดตั้งทีมงานในการสอบสวนกับประเทศอื่นและในการสอบสวนหาข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดเป็นการดำเนินพิจารณาของศาลและผู้พิพากษาที่ได้นั่งพิจารณามาแต่เริ่มแรกเท่านั้นที่จะเป็นผู้ตัดสินคดี ในมาตรา 9 เป็นเรื่องเกี่ยวกับความช่วยเหลือในการแสวงหาข้อเท็จจริงว่าในการกระทำความผิดตามมาตรา 3 วรรค 1 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความผิดและบทลงโทษเช่นกัน สำหรับประเทศเปรู ได้ตั้งข้อสงวนเกี่ยวกับมาตรา 3 เรื่องความผิดและบทลงโทษในเรื่องการเพาะปลูกเนื่องจากไม่มีการให้ความแตกต่างระหว่างการเพาะปลูกโคคาเคนที่ถูกต้องตามกฎหมายและการเพาะปลูกโคคาเคนที่ผิดกฎหมาย เปรูจึงจำกัดความหมายของการลักลอบค้าตามมาตรา 1 ว่าเป็นการกระทำตามมาตรา 3 วรรค 1(ก) (2) <sup>134</sup> เท่านั้น

จะเห็นได้ว่าประเทศในกลุ่มอเมริกาใต้ที่ได้หยิบยกมาพิจารณานี้ มีการเพาะปลูกต้นโคคาอยู่ทั่วไป ซึ่งมีทั้งที่ใช้บริโภคโดยปกติและที่เพาะปลูกโดย

<sup>134</sup> มาตรา 3 วรรค 1(ก) (2) กำหนดว่า การเพาะปลูกพืชฝิ่น ต้นโคคา หรือพืชกัญชาเพื่อวัตถุประสงค์ในการผลิตยาเสพติดที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งอนุสัญญา ค.ศ. 1961 และ อนุสัญญา 1961 ที่ได้รับการแก้ไข



ผิดกฎหมาย ซึ่งส่วนมากแล้วเป็นการเพาะปลูกที่ผิดกฎหมายและมีปริมาณจำนวนมาก ซึ่งในการที่ตั้งข้อสงวนไว้เช่นนี้แล้วภาคีแต่ละประเทศต้องออกกฎหมายภายในมาควบคุมว่าการเพาะปลูกเช่นไรจึงผิดกฎหมายและการเพาะปลูกเช่นไรจึงเป็นการเพาะปลูกเพื่อการบริโภคเหมือนพืชทั่วไป มิฉะนั้นสหประชาชาติจะไม่สามารถควบคุมการเพาะปลูกพืชเสพติดเหล่านี้ได้และเป็นหน้าที่ของสหประชาชาติในการให้ความรู้และเปลี่ยนแนววัฒนธรรมของประชาชนในแถบอาฟริกาใต้ในการบริโภคพืชโคคาซึ่งจากการศึกษาแล้วพบว่า บาชูโก้<sup>135</sup> นี้มีอันตรายต่อร่างกายมาก

#### 8.1.2 กรณีเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท ในกรณีที่รัฐภาคีละเมิด

อนุสัญญาฯ 1988 นี้การระงับข้อพิพาทให้เป็นไปตามมาตรา 32<sup>136</sup> ของอนุสัญญาฯ 1988 ประเทศในอเมริกาใต้ ในจำนวนประเทศที่ได้นำมาศึกษามีเพียงประเทศเปรูที่ได้ตั้งข้อสงวนไม่ผูกพันตนเองตามมาตรา 32 วรรค 2 และ 3 โดยกล่าวว่า เปรูจะยินยอมขึ้นศาลยุติธรรมระหว่างประเทศถ้าหากภาคสมาชิกทั้งหมดยินยอมขึ้นศาลยุติธรรมระหว่างประเทศด้วยซึ่งตามข้อสงวนนี้ถือว่า เปรูไม่ผูกพันที่ให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเป็นผู้ระงับข้อพิพาทเพราะมีประเทศจีน ที่

<sup>135</sup> วิธีการหนึ่งในการผลิตโคเคนจากใบโคคา คือ เอาใบโคคาใส่ลงไป เเท่น้ำยาบางอย่างเช่น ดีเซล หรือเบนซินเป็นตัวทำลายจะได้โคเคนเหลว ซึ่งเต็มไปด้วยสิ่งสกปรกเป็นภัยต่อสุขภาพเรียก บาชูโก้ ทำให้สมองถูกทำลาย

สัมมนาต่อต้านยาเสพติด, 22-24 มีนาคม 2508 ประเทศไทย  
(เอกสารอัดสำเนา)

<sup>136</sup> อนุสัญญาภาคผนวก ค.



ได้ตั้งข้อสงวนไว้ว่าไม่ยินยอมผูกพันตนเองตามมาตรา 32 วรรค 2 และ 3 เช่นกันนั้นคืออย่างน้อยมีหนึ่งประเทศแล้วคือจีน ที่ไม่ผูกพันตนตามมาตรา 32 นี้

### 8.1.3 กรณีเกี่ยวกับความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมาย

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าโคลัมเบียได้ตั้งข้อสงวนเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือในรูปแบบอื่นและการฝึกอบรมโดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือทางการศาลในการสอบสวนคดี<sup>137</sup> โดยอ้างระบบกฎหมายของประเทศตน ซึ่งจากข้อเท็จจริงที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1 ว่าโคลัมเบียเป็นประเทศที่องค์การอาชญากรรมได้คุกคามกระบวนการยุติธรรมอย่างมากแม้แต่ผู้พิพากษายังถูกฆาตกรรม จึงเป็นการยากต่อการที่รัฐบาลโคลัมเบียจะให้ความช่วยเหลือประเทศเม็กซิโก ได้ตั้งข้อสงวนที่จะไม่ผูกพันตนในการให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมายกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผลมาจากการที่สหรัฐอเมริกาได้ตั้งข้อสงวนที่จะไม่ผูกพันตนเองในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมายกับประเทศที่หน่วยงานพิเศษในการปราบปรามยาเสพติดของสหรัฐได้ลงความเห็นว่ายูน่ารัฐบาลของประเทศนั้น ๆ มีส่วนร่วมในการค้ายาเสพติดหรือได้อำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มผู้ผลิตยาเสพติดใด ในประเทศของตน

8.2 การตั้งข้อสงวนของกลุ่มประเทศที่เป็นผู้บริโภคร ในกลุ่มนี้จะกล่าวถึง สหรัฐอเมริกา เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส ซึ่งมีการตั้ง

---

<sup>137</sup> United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. Article 9 para 1(b) (c) and (c)



ข้อสงวนในประเด็นต่อไปนี้เป็นคือ

8.2.1 กรณีเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท ตามมาตรา 32 ของอนุสัญญาฯ 1988 สหรัฐอเมริกาได้ตั้งข้อสงวนที่จะไม่ผูกพันตนตาม มาตรา 32 วรรค 2 <sup>138</sup> ว่าศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาต่อเมื่อรัฐคู่พิพาทสมัครใจยินยอม <sup>139</sup> แม้ว่าในปี ค.ศ. 1946 สหรัฐอเมริกาได้ประกาศยอมรับอำนาจศาลแต่ได้นำข้อสงวน <sup>140</sup> จำกัดอำนาจศาลในกรณีที่ เป็นข้อพิพาทที่อยู่ในอำนาจภายในของรัฐ โดยสหรัฐอเมริกาเป็นผู้พิจารณาว่ากรณีพิพาทใดขึ้นกับอำนาจภายในของสหรัฐอเมริกา ในทำนองเดียวกันการตั้งข้อสงวนของสหรัฐอเมริกาที่ไม่ผูกพันตามมาตรา 32 วรรค 2 ถือว่าสหรัฐไม่ยอมรับศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหากมีข้อพิพาทระหว่างรัฐคู่ภาคี ส่วนฝรั่งเศสได้ตั้งข้อสงวนไม่ผูกพันตนตามมาตรา 32 วรรค 2 และวรรค 3 จะเห็นว่าประเทศมหาอำนาจจะไม่ยินยอมผูกพันตนให้ยอมรับอำนาจศาลยุติธรรมระหว่างประเทศโดยไม่มีสิทธิในการเลือกการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอื่น ซึ่งตามมาตรา 32 วรรค 1

---

<sup>138</sup> มาตรา 32 วรรค 2 ข้อพิพาทใด ๆ ดังกล่าวที่ไม่สามารถระงับได้ด้วยวิธีการที่ระบุไว้ในวรรค 1 ของมาตรานี้จะต้องส่งให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเป็นผู้วินิจฉัยหากมีการร้องขอโดยรัฐภาคีคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

<sup>139</sup> พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 36

<sup>140</sup> ข้อสงวนนี้มีผู้วิจารณ์ว่าทำให้คำประกาศรับอำนาจศาลไม่มี

ความหมายแต่อย่างใด

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. กฎหมายระหว่างประเทศเล่ม

1, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2528, หน้า 341.



ได้กำหนดสิทธิในการเลือกไว้ว่าจะแก้ปัญหาหนึ่งด้วยการใช้ขั้นตอนทางการศาลหรือ  
สันติวิธีอื่น ๆ ตามแต่ตนจะเลือกไว้แล้ว

#### 8.2.2 กรณีเกี่ยวกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมาย

สหรัฐอเมริกาไม่ยินยอมผูกพันตนในการให้ช่วยเหลือตามมาตรา 7 ของอนุสัญญาฯ  
1988 นี้ ในกรณีที่องค์กรพิเศษในการปราบปรามยาเสพติดของสหรัฐอเมริกา  
ได้ให้ข้อมูลว่าผู้นำของรัฐบาลของประเทศที่ร้องขอ นั้นได้เข้าร่วมค้ายาเสพติดหรือ  
อำนวยความสะดวกในการผลิตยาเสพติด เกี่ยวกับเรื่องนี้อเมริกาอาจจะเห็นว่า  
ในเมื่อผู้นำประเทศเองได้เข้าร่วมค้ายาเสพติดด้วย ย่อมไม่มีความจริงจังใน  
การปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด การให้ความร่วมมือโดยการช่วยเหลือ  
ซึ่งกันและกันทางกฎหมายตามมาตรา 7 ไม่ว่าจะเป็นการสืบสวนหรือแสวงหา  
พยานหลักฐาน ย่อมเป็นเสมือนการเปิดเผยควาลับทางด้าน การสืบสวนของ  
สหรัฐอเมริกาเองในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้า  
ยาเสพติดระหว่างประเทศ

#### 8.2.3 กรณีเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน สหรัฐอเมริกาตั้ง

ข้อสงวนไว้ว่าไม่ผูกพันตนที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนโดยอาศัยอนุสัญญาฯ 1988 นี้ แต่  
สหรัฐอเมริกาส่งผู้ร้ายข้ามแดน ก็ต่อเมื่อรัฐภาคีนั้นมีสนธิสัญญาทวิภาคีไว้กับ  
สหรัฐอเมริกา เนื่องจากสหรัฐอเมริกาเป็นแหล่งตลาดของยาเสพติดทุกประเภท  
และเครือข่ายขององค์กรอาชญากรรมที่ปฏิบัติการอยู่ในสหรัฐอเมริกามีคนสัญชาติ  
ประเทศต่างๆ เข้าไปประกอบอาชญากรรมจำนวนมากโดยเฉพาะจากอเมริกาใต้  
และเอเชีย การที่ตั้งข้อสงวนไว้เช่นนี้เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ  
ที่จะเข้าผูกพันกันตามสนธิสัญญาทวิภาคีมากกว่าการที่จะยอมผูกพันกันตามสนธิสัญญา  
พหุภาคี

#### 8.2.4 กรณีเกี่ยวกับการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด

ทางทะเล สำหรับประเทศเบลเยียมได้ตั้งข้อสงวนว่าประเทศบราซิลใช้สิทธิของ



รัฐชายฝั่งในเขตเศรษฐกิจจำเพาะเกินเลยไปกว่าสิทธิอันพึงมีของรัฐชายฝั่งตาม  
 กฎหมายทะเลระหว่างประเทศโดยพิจารณาจากการที่ประเทศบราซิลตั้งข้อสงวน  
 ว่า รัฐบาลบราซิลเข้าใจว่าภายใต้มาตรา 17 วรรค 11 ของอนุสัญญาฯ 1988  
 รัฐอื่นจะเข้ากระทำการใด ๆ ในเขตเศรษฐกิจจำเพาะได้จะต้องขออนุญาตรัฐ  
 ชายฝั่งก่อนเพราะในเขตเศรษฐกิจจำเพาะรัฐชายฝั่งไม่มีอำนาจอธิปไตย แต่รัฐ  
 มีสิทธิอธิปไตยในส่วนที่เกี่ยวข้องการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ใน  
 บริเวณท้องน้ำมีสิทธิและอำนาจทางกฎหมายจำเพาะในการก่อตั้งจำลองและสิ่ง  
 ก่อสร้างซึ่งตามอนุสัญญาฯ 1988 นั้น รัฐภาคีต้องขออนุญาตรัฐชายฝั่งเฉพาะใน  
 กรณีจะเข้าตรวจค้นเรือที่ชักธงชาติของรัฐชายฝั่งหรือเรือที่จดทะเบียนตามกฎหมาย  
 ของรัฐชายฝั่งในกรณีที่สงสัยว่า เรือนั้นมีการลักลอบขนยาเสพติดเท่านั้นส่วน  
 ประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้ตั้งข้อสงวนว่า ตามมาตรา 17 วรรค 3 รัฐบาล  
 เนเธอร์แลนด์ เข้าใจว่าเสรีภาพในการเดินเรือ หมายถึงเสรีภาพในการเดิน  
 เรือนอกทะเลอาณาเขตนั่นคือ รัฐบาลเนเธอร์แลนด์มีอำนาจอธิปไตยภายใน  
 ทะเลอาณาเขต ซึ่งหากเป็นเรือที่ชักธงเนเธอร์แลนด์แล่นในทะเลอาณาเขตและ  
 รัฐอื่นสงสัยว่าจะมีการลักลอบค้ายาเสพติด ขออนุญาตรัฐบาลเนเธอร์แลนด์เพื่อ  
 ตรวจค้น รัฐบาลเนเธอร์แลนด์จะอนุญาตหรือไม่ก็ได้เนื่องจาก เนเธอร์แลนด์มี  
 อำนาจอธิปไตยเหนือทะเลอาณาเขตส่วนการตรวจค้นเรือที่ต้องสงสัยว่าลักลอบ  
 ค้ายาเสพติดภายในทะเลอาณาเขตของเนเธอร์แลนด์ กรณีเรือนั้นชักธงประเทศ  
 อื่น เนเธอร์แลนด์กระทำการตรวจค้นได้โดยไม่ต้องขออนุญาตรัฐที่เรือนั้นชักธง  
 หรือรัฐที่เรือนั้นจดทะเบียน

8.3 การตั้งข้อสงวนของกลุ่มประเทศในทวีปเอเชีย ประเทศใน  
 ทวีปเอเชียที่นำมาศึกษาคือ จีน และอิหร่าน ประเทศจีนได้ตั้งข้อสงวนที่จะไม่ผูก  
 พันตนตามมาตรา 32 วรรค 2 และ วรรค 3 เช่นเดียวกับประเทศมหาอำนาจ



ทั่วไปเนื่องจากมาตรา 32 วรรค 1 ได้กำหนดไว้ให้มีทางเลือกว่าจะใช้วิธีใดในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งได้อยู่แล้ว ส่วนประเทศอิหร่านก็เช่นเดียวกันตั้งข้อสงวนที่จะไม่ผูกพันตนให้ยอมรับอำนาจศาลยุติธรรมระหว่างประเทศตามมาตรา 32 วรรค 2 และวรรค 3 และในกรณีโต้แย้ง ระหว่างรัฐภาคีที่เกี่ยวกับการตีความการนำไปใช้ของอนุสัญญาฯ 1988 ให้แก้ปัญหาข้อขัดแย้งโดยวิธีการการทูต ซึ่งการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งโดยวิธีการการทูตสะดวกและง่ายกว่าการพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

โดยสรุปการตั้งข้อสงวนของแต่ละภาคนั้นเป็นการตั้งขึ้นเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของชาติ โดยพิจารณาจากความสามารถของรัฐในการปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญาเมื่อได้เข้าเป็นภาคีแล้ว เท่าที่ได้ศึกษามาประเทศที่เป็นแหล่งผลิตก็จะตั้งข้อสงวนในมาตรา 3 ส่วนประเทศมหาอำนาจก็จะตั้งข้อสงวนในเรื่องอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ รัฐชายฝั่งก็จะตั้งข้อสงวนเกี่ยวกับมาตรา 17 เป็นต้นสำหรับประเทศไทยในการจะตั้งข้อสงวนหรือไม่จะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 5

ศูนย์วิทยุทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย